Stenogrammid

XIII Riigikogu, III Istungjärk, täiskogu korraline istung

Kolmapäev, 13.04.2016, 14:00

Toimetatud

14:00 Istungi rakendamine
1. 14:07 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu (146 SE) kolmas lugemine
2. 14:44 Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (160 SE) kolmas lugemine
3. 15:05 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (175 SE) kolmas lugemine
4. 15:30 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (170 SE) kolmas lugemine
5. 15:32 Eesti Vabariigi ja Austraalia vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (180 SE) teine lugemine
6. 15:35 Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (192 SE) teine lugemine
7. 15:38 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (184 SE) teine lugemine
8. 15:46 Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (130 SE) teine lugemine
9. 15:59 Lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu (161 SE) teine lugemine
10. 16:06 Kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (203 SE) esimene lugemine
11. 17:09 Toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (198 SE) esimene lugemine
12. 17:25 Riigikogu otsuse "Euroopa ühtsele kriisilahendusnõukogule laenu andmine" eelnõu (197 OE) esimene lugemine
13. 18:07 Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (199 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

15:03 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Alustame kolmapäevast istungit. Eelnõude ja arupärimiste üleandmine. Vabariigi Valitsuse nimel Heili Tõnisson, palun!

15:03 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna perehüvitiste seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas, palun!

15:03 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Nii nagu eile ja üleeile on mul au anda tänagi Vabaerakonna fraktsiooni nimel üle üks eelnõu, see on tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Me oleme korra samasugusel teemal juba siin saalis ja komisjonides diskuteerinud. Aga Vabaerakond

on noor ja õppimisvõimeline erakond ning varasemas diskussioonis üles kerkinud ideede põhjal oleme oma eelnõu täiendanud ja parandanud ning teinud värskete andmete põhjal ka uusi arvutusi. Tahame uuesti teha ettepaneku tõsta tulumaksuvaba miinimumi kiiresti kuni 400 euroni kuus ja tulumaksu määra kuni 24%-ni.
Suures plaanis on meie idee seega ikka sama. Meie arvates on Eestis tungiv vajadus maksusüsteemi muuta. Meie maksukoormus on kaldu just alla keskmist palka teeniva tööjõu suunas ja tarbimismaksude poole. Valitsus armastab enamasti rääkida keskmisest palgast, meie toome aga esile mediaanpalga. Kui sageli te mõtlete sellele, et pooled Eesti töötajad saavad töötasu vähem kui 767 eurot kuus? See on hoopis ebameeldivam näitaja kui keskmine palk. Kogu see teema on minu meelest praegu eriti kuum. Lugesin täna kolumnist Ahto Lobjaka pöördumist ühe Riigikogus esindatud erakonna poole. Ta ütleb, et Eestis toimuvatel rahvakoosolekutel tuuakse esile just üldisest kihistumisest tingitud probleeme, ja küsib, mida too erakond on ette võtnud probleemi leevendamiseks. Vabaerakonnal on selleks ideed olemas. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Olen vastu võtnud kaks seaduseelnõu, võtame need menetlusse kodu- ja töökorra seaduse alusel. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Täiskogu istungil on kohal 86 Riigikogu liiget, puudub 15.

---

1. 14:07 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu (146 SE) kolmas lugemine

15:03 Esimees Eiki Nestor

Alustame tänase päevakorra punktide arutelu. Esimesena on päevakorras Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu 146 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Toomas Vitsut Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:03 Toomas Vitsut

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Kasutan hea meelega ära võimaluse tuua esile kitsaskohad, mille pärast me Keskerakonna fraktsioonis oleme leidnud, et me karistusseadustiku muutmist ei toeta. Trahvimäärade kahekordistamine ei ole eesmärgipärane ega vastuvõetav. Koalitsioonierakonnad on oma tahet trahve tõsta põhjendanud väitega, et trahvimäärad ei ole viimase 15 aasta jooksul tõusnud, kuid see ei ole ju mingi õigustus. Karistuspoliitika eesmärk peab olema vastuvõetamatu käitumise tõkestamine, mitte varjatud maksuraha kogumine. Siililegi on selge, et trahve ei ole õige hüppeliselt tõsta üleöö, neid oleks pidanud vastavalt hindade tõusule ja palkade kasvule tõstma järk-järgult, aasta-aastalt.
Kõige kurvem on, et jälle oleme olukorras, kus puudub arvestatav analüüs, mis indekseeriks, milline on õige trahvimäärade tase. Näib, et latt on asetatud teatud kõrgusele kellegi kõhutunde või Exceli tabeli järgi, mis näitab, kui palju on vaja riigieelarve täitmiseks trahvimäärasid tõsta. Ministrid ja teised ametnikud, kes on muudatusi kavandanud, ei ole kindlasti arvestanud ühe asjaga. Nad ei ole arvestanud inimeste sissetulekuga ja sellega, et pärast trahvide tasumist peab inimestele alles jääma raha, millega saab kuidagi ära elada. Me ei tohi määrata trahvi nii, et see jätab osal inimestel pere, kes ju tegelikult milleski süüdi pole, näljapajukile, samas teiste jaoks on see vaid peenraha.
Liiklushuligaanide teod ei ole kindlasti vastuvõetavad, kuid paljud praktikud kinnitavad, et trahvid tavaliselt kedagi rikkumistest tagasi ei hoia. Madalama palgaga inimese elu võib aga kõrge trahvi tõttu täiesti uppi lennata. Muidugi on väga hea, et trahvide vabatahtliku tasumise aeg eelnõus sätestatuna pikeneb, kuid see väike õige samm ei kompenseeri mitte kuidagi trahvide kahekordistumist.
Ka komisjoni arutelu käigus nenditi, et teatud juhtudel trahvimine aitab, kuid väga sageli on see täiesti mõttetu. Justiitsminister Urmas Reinsalu ise ütles, et näiteks suitsetavate õpilaste vanemate trahvimine ei avalda õpilastele mingit mõju, sest karistatakse ju tegelikult vanemaid. Praeguses olukorras me tahaksime väga näha, et justiitsminister tunneks rohkem huvi kõrgete trahvimäärade toime vastu, mitte

ei otsiks kiireid ja lihtsaid lahendusi riigieelarve täitmiseks.
Keskerakond on pooldanud trahvide sidumist inimeste sissetulekuga, kuid see ei ole ainus võimalus, mida oleks võinud enam kaaluda. Enam peaks ka analüüsima, millised karistusmeetmed, aga miks mitte ka ennetusmeetmed panevad inimesi seaduslikult käituma ja millised mitte. Ülikõrged trahvid loovad meie arvates olukorra, kus nende hirmus püütakse oma tegu pigem varjata, sest trahvi lihtsalt ei jõutaks ära maksta.
Kas ma saaksin lisaaega?

15:03 Esimees Eiki Nestor
Jaa, kindlasti. Kolm minutit lisaaega. Head kolleegid, palun kuulame vaiksemalt! Rahvasaadikud räägivad teile südamest.

15:03 Toomas Vitsut
Suurte trahvisummade määramise kõrval tuleks inimestele anda võimalus oma tegu kahetseda ka mõnel muul moel. Üks selliseid liiga vähe kasutatud vorme on ühiskondlikult kasulik töö. Me teame, et algatus "Teeme ära!" korraldab igal aastal talgupäeva, mil meie metsad ja muu ümbrus saavad tunduvalt puhtamaks. Arvestades aga prügi hulka meie ümber, saab tänu vastutustundlikele kodanikele nendel talgupäevadel koristatud ainult murdosa prahist. Ühiskondlikult kasuliku töö tundide määramine on tegelikult ammendamatu võimalus selles vallas palju ära teha.
Ma usun, et iga kiiruseületajat paneks mõtlema, kas tasub gaasipedaali üleliia suruda, kui selle tõttu võib ees oodata terve päev luua- või kühvlitööd. Iseenesest aga on prügi koristamine tervitatav kehaline tegevus, nii et mida enam inimesi suunata sellega tegelema, seda kasulikum on see nii inimesele endale kui ka ühiskonnale.
Kokku võttes ei saa me kindlasti nõus olla trahvimäärade järsu tõusuga, mis tuleneb koalitsiooni soovist eelarvet täita ja edendab vastutustundetult riigi teostatavat repressiivpoliitikat. Selle asemel et inimesi korrale kutsuda ja nende käitumist ühiskonnale vastuvõetavaks muuta, rakendame meetmeid, mis meid tõenäoliselt eesmärgini ei vii. Püksirihmaga eksimuste eest karistamine ei ole enam ammu sünnis. Miks me siis praktiseerime seda endiselt riigi tasandil? Aitäh ära kuulamast!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Martin Helme Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni nimel. Palun, kolm minutit lisaaega!

15:03 Martin Helme
Lugupeetud spiiker! Head kolleegid! Tegemist on rahvavaenuliku valitsuse rahvavaenuliku eelnõuga, mida meile on müüdud valedega. Loomulikult on see rahakorjamise meetod. Loomulikult! Selle eelnõu vastuvõtmise järel muudetakse politsei meil rahakorjamise asutuseks ja me jõuame olukorda, kus politseinikud, keda niigi on liiga vähe ja kes peavad tegelema saja asjaga alates piiri valvamisest ja lõpetades tont teab millega, hakkavad tegelema kõigiga peale kurjategijate ja kõigega peale kuritegevuse. Sellel on mitmekordselt halvad tagajärjed, sest me liigume ühiskonda, mida me peame pigem autokraatlikuks. Politseid ei nähta seal mitte tavalise kodaniku abistajana, vaid rohkem vaenlasena või kellenagi, kelle eest tuleb hoiduda. Me kõik teame seda hädaldamist, et Eestis liiguvad ringi pahad populistid, kes materdavad valitsust, aga, kallid koalitsioonisaadikud, mõelge natuke selle olukorra üle, kus juba peaaegu aasta otsa on koalitsioonierakondade populaarsus olnud oluliselt väiksem kui opositsioonierakondade populaarsus ja valitsus saab vaevaliselt hindeks "kahe". Kes selles süüdi on? Selles on loomulikult süüdi teie enda otsused. Ei ole mõtet süüdistada opositsiooni, kui te iga päev võtate vastu otsuseid, millega te annate meile malaka, millega ennast materdada. Kui teil ei ole siiamaani isu täis sellest materdamisest, siis andke täna ka üks malakas ja me ei jäta seda malakat kasutamata. Aga ma tuletan teile meelde, et vähemalt kolme aasta pärast te peate astuma valijate ette, neile silma vaatama ja selgitama, miks te ajate rahvavaenulikku poliitikat. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Andres Anvelt Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel. Palun!

15:03 Andres Anvelt

Härra juhataja! Kolleegid! Me oleme juba mitu nädalat väga aktiivselt ning mitu kuud vähem aktiivselt ühiskonnas laiemalt arutanud selle teema üle, mis meil täna hääletamisel on, ehk siis trahviühikute tõus – kas see on õiglane ja õigeaegne, kas see kasv on väga äkiline ja väga palju teisi teemasid. Millal politsei muutub rahamasinaks? Millal ta on rahamasin? Aga me unustame tihtipeale ära, et karistuspoliitika on midagi palju laiemat kui ainult trahvide määramine. Võtame teemad, mis meil 10–15 aastat olid väga päevakorral. Näiteks rohkem kui pooled Eesti inimestest ei kasutanud turvavööd ja õnnetussurmade arv ulatus selle tagajärjel kõvasti üle 100. Karistuspoliitika üks osa tol ajal oli selgitustöö igal nurgal. Politsei pidas autosid kinni ja selgitas, rääkis, tegi reklaami, et kõrvaldada inimeste peast mentaliteet, mida väljendas 1990-ndate lõpus väga paljudel autos olnud kleebekas, et siin autos ei kinnitata turvavööd, vaid surrakse, nagu mehele kohane. Selline mentaliteet valitses siis meie ühiskonnas. Karistuspoliitika tulemusena enamik inimesi – kui ma ei eksi, siis asjaomane näitaja on 96–97% – kasutab tänapäeval turvavööd. See liigutus on juba automaatne, et paned turvavöö peale. Aga ikkagi on mingi osa inimesi, kes ei hooli sellest, mis on kõigi meie vahel kokku lepitud, kes ei hooli enda ega teiste elust. Tagajärg on see, et me oleme jõudnud teatud nullpunkti, kus paljud senised karistuspoliitilised meetmed ei mõju.
Me oma fraktsioonis arutasime ka seda, kas täna laual olev eelnõu on fiskaalpoliitika või karistuspoliitika tööriist. Mina olen kindel, et see teenib karistuspoliitika huve. Alles poolteist aastat tagasi karmistusid rahalised karistused teatud kuritegude eest 3,5 korda. Selle mõju riigieelarvele ei olnud aga mitte 3,5 korda suurem, vaid 10–11%. Siin on räägitud, kuidas politsei lajatab trahve ja töötab trahvimasinana. Vahest oleks aga hea teada, et kui eelmine aasta määrati Eestis üle 150 000 trahvi, siis maksimummäära kohaldati 173 korral. See näitab, et ei aeta rahamasina poliitikat.
Teine asi, mis kindlasti tasub äramärkimist, aga millest on selle eelnõu puhul väga vähe räägitud, on see, et miinimumtrahv on kehtivas seaduses 12 eurot, kolm ühikut. Eelnõu kohaselt langeb see ühe ühiku ehk 8 euro peale. Seega politseil on isegi rohkem võimalust inimest lihtsalt hoiatada ja anda signaal, et ära tee niimoodi, hooli enda, hooli teiste elust.
Enne räägiti siin "Teeme ära!" kampaaniast, millest ma ise olen ka mitu korda osa võtnud. Ikka on olnud ka selline paha tunne, et sa koristad teiste järelt seda ehitusprahti ja muud kraami, mis on metsa alla viidud. Miks seda tehakse? Sest tihtipeale hirmu karistuse ees pole. Trahv, mis võib sellele järgneda, on tegelikult väiksem kui see summa, mille peaks maksma koorma prügimäele viimise eest.
Palun lisaaega!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Palun, kolm minutit lisaaega!

15:03 Andres Anvelt

Tuleb meelde jätta, et selle seaduseelnõuga antakse miinimumtrahvi tegemiseks suuremad võimalused. Ei maksa ka seda ära unustada, et trahvi vabatahtliku maksmise aeg pikeneb 15 päevalt 45 päevani. Kui inimene on eksinud, siis teda ei pea rahast tühjaks pumpama, talle antakse võimalus ära oodata järgmine palgapäev. Aga ta on eksinud ja peab selle eest vastutama. Veel lisan, et kui inimesel on materiaalseid raskusi, siis selle eelnõu jõustumisel saab ta trahvi maksmise ajatada terve aasta peale. Ta peab selleks vaid oma tahet välja näitama.
Üks oluline tegur, mille tõttu meie fraktsioon otsustas seda eelnõu toetada, on see, et me saime justiitsministrilt kinnituse, et ta hoiab ka edaspidi koalitsioonileppes kirjas olevat suunda siduda raskemad väärteod, korduvad väärteod inimese sissetulekuga. Tegelikult trahv peab olema suuteline mõjutama inimese käitumist, eriti siis, kui see ei ole trahv teo eest, mis on korda saadetud hooletusest, ettevaatamatusest, vaid kui inimene on teadlikult eiranud ühiskonnas kokku lepitud norme. Justiitsminister on lubanud sügisel selle eelnõuga meie ette tulla.
On ka teine tegur, mis kinnitab, et Eesti trahvipoliitika on õigel teel. See on põhimõte, et hoiatustrahvide süsteem peab laienema. Mina nimetaks seda käitumisviiviseks: kui inimene ei ole käitunud teistega lugupidavalt, siis ta peab selle eest maksma viivist. Aga see ei pea olema karistav meede, vaid meeldetuletav meelde, mis kindlasti teeb ka politsei töö lihtsamaks. Hoiatustrahvi määramine ei ole nii keeruline, ei võta nii palju aega ja tulemus on, et politsei saab palju rohkem aega pühendada meie kõigi turvalisuse tagamisele. Eelkõnelejad märkisid ka üldkasuliku töö tähtsust. Selle osakaal peaks eriti alaealiste puhul tunduvalt suurenema. Inimesel peavad olema alternatiivsed võimalused oma tegude heastamiseks.

Tulles tagasi tänase eelnõu juurde, tahan veel kord rõhutada, et otsida selle taga fiskaalpoliitilisi meetmeid võib olla väga efektne, kuid see on suhteliselt sisutu. Vaadake otsa riigieelarve numbritele! Vaadake, millise osa moodustab seal trahvide laekumine! Ja väga paljud inimesed on jätnud trahvi maksmata. Ka see summa on kümnetes miljonites, mis muide tähendab riigile tänase eelnõu vastuvõtmisel suuremat kohustust. Lisaks rõhutan veel kord: trahvid muutuvad selle eelnõu kohaselt õiglasemaks, kuna trahvi alammäär väheneb 50% ja see ei ole mitte sõnakõlks. Aitäh teile!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Külliki Kübarsepp Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Kolm minutit lisaaega.

15:03 Külliki Kübarsepp
Hea esimees! Hea Riigikogu! Meil seisab ees valik, kas 1. maist tõusevad trahviühiku määrad kahekordseks või mitte. Vabaerakonna fraktsioon on seisukohal, et tegemist on toore eelnõuga, mille toetamine annab ühiskonnale vääraid signaale. Riigikogu XIII koosseis on mitmel korral silmitsi seisnud praakeelnõuga, alustades kooseluseaduse omast ja lõpetades sellesama karistusseadustiku muutmise eelnõuga, mille kohaselt kohtud peaksid 1. septembrist hakkama väljastama läbiotsimise lube ning ajalised tähtajad kinnipeetavate puhul lühenevad.
Oleme eespool toodud näidete puhul kogenud, et puudub selge ja ühetaoline arusaam, keda soovitakse kaitsta või kelle eluolu soovitakse paremaks muuta ning kuidas. Trahviühikute määra ülevaatamine ning järjepidev analüüs oleks pidanud olema juba kuue valitsuse töö. See töö on tegemata. 2002. aastast on määrad paigal seisnud. Keegi pole vaevunud probleemiga sisuliselt tegelema. Vabaerakonna fraktsioon ei vaidle vastu, et aeg-ajalt tuleb trahvipoliitika üle vaadata ja muudatusi teha, kuid seda ei saa teha hüpetega, mis rahvale üle jõu käivad. Ootame endiselt vastust küsimusele, mis saab edasi. Kas on olemas selged trahvipoliitika ülevaatamise põhimõtted ning kes selle töö eest vastutab? Siiani, nende kuude jooksul, sellele küsimusele vastatud ei ole.
Trahviühikute määra tõstmise arutelu ajal kogesime taas, et ei arvestata valdkonna spetsialistidega. Ilma meedia vahenduseta me polekski teada saanud kohtute, prokuratuuri ja õiguskantsleri seisukohtadest, rääkimata teiste valdkonna asjatundjate arvamustest. Võimukoalitsioon vaikis need seisukohad maha. Aitäh, meedia!
Mida siis välja tuuakse? Kõige jõulisemalt on välja toodud, et kahekordne trahviühiku määra tõstmine ei ole proportsioonis elanike sissetulekutega. Riigil on raske määratud trahve kätte saada ning nende menetlemisele kuluv ressurss on riigi rahakotile koormav. Puuduvad alternatiivid karistuste kandmiseks. Koalitsiooni lubadused tulla peagi välja uute alternatiivsete lahendustega siin ei aita. Ilma tervikliku lahenduseta on Riigikogu taas sundseisus, olles valitsuse kummitempel. Maksetähtaja pikendamine kahe nädala võrra ei ole abistav meede, kui samal ajal tõusevad trahviühiku määrad kaks korda. See on ehtne pettemanööver. Lisaks pole antud vastuseid, kuidas trahvide suurenemine paneb paadunud rikkujaid teistmoodi käituma. Esmalt jääb mulje, et karistada tahetakse neid, kes oma igapäevaelus on üldiselt seaduskuulekad. Niigi kaalutakse vägagi tihti, kas Eestis ikka on võimalik elada ja toime tulla. Rangem karistuspoliitika ei tekita usaldust juurde, vaid vähendab seda veelgi.
Mind teeb väga murelikuks, et Riigikogu on heaks kiitmas hoiakut, et laste väärtegudele õhutamine on aktsepteeritav. Kõnealuse eelnõu eesmärk on alla 18-aastaste rahatrahvi määra poole võrra alandada. Põhjendus oli üsna lihtne: neil pole raha, et trahve maksta, vanemad teevad seda ju nende eest. Just! Tegemist on eelkõige noortega, kes pärinevad vähekindlustatud peredest. Vanematel ei ole aega või oskusi lastega tegelda, neile tähelepanu pöörata. Vanematel pole ka raha, et pakkuda lastele huviarenduse võimalusi. Noored satuvad tegema pättusi, mis kasvavad ühel hetkel väärtegudeks. Korduvad väärteod on tõsised sammud kuritegude poole. Justiitsministeeriumi esindajad on tunnistanud, et nad pole suutnud piisavalt välja pakkuda lahendusi, kuidas noori halvalt teelt paremate valikuteni viia. Käimas on otsingud, kuid veel lahendusi ei ole. Juba seetõttu saame öelda, et eelnõu on toores, sest puudub tõsine analüüs, mis tagajärgi trahviühiku määra alandamine noorte puhul kaasa toob. Kui vähendame alaealiste rahatrahvide määrasid, soodustame ka allilmategelaste püüdlusi noori kuritegevuses ära kasutada. Seda ei tohi Riigikogu aktsepteerida! Noorte trahvimäärade alandamine on vastutuskoorma suunamine neile endile, kuid peame arvestama, et tegemist on kõige haavatavamas eas ühiskonnaliikmetega.
Kolmandaks, eelnõu eesmärk on hägune, sellest kumab tugevalt läbi soov katta eelarveauke. Käesolevaks aastaks on seletuskirja kohaselt planeeritud 10 miljonit eurot. See 10 miljonit eurot läheb

suurde eelarvekatlasse ja selle tegelikku otstarvet teavad vaid vähesed. Ei parandata selle rahaga teeolusid, ei arendata noorte huvitegevust. See summa võib minna auklike valimislubaduste katteks. Koalitsioon hääletas maha Vabaerakonna saadikute ettepanekud trahvide eelnõu jõustamiseks 1. jaanuarist 2017, mille alusel laekuksid trahvitulud järgmisesse eelarvesse. Samuti lükati tagasi meie eelnõu, mille ettepanek oli suunata trahvide raha stabiliseerimisreservi. Karistuspoliitika peab lähtuma ainult ühiskonna turvalisuse ja heaolu kaitsmise huvidest. Ei ole õige eeldada, et trahvid on riigieelarve täitmise vahend. Tegemist on poliitilise valikuga, millega suurendatakse või kahandatakse usaldust. Hea Riigikogu! Tulenevalt meie rahva tegelikest võimalustest ja õiglustundest ning noorte inimeste tulevikule mõeldes annab Vabaerakonna fraktsioon teada, et me ei pea õigeks eelnõu numbriga 146 täna seadusena vastu võtta. Riigikogu peab lõpetama valitsuse poolikute lahenduste heakskiitmise. Palun võtame selle vastutuse! Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Justiitsminister Urmas Reinsalu on avaldanud soovi osaleda läbirääkimistel. Palun, Urmas Reinsalu!

15:03 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Palun kolm minutit lisaaega!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Palun, kolm minutit lisaaega!

15:03 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Austatud kõrge kogu! Enne, kui te asute seda otsust langetama, tahaksin kommenteerida mõnd nii avalikkuses kui ka siin parlamendis kõlanud väidet. Esiteks, selle aasta riigieelarvesse ei ole sugugi planeeritud 10 miljonit eurot, mis peaks laekuma tänu trahviühiku määra tõusule. Eeldatav trahviühiku tõusust tulenev summa on 1 miljon eurot, mis ei ole sugugi mitte kaks korda suurem summa, vaid 10% suurem. Täpselt samamoodi juhtus ka siis, kui parlament vägagi arukalt langetas otsuse tõsta kuritegude rahaliste karistuste minimaalset päevamäära 3,5 korda 1. jaanuarist 2015. Siis ei tekkinud poleemikat, kas tõesti kõigil juhtudel määratakse 3,5 korda suuremaid rahalisi karistusi ja kuidas väiksema sissetulekuga inimesed suudavad edaspidi kuritegusid sooritada.
Mis puudutab trahvimist, siis ma tahan viidata ühele asjale, mille parlament väga arukalt otsustas. See otsus jõustus eelmise aasta kevadel ja näitab seda, et karistuspoliitika puhul ei ole riigi põhieesmärk sissetulekud. Eelmise aasta kevadest kehtib põhimõte, et menetlejad, need ametiisikud, kes määravad trahve, saavad väiksemate rikkumiste puhul piirduda hoiatusega. See tähendab seda, et nad ei pea vormistama dokumente ja rikkumine ei lähe isiku karistusregistrisse, vaid isik saab signaali, et tema tegu ei ole aktsepteeritav. Menetlusest aga loobutakse. Kui me vaatame statistikat, siis näeme, et tegelikkuses ongi menetlejad asunud seda praktiseerima. Avalikkuses on toodud näide, et kuidas on üldse võimalik selline olukord, et kui inimene on pimedal ajal helkurita liikunud, siis ta selle tagajärjel satub võlavanglasse, sest talle ei jäänud pennigi taskusse. Milline sadism! Tegelikkuses on Politsei- ja Piirivalveameti juhendis, mis puudutab seda väärtegu, kui inimene käib helkurita, väga selge instruktsioon üldjuhul piirduda just nimelt hoiatusega. Samas on teatud juhtudel määratud karistus. Eelmisel aastal oli keskmine rahaline karistus selle eest 23 eurot.
Eelkõneleja küsis, kas Justiitsministeeriumil on plaan, kuidas liigutakse väärtegude poliitikaga edasi. Ma võin parlamendile julgelt ja selgelt öelda: jah, meil on see plaan olemas. Selle sammuga, mille me täna teeme, me muudame karistuskataloogi ulatust. Me ei kõnele mitte sellest, et Eestis kasvab keskmiste määratavate trahvide nominaalsumma kaks korda. Ei! Eesti väärteokaristuste süsteem on üles ehitatud selliselt, et paika on pandud üksnes maksimaalnumbrid, mida kohaldatakse erakorralistel asjaoludel. Nagu viitas üks eelkõnelejatest, läinud aastal kohaldati 173 juhul maksimaalmäära, minimaalmäära aga 8000 juhul.
Kui kõneleda väärtegusid puudutava poliitika tulevikust, siis Eestis oli eelmisel aastal 140 000 juhtu, kus karistusregistrisse kanti inimesed, kes olid sooritanud mingisuguse väärteo. Ma väidan, et see arv on liiga suur. Me oleme üle karistanud, karistusregistrisse kantavaid juhtumeid ei tohiks olla nii palju, sinna läheb liiga palju väikesi rikkumisi. Mu väide on, et on täiesti realistlik vähendada seda näitajat alla 100 000. Kuidas me kavatseme seda saavutada? Vähetähtsates asjades tuleb kasutada rohkem hoiatusmenetlust. Väiksema ohtlikkusega väärtegude puhul ei kohaldata enam väärteotrahvi koos

karistusregistrisse kandmisega, vaid piirdutakse hoiatusmenetlusega. Inimene maksab konkreetse määratud summa ära, nagu toimub praegu kiiruskaamerate fikseeritud rikkumiste puhul, ja sellega see juhtum päädib. Ühiskond on inimesele andnud signaali, et tema tegevus ei ole aktsepteeritav. Siin mainiti ka alaealiste karistuste muutmist. Põhjus ei ole mitte selles, et alaealiste vanematel ei ole raha trahvi maksta ja seetõttu me soovime 50% ulatuses alaealiste rahalisi karistusi vähendada. Ei, meie suund on alaealiste süütegude puhul – ennekõike on need seotud narkoseaduse ja alkoholiseaduse rikkumisega – eelistada rahalisele mõjutamisele alternatiivseid karistusviise. Rahaline mõjutamine on üldjuhul ju nn vahendlik, see koormus langeb vanematele. Sügisel tuleme sellekohase ettepanekute paketiga välja.
Siin kõneleti ka sellest, kas oleks õiglasem siduda rahatrahvid isiku sissetulekuga. Näiteks on toodud Soomet. Ma ütlen seda, et kogu väärtegude kataloogis on meil Eestis kirjas 1000 erinevat väärtegu, ja seda on ilmselgelt liiga palju. Eelmise aasta 1. jaanuaril kustutati sellest kataloogist karistusseadustiku revisjoniga 300 väärtegu. 1000 on liiga palju. Samas on meie eesmärk selge: me soovime kehtestada süsteemi, mille kohaselt kõige ohtlikumad väärteod, ennekõike purjuspäi sõitmine, oleksid seotud isikute sissetulekuga. Praegu on see piir minu arvates veidi meelevaldne: näiteks 1,51 promilli on sissetulekuga seotud, 1,49 promilli ei ole sissetulekuga seotud. Ja nii ongi olukord, et keskmine kiirmenetluse trahv purjuspäi sõitmise eest on väärteo korral üle 300 euro.
Kui me kõneleme sellest, kes tegelikult väärtegude eest karistada saavad, siis kõige suurema osakaalu moodustavad bussijänesed. Bussijäneste puhul pakub eelnõu, mis tuleb lõpphääletusele, et see nominaalne trahvisumma, mis laekub kohalikesse eelarvetesse, jääb samaks. Minu seisukoht on, et seda väärtegu ei peaks karistusregistrisse kandma, piirduma peaks hoiatustrahviga. Tulevikus me selle ettepaneku ka teeme. Teiseks on kihutamise ja joobes juhtimisega seotud väärteod ning kolmandaks vargused ja kelmused, kui asjaomase vara maksumus on alla 200 euro juhtumi kohta. Nagu ma olen viidanud, keskmine karistus alla 200 euro maksva eseme eest on alla 100 euro. Kindlasti on eesmärk anda menetlejate käsitusse suurem kataloog ka nende varguste puhul, kui varastatud vara maksis alla 200 euro. Ma arvan, et see on mõistlik suund.
Lugupeetud parlamendiliikmed! Ma tahan öelda seda, et valitsusel on olemas väärtegusid käsitlev poliitika, mida me asume samm-sammult muutma. Teiseks ma tahan öelda seda, et tänane otsus ei tähenda mingil juhul seda, et keskmised väärteotrahvid suurenevad kaks korda. Kui parlament langetab täna heakskiitva otsuse, siis Justiitsministeerium edastab kindlasti kõikidele menetlejatele üle riigi ka soovitused, mida seadusandja selle seaduse vastuvõtmisel silmas pidas. Aitäh teile!

15:03 Esimees Eiki Nestor

Rohkem läbirääkimissoovi ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde. Eelnõu 146 vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust. Palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Kohal on 93 Riigikogu liiget, täiskogu istungilt puudub 8.
Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse, millega suurendatakse trahviühikut, eelnõu 146. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu vastuvõtmise poolt on 50 Riigikogu liiget. (Aplaus ja lärm saalis.) Vastuhääletajaid oli 42. Seadust ei võetud vastu.

---

2. 14:44 Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (160 SE) kolmas lugemine

15:03 Esimees Eiki Nestor

Meie järgmine päevakorrapunkt on põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 160 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Mihhail Stalnuhhin Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun! (Juhataja helistab kella.) Austatud täiskogu! Ma saan aru, et on soov diskuteerida, aga palun tehke seda väljaspool saali. Palun, Mihhail Stalnuhhin!

15:03 Mihhail Stalnuhhin
Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma praegu räägin lootuses, et ka järgmine hääletamine ei saa kokku rohkem kui 50 poolthäält. Eesti Keskerakonna fraktsioon on selgelt selle seadusmuudatuse vastu. Härra juhataja, ma praegu ei saa eriti aru, kellele ma räägin.

15:03 Esimees Eiki Nestor
Jah, ma ei saa ka aru. Ole hea, mine istu! Ma kutsun su tagasi, kui nad rahunevad. Juhataja vaheaeg kolm minutit.
V a h e a e g

15:03 Esimees Eiki Nestor
Austatud Riigikogu! Juhataja vaheaeg on läbi, jätkame eelnõu 160 kolmandat lugemist. Keskerakonna fraktsiooni nimel Mihhail Stalnuhhin, palun!

15:03 Mihhail Stalnuhhin
Härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eesti Keskerakonna fraktsioon ei toeta seda seaduseelnõu ja hääletab vastu. Nüüd ma räägin teile kahest põhjusest, miks me seda teeme.
Iga totalitaarse või totalitarismi poole liikuva riigi unistus valimiste valdkonnas on esiteks, saada teada iga konkreetse isiku kohta, kuidas ja kelle poolt ta hääletab, ja teiseks, omada võimalust aktiivsete meetmetega õigel ajal parandada valimiste tulemust. Imelik küll, aga mulle tundub, et see paralleel on õigustatud. Ma tuletan teile meelde – eelkõige neile, kes on omal ajal seda õppinud, teised saavad lihtsalt teada –, et 1934. aasta jaanuaris-veebruaris toimus ÜK(b)P XVII kongress, mida hiljem kirjanduses hakati nimetama võitjate kongressiks. Mitmed ajaloolased on välja kaevanud sellise fakti, et iga kongressist osavõtnu sai kingituseks tindipliiatsi, millega ta pidi pärast hääletusprotseduuri läbi tegema. Paljud ajaloolased väidavad, et nii sellele tindile kui ka käekirjale tehti analüüs, sellepärast et kui 1938. aastal tuli kokku järgmine, XVIII kongress, siis umbes 95% nendest, kes osalesid XVII kongressil, enam elus ei olnud. Seda esiteks. Siinkohal ma tahaksin öelda, et arvamuse fikseerimine käekirja alusel on puhtalt nagu elektrooniline hääletamine. Te teate, et mitte ükski asi, mis on elektroonilise side valdkonda sattunud, ei jää saladuseks. Te teate, et kuulatakse pealt kõiki telefone maailmas ja kõike seda andmestikku hoitakse. Te teate näiteks selliseid fakte, mis tulevad välja seoses viimase Panama skandaaliga, kus paisati turule 11 miljonit dokument. Seega on selge, et igal juhul on kuskil olemas valimiseelistuste arhiiv. Ja juhtub see varem või hiljem, aasta või viie pärast, aga äkki Eesti valija avastab, et kõik tema käigud, mis on ta teinud elektroonilisel hääletamisel, on teada ja kättesaadavad. Nii et ootame ainult seda säravat hetke.
Selles seaduseelnõus on järjekordselt välja toodud elektrooniline hääletamine ja jälle on püütud tuua midagi uut selle reguleerimisse. See on esimene põhjus, miks me kategooriliselt keeldume seda seadust toetamast.
Teine põhjus. Sealsamas ÜK(b)P XII kongressil 1934. aastal oli valimiskomisjon puhtalt Stalini meestest koostatud ning see andis talle võimaluse nn toimetada neid tulemusi, mis oli saadud. Sellest räägivad väga paljud ajaloolased. Praegu me loome sellise instituudi, mis on võrdväärne sellega, mis toimus Moskvas 1934. aastal, ja seda nimetatakse valimisjuhiks. Valimisjuht on see, kelle kohta eelnõu esimesel leheküljel öeldakse, et "maakonna valimiskomisjon" tuleb asendada sõnadega "maakonna valimisjuht". Võite ise veel kord igaks juhuks vaadata, kes paneb selle paika ja milline on tema pädevus. Mina pööraksin tähelepanu ainult ühele pädevusele.
Ma paluks kolm minutit lisaaega!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Palun, kolm minutit lisaaega!

15:03 Mihhail Stalnuhhin
Paragrahvi 17 lõike 1 punkt 5: valimisjuht võib seadust või maakonna valimisjuhi korraldust rikkunud jaoskonnakomisjoni liikme kõrvaldada jaoskonnakomisjoni ülesannete täitmisest. Siin ei ole juttu sellest, kas ta peab selle jaoskonnakomisjoni liikme asendama. Ei pea. Siin ei ole juttu sellest, mitu

jaoskonnakomisjoni liiget ta võib eemaldada. Ta võib eemaldada kõik. Ja see tähendab, et mõnes omavalitsuses, kus on elukoha järgi valijatel teatud eelistused, näiteks Tallinnas Lasnamäel hääletatakse enamasti Keskerakonna poolt, saab teha nii, et kui järgmine kord on valimised, siis selleks, et tulemus saaks niisugune, nagu on sobilik valitsuskoalitsioonile, on vaja eemaldada mõned jaoskonnakomisjonid töölt. Ja seda isegi mitte terveks valimiste päevaks, vaid paariks tunniks. Just nimelt nendeks tundideks, kui rahvast kõige rohkem tuleb, see on tavaliselt kella 10–12, 10–13 ajal. Ja sellega saab otsustav käik tehtud, nii tekib ülekaal. See ei ole aus mäng.
See seadus tekitab pealekauba juurde uue bürokraatliku struktuuri. Kõike seda arvestades – elektrooniline hääletamine, valimisjuht teeb, mida tahab, kusjuures isegi suuliselt võib korraldusi anda – me ei toeta seda seaduseelnõu. Loodame, et teie toetate demokraatiat, mitte totalitarismi, ega hääleta selle poolt. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

15:03 Jüri Adams
Aitäh, härra istungi juhataja! Ma ei saa nõustuda eelkõneleja teatud dramatismiga. Neid eelnõusid, mida meile siin lõpphääletusele esitatakse kas vastuvõtmiseks või tagasilükkamiseks, on ju väga erinevaid. Praeguses eelnõus ei ole minu arvates mitte ühtegi kuuma kohta. Selles eelnõus ei ole mitte ühtegi poliitilist muudatust, midagi sellist, mida praegu kehtivates seadustes ei ole olemas. Kogu selle mahuka eelnõu sisu on teistsugune valimiste korraldus, kui on praegu, ja nii eelnõu algsed koostajad kui ka põhiseaduskomisjoni liikmed lähtuvad oletusest, et see uus korraldus saab olema parem, kui on praegune. Aga samal ajal ei ole kindlasti alust öelda, et praegune korraldus on selline, millega ei võiks veel edasi elada, ja päris kindlasti ei saa ette öelda, et uus pakutav korraldus, mis oletatavasti siin hääletamisel varsti kinnitatakse, saab olema täiesti laitmatu ja et selle tõttu ei või tekkida ükskõik milliseid hädasid.
Üks põhjus, miks ma tulin siia kõnepulti, on just kutsuda üles häälestuma sellele, et me astume teatud moel vastu uuele korralduslikule maale, uuele olukorrale. Ja see tähendab seda, et esimeste tõendite peale, et midagi on läinud valesti, me peame olema valmis seadust vastavalt uuesti muutma.
Teine teema, mida ma tahtsin puudutada, on see, et Eestis kehtib neli valimise seadust. Meil on Riigikogu valimise seadus, meil on kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadus, meil on europarlamendi valimise seadus ja meil on rahvahääletuse seadus. Need tekkisid eri olukordades, aga praegu on nendes väga palju kattuvaid osi ja ei ole väga mõistlikku seletust, miks peaks olema neli mahukat ning suhteliselt ühe ja sama sisuga seadust. Võib-olla oleks aeg koondada need kokku üheks seaduseks ja sätestada erinevate valimiste puhul erisused. Neid on suhteliselt vähe ja need võiksid olla ka väga hästi läbi mõeldud. Seda enam, et kõik märgid näitavad, et me saame neid seadusi muutma veel – kindlasti sel aastal, aga ka järgmistel aastatel ja ilmselt korduvalt. Nagu näha, on ju õige varsti seoses haldusreformi seadusega, kui see eelnõu peaks seaduseks saama, tulemas üsna mahukas pakett muudatusi kohaliku omavalitsuse volikogu valimise seadusse. Veidike veider on vaadata, et need asjad ei ole meile esitatud koos ja tervikuna. Ei ole sisulist põhjust, miks nad peaksid olema eraldi eelnõudena esitatud.
Need on üldised meie seisukohad. Kuna Keskerakonna esindaja siin teatas, et Keskerakonna saadikud hääletavad vastu, siis ma peaksin tema formuleeringut jäljendades midagi ütlema Vabaerakonna saadikute kohta. Vabaerakonna saadikud otsustavad selle eelnõu hääletamisel täiesti vabalt. Igaüks hääletab nii, nagu ta õigeks peab. Aitäh!

15:03 Esimees Eiki Nestor
Mart Nutt Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsiooni nimel, palun!

15:03 Mart Nutt
Austatud Riigikogu esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Mõne päeva eest oli mul au Kuku raadios vastata küsimusele pinnapealsuse kohta. Nimelt, küsimus püstitati sellest tulenevalt, et pinnapealsust on ühiskonnas tekkinud väga palju, ja seda mitte ainult tavaliste inimeste seas, vaid ka Riigikogus. Enam ei süveneta sisusse, vaid tehakse otsus üksnes pealkirjadest ja võib-olla ka kuulujuttudest tulenevalt. Käesolev seaduseelnõu ei kehtesta e-hääletust, e-hääletus ei ole selle seaduseelnõu teema. E-hääletus

kehtib Eestis juba mitu aastat ja see, kas see hääletus meeldib ühele või teisele fraktsioonile või parlamendiliikmele või mitte, on igaühe valiku küsimus, aga see ei ole käesoleva seaduseelnõu teema. Seepärast ma kutsun üles, et olge head ja lugege seaduseelnõu läbi. Siis te näete, mida see eelnõu reguleerib. See on eeskätt tehniliste muudatuste kogum, mida ei ole koostanud ei poliitikud, valitsuskoalitsioon ega valitsus ja mida ei ole ka esitanud valitsus või valitsuskoalitsioon, vaid selle on koostanud eeskätt asjatundjad, kes viivad läbi valimisi. See, kuidas keegi hääletab, on kahtlemata iga rahvasaadiku enda otsustada, kuid kutsun üles tegema endale selgeks, mille poolt või vastu hääletatakse. Aitäh!

15:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 160 lõpphääletus ja me läheme selle juurde.
Head kolleegid, kuna eelnõu nõuab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli.
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreeris ennast 88 Riigikogu liiget, puudub 13.
Panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu valimise seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 160. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 59 Riigikogu liiget, vastu 29, erapooletuid oli 2. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

3. 15:05 Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu (175 SE) kolmas lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Head kolleegid, läheme edasi! Tänane kolmas päevakorrapunkt: põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 175 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Peeter Ernits Keskerakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:03 Peeter Ernits

Hea juhataja ja kolleegid! See, mida me siin suures saalis räägime, on avalik. Seda kannavad üle telekanalid, põhjalikke stenogramme on võimalik lugeda ka aastaid hiljem. Paraku see, mis toimub Riigikogu komisjonide kinniste uste taga, jääb saladuseks. Tõsi ... Härrased, kas võib paluda vaikust? (Juhataja helistab kella.) Tõsi, eelnõu arutelul jutustab keegi koalitsioonisaadikutest üldsõnaliselt, mis komisjonis toimus, aga sellest saab aru vaid komisjoni liige, kes selle komisjoni suletud uste taga toimunud arutelul osales. Sisulised ja otsustavad arutelud toimuvad aga paraku just komisjonides. Milline on tegelikkus? Vaid kolm komisjoni 11-st salvestab oma istungid täielikult, kaks komisjoni salvestab osaliselt ja kolmest erikomisjonist salvestab vaid kaks. Seega eksisteerib meie majas hulk vürstiriike: ühe nimi on keskkonnakomisjon, teise nimi õiguskomisjon, kolmas on kultuurikomisjon jne. Ja neist igaühes kehtivad omad seadused. Nii ei tohiks olla. Tõele au andes me oleme veidi ühtlustanud eri komisjonide praktikat protokollide koostamisel. Komisjonide protokollid muutuvad veidi põhjalikumaks, kuid me oleme jäänud poolele teele.
Keskerakonna fraktsioon esitas parandusettepaneku ja selle sisu oli see: helisalvestis tuleks säilitada Riigikogu sama koosseisu lõpuni ning pärast seda anda Riigiarhiivile. Selleks et tagada ajalooline mälu kõigi komisjonide tegevuse kohta, tuleks helisalvestada kõikide komisjonide istungid, välja arvatud siis, kui räägitakse riigisaladustest ja avaliku teabe seaduse § 35 lõikes 1 nimetatud teabest.
Põhiseaduskomisjonis toetas ettepanekut 5 rahvasaadikut, vastu oli 6 – loomulikult koalitsioon. Peale protokolli koostamist tuleb praeguse eelnõu järgi salvestised hävitada. Teiseks, salvestusseadmed olevat hirmus kallid. Endise ajakirjanikuna olen ma tuhandete salvestiste alusel tekste kirjutanud ja tean, kui oluline on autentne salvestis. Üht ja sama asja võib öelda muuseas ka erineva intonatsiooniga. Ja ma tean ka suurepäraselt, et tänapäeva salvestusseadmed on väga odavad. Rääkida siin, et meil raha ei jätku – see ei kannata mingit kriitikat.
Sama meelt meie ja teiste opositsioonisaadikutega on ka üks meie põhiseaduse koostajaid Liia Hänni. Ta ütleb vabaühenduste ümarlaua nimel põhiseaduskomisjoni läkitatud kirjas täpselt sama, mida

Keskerakond ette pani: koalitsiooni plaan on mõistusevastaselt tagurlik. Ja ta teeb ettepaneku, et võiks võtta eesmärgiks luua tulevikus võimalused salvestiste avaldamiseks veebis. Põhiseaduskomisjoni esimees vastas talle: ka protokollid talletavad ajalooliselt väärtuslikku infot ning ei ole otstarbekas ega vajalik kohustada komisjoni istungite salvestisi tegema. Salvestiste tegemine ning nende täismahus avalikustamine muudaks siiani kehtinud komisjonide istungite kinnisuse printsiipi. Mida see näitab? See näitab, et koalitsioonisaadikud pelgavad rahvast. Nad tahavad otsuste sündimisest võimalikult vähe jälgi maha jätta. Koalitsioon tahab, et hämarus püsiks.
Keskerakond ja teised opositsioonierakonnad tahavad valgust kotta, seepärast hääletame hämaruse põlistamise eelnõu 175 vastu. Aitäh tähelepanu eest!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Krista Aru Eesti Vabaerakonna nimel, palun!

16:03 Krista Aru
Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Parem pool muna kui tühi koor! Selle vanarahva tarkusega tervitan ma Eesti Vabaerakonna saadikute nimel seaduseelnõu 175 põhimõttelist vastuvõtmist.
Vahepeal oli Riigikogus olukord, kus protokollid olid väga napisõnalised, fikseerimata jäeti kõnelejate seisukohti ja hinnanguid, samuti kommentaare. See olukord nüüd lõpeb, sest eelnõu näeb ette muuta seaduse § 39 nii, et see sätestab väga selgelt, millistele nõuetele peab vastama see pikem ja põhjalikum protokoll, mis fikseeriks komisjoni tehtud töö tulevaste uurijate jaoks.
Samas tahan ma öelda seda, et see on ikkagi alles esimene samm. Kohe selle esimese sammu järel peaksime siin Riigikogus väga tõsiselt mõtlema oma kodu- ja töökorra seaduse põhjalikumale muutmisele. Komisjoni töö salvestised ei ole ju mitte ainult praegu tehtu fikseerijad, vaid eelkõige on need allikmaterjalid uurijatele. Ja uurijana tunnen ma tõesti peaaegu iga päev nendest puudust, kui uurin kaugeid aegu. Tollest ajast ei ole ju salvestisi. Seesama rõhuasetus, seesama intonatsioon, seesama inimeste mitte võib-olla alati sõnades väljenduv suhtumine on oluline, et meie päevade uurijad kunagi tulevikus meist adekvaatse pildi saaksid.
Teiseks tahaksin ma, et Riigikogu – ja siin ma vaatan eelkõige meie juhatuse poole – algataks kodu- ja töökorra seaduse põhjalikuma muutmise. Kus mujal kui eelkõige meie kodu- ja töökorra seaduses peaks olema tunnetatav demokraatlik meelsus. Mida ma selle all mõtlen? Mõtlen seda, et rahvasaadiku õigused, vabadused ja seega ka vastutus on praegu liialt taandunud fraktsiooni õiguste, vabaduste, kohustuste ja ülesannete ees. Me peame endalt küsima, kas see on just selline demokraatia, mida me 21. sajandil ootame ja tahame. Kas fraktsiooni seisukohtade eelistamine saadiku enda tõekspidamistele tagab ühiskonnas avatuse, aitab kaasa Riigikogu maine ja autoriteedi paranemisele? Me oleme kõik kuulnud ja kurvastanud selle üle, et Riigikogu on nimetatud kummitempliks. Kas just see, et rahvasaadiku enda vastutus on vähenenud, ei ole mitte vähendanud ka meie endi tahtmist siin saalis seaduseelnõudesse tõsiselt süveneda, teha seda tööd, milleks rahvas on meid tegelikult siia valinud? Seega, tervitades küll seda sammu, mis sätestab tuleviku jaoks põhjalikumate ja sisukamate protokollide tegemise, tahan avaldada lootust, et me oleme Riigikogu juhatuse eestvedamisel valmis astuma järgmised sammud, tänu millele uurijad võivad tulevikus öelda, et jah, Riigikogu XIII koosseis tõstis nii Riigikogu mainet, autoriteeti kui ka töövõimekust. Aitäh!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Eiki Nestor Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

16:04 Eiki Nestor
Austatud juhataja! Hea Riigikogu! Meie fraktsiooni nimel on mul selle eelnõu kohta öelda järgmist.
Tegemist on kodu- ja töökorra seaduse muutmisega, mis vajab teatavasti 51 häält. Ja nagu te hiljuti tähele panite, ei ole sugugi kerge ülesanne nii palju hääli kokku saada. Seda kõigepealt.
Selle täna lõpphääletusele tuleva eelnõu väärtus on minu meelest kahes asjas. Üks on, et 2004. aastast kehtinud olematud nõuded protokollidele asenduvad kindlate nõuetega. Ja ma tõesti südamest loodan, et põhjalikud protokollid muutuvad reaalsuseks, et need protokollid kajastavad sisuliselt kogu arutelu, mis eelnõu või mingi muu probleemi arutamisel oli. Istungil räägitust jäävad välja ainult teatud laused. Salvestistest me võime kuulata ka selliseid lauseid: "Hakkame arutama eelnõu 145 SE!", "Oi, proua, küll teil on kena soeng täna!", "Ulatage mulle ka pastapliiatsit!" või "Kas keegi tooks klaasi vett?" Niisugused

asjad jäävad välja, aga ülejäänud on kõik kirjas.
Teine hea asi, mis me selle eelnõu vastuvõtmisega saavutame, on see, et lõpeb häbiväärne olukord, milles Riigikogu siiamaani oli. Kui valitsus kaasas kodanikuühendusi mingi eelnõu tegemisse, siis me lugesime läbi kõik muudatusettepanekud, mida nad eelnõu kohta olid teinud, aga Riigikogu komisjonis võis nendega juhtuda ükskõik mis, kaasa arvatud see, et kodanikuühenduste muudatusettepanekud lendasid välja ja keegi üldse ei põhjendanudki neile, miks nii juhtus.
Need on kaks plussi. Mida eelnõus aga üldse ei käsitleta, on salvestised. Siinkohal ma palun väga vabandust, minu reaalne elu komisjonis on möödunud ühes Riigikogu komisjonis, kus mitte kunagi mitte midagi ei salvestatud ja ma võin teile öelda, et mitte midagi ka eriti ei protokollitud. Hea, kui kirjas oli, kes mida otsustas. See on väga pragmaatiline komisjon. Nüüd ma tean, et komisjoni uue juhi käe all on tööstiil muutunud.
Me oleme komisjonide esimeestega salvestiste teemat arutanud. On teada, et meil on komisjonide esimehi, kes peavad vajalikuks salvestada, mida istungil räägitakse, ja peavad ka vajalikuks salvestiste arhiveerimist. Nii et ma usun, et kindlasti tuleme salvestiste teema juurde tagasi.
Mida aga ma pean siin, sõbrad, välja ütlema, on järgmine. Ma kuulen kas siin saalis või mujal ühte juttu ja ma ei saa aru, kas rahvasaadik, kes seda räägib, mõtlebki nii või mängib. Kui Riigikogu liikmed, kes kuuluvad komisjonidesse, tulevad siia kõnepulti ja räägivad, et salvestisi ei või seadusesse kirjutada, sest on mingid salasobingud, mida peaks varjama. Kus need sobingud on?
Ma palun ka lisaaega!

16:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kolm minutit lisaaega. Palun!

16:04 Eiki Nestor
Ma kuulasin hiljuti ühte raadiosaadet, mis on kolinud Raadio 2-st Kukusse. Selles saates esinevad kaks väga sarnase mõtteviisiga ajakirjanikku. Ma kuulasin seda saadet pool tundi ja teate, natuke muigama pani. Sest vaadake, nende kahe ajakirjaniku vahe on selles, et üks neist valiti Riigikokku ja teine jäi välja. Ja kohe oli näha, missugune nende suhtumine on. See, kes on siin sees, saab aru ja ütleb, et siin ei ole ju võimalik komisjoni istungil sobinguid teha. Ent see, kes jäi välja, ütleb: "Aga mine tea!" Nii et rahvasaadikud, kõik, kes te olete põhjendanud salvestisi vajadusega sobinguid ära hoida, nii kui keegi teeb mingit sobi, ärge teatage sellest mitte kellelegi teisele kui ajakirjandusele kohe, üks minut pärast komisjoni töö lõppu! Kui me ise selliste sõnavõttudega siin hävitame Riigikogu mainet, siis see ei ole aus. Keegi võib oma nina selle tõttu püsti ajada, aga aus see ei ole. Ja on teine võimalus: ta käitub seetõttu nii, et ta lihtsalt ei saa pihta, kus ta on. Aitäh!

16:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole, lõpetan läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 175 lõpphääletus ja me läheme selle juurde. Head kolleegid, ka see eelnõu vajab vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust ja seetõttu teeme kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreeris ennast 90 Riigikogu liiget, puudub 11.
Panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 175. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Eelnõu poolt hääletas 60 Riigikogu liiget, vastu 27, erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud. (Vile saalis.) Milles on probleem? Ma saan aru, et meil on mõningad tehnilised probleemid. Juhataja vaheaeg viis minutit.
V a h e a e g

16:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Head kolleegid! Juhataja vaheaeg on lõppenud. Jätkame Riigikogu istungit. Kuna meie tehniline süsteem viimast hääletust ei registreerinud ja tulemusi ei fikseerinud, siis ma tühistan selle hääletuse ja me hääletame eelnõu 175 uuesti. Jah, kolleeg Valdo Randpere, palun!

16:04 Valdo Randpere

Kas ma saan õigesti aru, et kogu istung algab otsast peale, kuna hääletuspuldid on algusest peale jupsinud?

16:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Ei, kogu istung siiski kordamisele ei lähe. Esimesed kaks hääletust on ilusti fikseeritud. Me hääletame kolmandat päevakorrapunkti, põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu. Rohkem protseduurilisi küsimusi ei ole.
Head kolleegid, kuna eelnõu nõuab koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli. Kohaloleku kontroll, palun!
Kohaloleku kontroll
Kohalolijaks registreerus 88 Riigikogu liiget, puudub 13.
Head kolleegid, panen hääletusele põhiseaduskomisjoni algatatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse muutmise seaduse eelnõu 175. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 61 Riigikogu liiget, vastu 27, erapooletuid ei ole. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

4. 15:30 Narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu (170 SE) kolmas lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Lähme edasi neljanda päevakorrapunkti juurde: Vabariigi Valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 170 kolmas lugemine. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on panna eelnõu 170 lõpphääletusele ja me lähme lõpphääletuse juurde.
Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud narkootiliste ja psühhotroopsete ainete ning nende lähteainete seaduse muutmise seaduse eelnõu 170. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Eelnõu poolt hääletas 78 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuid oli üks. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

5. 15:32 Eesti Vabariigi ja Austraalia vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu (180 SE) teine lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Tänane viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Austraalia vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 180 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli sotsiaalkomisjoni liikme Helmen Küti! Kolleegid, tähelepanu!

16:03 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Sotsiaalkomisjon valmistus eelnõu teiseks lugemiseks 4. aprilli istungil. Osales ka Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak. Tähtajaks, 23. märtsiks ühtegi muudatusettepanekut ei esitatud. Ka komisjon ei algatanud eelnõu kohta muudatusettepanekuid. Juhtivkomisjon tegi menetluslikud otsused ja ettepanekud, mis võeti vastu konsensusega. Sotsiaalkomisjon otsustas saata eelnõu teiseks lugemiseks Riigikogu täiskogu päevakorda 13. aprilliks ehk tänaseks ja komisjoni ettepanek on viia läbi ka lõpphääletus. Aitäh!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitatud ja juhtivkomisjoni ettepanek on viia läbi eelnõu 180 lõpphääletus. Me läheme lõpphääletuse juurde.

Panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Vabariigi ja Austraalia vahelise sotsiaalkindlustuslepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu 180. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Poolt hääletas 70 Riigikogu liiget, vastuolijaid ega erapooletuid ei olnud. Eelnõu on seadusena vastu võetud.

---

6. 15:35 Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (192 SE) teine lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tänane kuues päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 192 teine lugemine.
Palun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni liikme Kersti Sarapuu!

16:03 Kersti Sarapuu
Härra juhataja! Head kolleegid! Toon teieni teiseks lugemiseks käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Eelnõu teist lugemist puudutav arutelu toimus rahanduskomisjonis k.a 4. aprillil. Muudatusettepanekute tähtajaks, 31. märtsiks Riigikogu liikmed, komisjonid ja fraktsioonid eelnõu kohta muudatusettepanekuid ei esitanud. Küll aga tegi seda juhtivkomisjon. Koostöös eelnõu algatajaga on tehtud kaks muudatusettepanekut. Mõlemat ettepanekut toetas rahanduskomisjon konsensusega. Esimene muudatusettepanek täpsustab eelnõu § 1 punkti 17. Muudatuse algne eesmärk oli sätestada rahandusministri määrusega kehtestatud kord seaduse tasandil, sest on vajalik, et regulatsioon mõjutaks maksusumma suurust. Oluline on seejuures, et arvestuse aluseks olevad põhimõtted selle ümbertõstmise tõttu ei muutuks. Teise muudatusettepanekuga täiendatakse eelnõu jõustumise sätet nii, et seaduse punktid 1, 2, 13–15 ja 17–19 jõustuvad 2016. aasta 1. juulil, mitte 1. mail, nagu eelnõu praegu ette näeb. Ja kuna mõlemad komisjoni muudatusettepanekud võeti vastu konsensusega, siis otsustati ühehäälselt, et eelnõu esitatakse teisele lugemisele ning tehakse ettepanek teine lugemine lõpetada. Aitäh!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud ettekandja, teile küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõule esitati kaks muudatusettepanekut. Me vaatame need läbi. Esimene muudatusettepanek on rahanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti rahanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Me oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 192 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

7. 15:38 Tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu (184 SE) teine lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Läheme edasi. Seitsmes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 184 teine lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd. Juhataja vaheaeg viis minutit.
V a h e a e g

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Head kolleegid, juhataja võetud vaheaeg on lõppenud, jätkame tänase istungi seitsmenda päevakorrapunktiga, milleks on Vabariigi Valitsuse algatatud tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu 184 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnepulti rahanduskomisjoni liikme Aivar Sõerdi!

16:03 Aivar Sõerd
Austatud istungi juhataja! Head kolleegid! Vabariigi Valitsuse s.a 22. veebruaril algatatud tulumaksuseaduse muutmise eesmärk on võtta Euroopa Liidu õigusest üle ema- ja tütarühingu

vaheliste kasumijaotiste kuritarvitamise vastane üldreegel ning hübriidlaenude topeltmaksustamist välistav regulatsioon. Lisaks lõpetatakse eelnõuga residendist ja mitteresidendist füüsiliste isikute erinev kohtlemine väärtpaberite müügi tulu maksustamisel, võimaldades ka mitteresidentide maksustamisel arvesse võtta teatud väärtpaberite võõrandamisel saadud kahju. Eelnõu esimene lugemine toimus s.a 16. märtsil, muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, mis oli 31. märts kell 17.15, Riigikogust muudatusettepanekuid ei laekunud. Rahanduskomisjon arutas eelnõu 4. aprillil ja tegi eelnõusse konsensusega ühe jõustamissätet puudutava muudatuse. Muudatusega viiakse eelnõu äriühingute piiriülest maksude optimeerimist mõjutavate sätete jõustumise aeg kooskõlla maksukorralduse seaduses sätestatud üldreegliga jätta maksuseaduse muudatuse vastuvõtmise ja jõustamise vahele vähemalt kuus kuud. Asjaomaste sätete kuulumist maksukorralduse seaduse § 4^1 reguleerimisalasse on kinnitanud ka algataja eelnõu seletuskirjas. Muudatusega lükatakse nende sätete jõustamine edasi kahe kuu võrra. Rahanduskomisjoni konsensuslik ettepanek on eelnõu teine lugemine lõpetada. Tänan tähelepanu eest!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh! Hea esineja, teile küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soovi avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu muutmiseks on esitatud üks ettepanek. Selle on esitanud rahanduskomisjon, juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada täielikult. Oleme muudatusettepaneku läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 184 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

8. 15:46 Elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (130 SE) teine lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Kaheksas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 130 teine lugemine. Ma palun ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Erki Savisaare!

16:03 Erki Savisaar

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu! Majanduskomisjon arutas elektroonilise side seaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu oma istungil 5. aprillil. Muudatusettepanekute esitamise tähtajaks, 3. veebruariks ei laekunud ühtegi ettepanekut ei Riigikogu liikmetelt, fraktsioonidelt ega teistelt komisjonidelt. Eelnõu algataja esitas kolm muudatusettepanekut, need on loetelus numbrite all 1, 4 ja 5.
Muudatusettepanekuga nr 1 täiendatakse eelnõu punktiga 10, et lisada elektroonilise side seaduse § 13 säte, mille kohaselt ei avalikustata majandustegevuse registris amatöörraadiojaama ning füüsilise isiku vee- või õhusõiduki sagedusloa andmise otsust. Raadioamatöörid ei ole ettevõtjad, amatöörraadioside on enesearendamiseks ja sidepidamiseks isiklikel, mitte tulunduslikel raadiotehnilistel eesmärkidel raadioamatööride peetav raadioside. Ka vee- ja õhusõiduki eraisikust omanikud, kellel on raadioload, ei ole ettevõtjad. Õiguskantsler tegi valdkonna eest vastutavale ministeeriumile ettepaneku elektroonilise side seadust selle kohaselt muuta, et raadioamatööride ning vee- ja õhusõiduki eraisikutest omanike raadiolubade andmeid ei avalikustata, kuna andmete koosseisu kuuluvate isikuandmete (nimi, isikukood, elukoht, e-posti aadress, telefoninumber) avalikustamine majandustegevuse registris ei ole põhiseaduspärane. Selle seisukohaga nõustusid ka nii Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium kui ka majanduskomisjon.
Muudatusettepanekuga nr 4 täiendatakse eelnõu uue punktiga, mis eelnõu muudetud tekstis on punkt nr 17. Eesmärk on sätestada elektroonilise side seaduses uue andmekogu asutamine. Tulenevalt "Eesti infoühiskonna arengukavast 2020" algatas Tehnilise Järelevalve Amet internetiühenduste nn viimase miili turutõrke ulatuse väljaselgitamise ning kaardistas olukorra. Ülesande täitmiseks lõi Tehnilise Järelevalve Amet ühtse elektroonilise teabekeskkonna, mis võimaldab saada ülevaate Eesti elektroonilise side võrkude asukohtadest aadressipõhiselt, nende kasutusest ja olemasolevast ressursist. Loodud teabekeskkond koondab ühtsesse andmekogusse Eestis fikseeritud ja

mobiilsideteenuse vahendusel internetiühendusega majapidamiste andmed ning pakutava internetiühenduse tehnilised andmed. Kasutajal avaneb võimalus andmekogu kaudu vaadata, kas teda huvitaval aadressil on võimalik saada internetiühendust, kui on, siis milliste parameetritega, millised on andmeside kiirused ja millised sideettevõtjad sellel aadressil andmesideteenust pakuvad. Samuti võimaldab andmekogu hinnata internetiühenduse kättesaadavuse turutõrke ulatust. Andmete andmekogusse kandmiseks on sõlmitud leping Tehnilise Järelevalve Ameti ja sideettevõtjate vahel. Sideettevõtja võib tänu andmekogule saada juurde uusi lõppkasutajaid, kuna lõppkasutajad saavad parema ülevaate neid huvitaval aadressil andmesideteenuse pakkujatest. Samuti avaneb sideettevõtjatel võimalus jälgida ka ise oma võrgus olevaid turutõrkepiirkondi ning kasutada saadud teavet oma sidevõrgu edasisel arendamisel ja planeerimisel.

Sideteenuste andmekogu on läbinud avaliku teabe seaduse §-s 43^3 ette nähtud andmekogu asutamise kooskõlastamise Andmekaitse Inspektsiooni, Riigi Infosüsteemide Ameti ja Statistikaametiga.

Andmekaitse Inspektsiooni hinnangul vastab andmekogu avaliku teabe seaduse § 43^2 lõike 1 kohaselt riikliku andmekogu staatusele ning selle asutamine peab olema seaduslikult registreeritud. Seetõttu tuleb nimetatud andmekogu avalikult kättesaadavaks tegemiseks täiendada elektroonilise side seadust §-ga 100^2, millega sätestatakse volitusnorm eespool nimetatud funktsionaalsusega andmekogu asutamiseks. Komisjon toetas seda ettepanekut konsensuslikult.

Muudatusettepanek nr 5 täiendab toote nõuetele vastavuse seaduse muudatusi eelnõu §-s 2. Eelnõusse lisatavad täiendused on peamiselt normitehnilised, ajendatud bürokraatia vähendamise eesmärgist või käsitlevad valitsusasutuste töö ümberkorraldamist, millel ei ole mõju kolmandatele isikutele ja ettevõtjatele. Ka seda toetas komisjon konsensuslikult.

Tarbijate huvide parema kaitsmise eesmärgil esitas kaks ettepanekut Tarbijakaitseamet. Ameti ettepaneku kohaselt peaks sideettevõtja pakkuma tarbijale võimalust lepingu sõlmimisel sõlmida leping maksimaalse kestusega üks aasta. Tarbijakaitseamet põhjendas oma ettepanekut järgmiselt. Kehtiva seaduse kohaselt on sideettevõtja kohustatud sideteenuste lepingu sõlmimisel pakkuma tarbijale võimalust sõlmida üheaastase tähtajaga leping ainult tarbija sellekohase nõude esitamisel. See ei ole kooskõlas Euroopa Liidu direktiivi $2009/136^1$ sätestatuga, millest tulenevalt peavad ettevõtjad pakkuma kasutajatele võimalust sõlmida leping, mille maksimaalne kestus on 12 kuud. See on muudatusettepanekute nimekirjas ettepanek nr 2 ja ka seda toetas komisjon konsensusega.

Tarbijakaitseameti teine ettepanek, muudatusettepanek nr 3, oli muuta sideteenuse lepingu tingimuste muutmisest teavitamise regulatsiooni. Ameti ettepaneku kohaselt peaks sideettevõtja teavitama lõpptarbijat lepingutingimuste muutmise kavatsusest vähemalt üks kuu ette ning eraldi teatega kirjalikult või kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis lepingus kokkulepitud kontaktandmetel. Kõnekaardi kasutajat tuleb lepingutingimuste muudatustest teavitada lühisõnumiga kõnekaardi numbril. Nende muudatuste tegemisega saaks Tarbijakaitseameti hinnangul lõppkasutajate huvid kaitstud ja lõppkasutajad oleksid vajalikul määral informeeritud sideettevõtjate ühepoolsest sideteenuse lepingutingimuste muutmisest. Kehtiv regulatsioon võimaldab sideettevõtjatel teavitada lõppkasutajaid sideteenuse lepingutingimuste muutmisest, millega tihti kaasneb hinnatõus, kas veebilehe kaudu või üleriigilise levikuga päevalehes. Tarbijakaitseameti senine praktika on näidanud, et selline regulatsioon ei täida oma eesmärki. Lõppkasutajad ei jälgi enamasti sideettevõtjate või mitme teenuse kasutamisel teisi portaale, mistõttu nad ei saa teavet kätte. Lisaks on teade tihtipeale pealkirjastatud ja sisustatud selliselt, et tarbijad ei saa aru, et tegemist on teatega lepingutingimuste ühepoolse muutmise kavatsuse kohta. Sageli märkab tarbija hinnatõusu alles siis, kui saab esimese kõrgema tasuga arve. See aga tähendab, et lõppkasutaja on kaotanud õiguse muudatusega mittenõustumise korral leping üles öelda ilma leppetrahvita, sest ülesütlemise tähtaeg on möödunud. Lõppkasutajatel on võimalus leping ka hiljem üles öelda, kuid näiteks hinnamuudatuse korral on nad kohustatud vahepeal kasutatud teenuse eest maksma kõrgemat tasu ning tähtajalise lepingu ennetähtaegse ülesütlemisega kaasneb tavaliselt leppetrahvi maksmise kohustus.

Punktiga 16 tunnistatakse elektroonilise side seaduse § 99 lõige 4 kehtetuks. Komisjonis toimunud arutelu tulemusel muudeti Tarbijakaitseameti pakutud sõnastust selliselt, et sideteenuse osutaja on kohustatud teenuse tarbijat teavitama lepingutingimuste muudatuste kavatsusest vähemalt üks kuu ette lepingus kokku lepitud viisil. Seega, kui tarbija on lepingu sõlmimisel valinud lepingutingimuste muutmise kavatsusest teavitamiseks paberkandja, siis peab sideettevõtja teda teavitama paberkandjal, seda ka juhul, kui näiteks arvete edastamise viisiks on valitud elektrooniline viis või elektronpost. Samas

on tarbijal õigus valida ka lepingu tingimuste muutmise kavatsusest teavitamiseks võimalus vaadata teateid e-keskkonnas või e-posti vahendusel, kui ta seda soovi ettevõtjale selgelt väljendab. Vastav teavitus võib olla lisatud ka arvele, kuid peab sisaldama seaduses sätestatud sisu. Ka seda muudatusettepanekut komisjon toetas, keegi vastu ei olnud.
Juhtivkomisjon tegi sellised menetluslikud otsused: saata eelnõu 130 Riigikogu täiskogu ette teiseks lugemiseks tänaseks, 13. aprilliks, teha täiskogule ettepanek eelnõu teine lugemine lõpetada, ja kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu Riigikogu täiskogule kolmandaks lugemiseks 4. maiks ettepanekuga panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud ettekandja, teile küsimusi ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Eelnõu kohta on esitatud viis muudatusettepanekut. Me läheme nende läbivaatamise juurde. Esimese muudatusettepaneku on esitanud majanduskomisjon, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti majanduskomisjonilt, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek on ka majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjon: arvestada täielikult. Neljas muudatusettepanek on samuti majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Ja viies muudatusettepanek on samuti majanduskomisjoni esitatud, juhtivkomisjoni seisukoht: arvestada täielikult. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 130 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

9. 15:59 Lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu (161 SE) teine lugemine

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tänane üheksas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu 161 teine lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli majanduskomisjoni liikme Jaanus Marrandi!

16:03 Jaanus Marrandi
Lugupeetud juhataja! Head kolleegid! Teie ees on lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle algatas Vabariigi Valitsus 2016. aasta 11. jaanuaril. Eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogu istungil toimus 2016. aasta 9. märtsil ning esimene lugemine lõpetati. Tuletan paari sõnaga meelde eelnõu peamist eesmärki, kuna esimesest lugemisest on hulk aega möödas. Eelnõu peamine eesmärk on tõsta lennuohutuse taset ning viia riigisisene õigus kooskõlla asjakohaste Euroopa Liidu õigusaktidega. Kehtestatakse vajalikud nõuded lennuohutust mõjutavatest asjaoludest teavitamise kohta, nimetatakse pädevad asutused, keda tuleb teavitada lennuohutust mõjutavatest juhtumitest, täpsustatakse riigisiseste pädevate asutuste teavitamise ning andmete edastamise korda. Riigisisest regulatsiooni täpsustatakse seoses lennuohutust mõjutavatest juhtumitest teavitamise korda reguleeriva Euroopa Liidu määruse 376/2014 jõustumisega 2015. aasta 15. novembril.
Majanduskomisjon arutas lennundusseaduse muutmise seaduse eelnõu muudatusettepanekuid oma 5. aprilli istungil, kus langetati kõik menetluslikud otsused. Istungile oli kutsutud ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi lennundus- ja merendusosakonna lennundustalituse juhataja Priit Rifk, kes jagas selgitusi muudatusettepanekute kohta. Muudatusettepanekuid laekus eelnõu 161 kohta ainult kaks ja need koostas majanduskomisjon ise. Esimene muudatusettepanek puudutab asjaolu, et õhuruumi kasutamise korraldamise komisjoni tegevuse sätestamisel on loetletud liikmed, kes sinna kuuluvad, ja loetellu lisati selge sõnaga Siseministeeriumi esindaja osalemine komisjoni töös. Teine muudatusettepanek puudutab tegelikult ainult numeratsiooniküsimusi ja on seetõttu puhtalt redaktsioonilise tähendusega. Mõlemad muudatusettepanekud leidsid konsensuslikku toetust. Sellel komisjoni istungil võeti vastu otsus teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu tänase istungi päevakorda ja teine lugemine lõpetada, ning kui teine lugemine lõpetatakse, saata eelnõu kolmandale lugemisele 19. aprilliks ja siis viia läbi eelnõu lõpphääletus. Kõik otsused langetati konsensusega. Tänan tähelepanu eest!

16:03 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, austatud ettekandja! Teile on ka vähemalt üks küsimus. Peeter Ernits, palun!

16:03 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Sina kui meie lennundusasjatundja seleta mulle niisugust asja palun. Praeguse redaktsiooni järgi on võimalik lennuõnnetus, tõsine lennuintsident, lennuintsident ja vahejuhtum. Aga nüüd asendatakse see vahejuhtum vahetu mõjuta ohutusjuhtumiga. Mis asi on see vahejuhtum? Seleta palun meile maakeeles!

16:03 Jaanus Marrandi
Tänan! Te teete mulle suurt au – mina ei ole muidugi lennundusspetsialist, küll aga olen komisjoni kaasettekandja selle seaduseelnõu teisel lugemisel. Missugused on täpselt nende juhtumite vahed, selle kohta on omad väga täpsed määratlused. Kust algab üks või teine raskusaste mingi vahejuhtumi või juhtumi puhul, sellele ei ole ma praegu siin küll valmis vastama. Ma ei tea väga täpselt, milline vahe neil on. Oluline on see, et teavitamine muutub selgemaks ja kindlamaks, protseduurid on selgemad. Ilmselgelt avaldab see mõju ka lennuohutusele.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

17:04 Peeter Ernits
Aitäh, hea juhataja! Austatud ettekandja! Ma tulen tagasi § 47 lõike 5 juurde, mis eelnõus on suhteliselt normaalses eesti keeles, aga senine redaktsioon, mis praegu on § 47 lõige 5, on selline, mis vääriks lausa autasu suurepärase kantseliidi eest. Väga raske on üldse sellest aru saada. Et mitte seda pikemalt ette lugeda, küsin ma, kas te olete analüüsinud kogu seda lennuseadust, kui normaalses eesti keeles see on? Mina lugesin seaduse läbi ja seal on väga palju selliseid sätteid nagu § 47 lõige 5. Kas te olete sellist analüüsi ka teinud?

17:04 Jaanus Marrandi
Aitäh küsimuse eest! Mina seda analüüsi ei ole teinud ja kindlasti ka komisjon eelnõu menetlemisel selleks valmis ei ole. Me ei ole pidanud vajalikuks seda teha. Tänan tähelepanu eest!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem küsimusi teile ei ole. Kas Riigikogu liikmetel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Vaatame läbi eelnõu muudatusettepanekud, neid on kaks. Esimene muudatusettepanek on majanduskomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Teine muudatusettepanek on samuti majanduskomisjoni esitatud ja juhtivkomisjoni seisukoht on arvestada seda täielikult. Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 161 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

10. 16:06 Kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (203 SE) esimene lugemine

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud kohtute seaduse muumise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 203 esimene lugemine. Ettekandja justiitsminister Urmas Reinsalu, palun!

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Kõrge koda, saali jäänud parlamendiliikmed! See eelnõu on hea eelnõu, nagu Justiitsministeeriumi esitatud eelnõud ikka. Eelnõu teenib ühte olulist ja praktilist eesmärki: seda, et meil oleksid professionaalsed kohtunikud ja kohtunikukohad oleksid täidetud. Siin on reaalne probleem, sest kui me vaatame viimase viie aasta jooksul läbi viidud kohtunikukonkursse, siis üle 50% nendest on kas osaliselt või täielikult ebaõnnestunud – sellele ametikohale ei ole inimest leitud. Mitmel juhul on ühele kohale

kandideerinud üks inimene. Ma arvan, et see ei ole normaalne. Kohtunikuamet on juristi elukutse, kõrgema õigusemõistmise elukutse tipp, see peab olema prestiižne ja sellesse nimetamine peab käima reaalse selektsiooni kaudu.
Mida me tahame teha selleks, et kohtunikukohtade täitmisel oleks rohkem konkurentsi, arvestades tõsist probleemi, et meil on oht sattuda demograafilisse lõksu? Milles see lõks seisneb? Nimelt selles, et järgmise nelja-viie aasta jooksul vahetub ligikaudu kolmandik Eesti kohtunikkonnast. Üks põlvkond kohtunikke sai ametisse ja on teinud seda tööd hästi, aga nüüd jõuavad nad nelja-viie aasta jooksul pensioniikka. Järelikult kasvab surve uusi kohtunikke konkursside kaudu ametisse nimetada demograafilise olukorra tõttu hüppeliselt.
Mida me siis selle eelnõuga taotleme? Esiteks taotleme seda, et kõrgemate õigusametite vahel oleks võimalik paindlikumalt liikuda. See tähendab seda, et isikutel, kes on teinud ära vandeadvokaadi-, prokuröri- või kohtunikueksami, oleks võimalik, kui nad on juba süsteemi sisenenud ja neil on viieaastane ametikogemus, ilma täiendavate eksamiteta kandideerida kohtunikuametisse. Eeldatakse, et neil on elukogemus, et mainitud eksamiga on nad läbinud selle kõrgema õiguselukutse kontrolli ja loomulikult on täidetud ka kutse-eetika nõuded.
Advokaate, vandeadvokaate, kes oleksid õigustatud selles süsteemis tegutsema, on 600, kohtunikke on üle 200 ja prokuröriametis olevaid isikuid on üle 100. Kokku on siis ligi tuhat isikut, kes saaksid vabamalt nende elukutsete vahel liikuda. Prokurör võiks asuda tööle advokaadina, advokaat prokurörina ja nad mõlemad kohtunikuna. Kui mõni kohtunik soovib, siis võib ta kas pärast pensioneerumist või vahepeal töötada ka advokaadiametis.
Teine küsimus puudutab seda, et kanal, kuidas praegu kohtunikuks saadakse, on üsna kitsas. Milles see seisneb? Üldine loogika on selline, et isik, kes siseneb kohtuteenistusse, peab läbima kaheaastase ettevalmistusteenistuse. See ei ole eriti motiveeriv, sissetulek ei ole sel ajal eriti suur. Inimene on selles õpipoisi- või kandidaadiseisuses kaks aastat ja alles pärast seda on tal õigus kandideerida kohtunikuks. Võib juhtuda ka, et ta kukub konkursil läbi ja ei saagi kohtunikuks. Kaks aastat on teda koolitatud, makstud palka selles teenistuses, aga reaalset tulemust ei pruugi olla.
Me näeme, et selline ettevalmistusskeem ei ole mõistlik, see ei ole tänapäevases töösuhete keskkonnas paindlik. Tegelikkuses see ei funktsioneeri enam niimoodi, nagu loodeti 90-ndatel, kui see süsteem loodi. Selle asemel saavad edaspidi kohtuniku ametikohale konkureerida inimesed, kellel on vähemalt viieaastane töökogemus kõrgemas õigusametis. On väga oluline, et kohtusüsteemi tuleb praktilist elukogemust, mida kooliõpikust ei saa, nagu me teame. Teiseks, need inimesed on teinud kõrgema õigusameti eksami ühes kolmest alaplokist. Me loodame, et õigusametite vastastikuse liikuvuse parandamine ühelt poolt ja teiselt poolt selle kitsa toru, milleks praegu on ettevalmistusteenistus, avardamine sellega, et edaspidi nõutakse eksami ärategemist ja töökogemust, peaks motiveerima kõrgemat õigusametit pidanud juriste rohkem kohtunikuametisse kandideerima.
Kirjeldatud muudatuse aluseks on ka Riigikohtu tehtud uuring. Eelnõu on välja töötatud väga tihedas koostöös Riigikohtuga, initsiatiiv ongi sealt tulnud. Suures plaanis toetab kohtusüsteem seda ettepanekute paketti konsensuslikult. Faktum & Ariko tegi 2014. aastal ka uuringu, mis puudutas sihtgruppe, kust võiksid tulla potentsiaalsed kohtunikukandidaadid – Riigikohtu nõunikud, kohtujuristid, advokaadid, prokurörid, nende abid ja magistriõppe üliõpilased. Sealt tuli selgelt välja probleem, mille leevendamiseks me tahame selle eelnõuga samme astuda: kohtunikuamet on populaarne vaid nende seas, kes juba töötavad kohtusüsteemis. Ülejäänud sihtrühmades eelistatakse muid ameteid.
Kohtunikuameti valimine eeldaks suurt muutust karjääriredelil. Põhiliseks kitsaskohaks peavad inimesed seda, et praegune süsteem on liiga jäik ja sisaldab mitmeid barjääre. Nagu ma ütlesin, neid barjääre soovitaksegi selle eelnõuga leevendada, tegemata hinnaalandust kvaliteedis ja elukogemuses.
Peale suure plaani eesmärgi on eelnõus ka vähem tähtsaid asju, mis aga samamoodi peaksid kohtusüsteemi paindlikumaks tegema. Praegu saab kohtu esimeheks, kes teeb administratiivset tööd kohtupiirkonna haldusasjade korraldamisel, kandideerida vaid sama kohtupiirkonna kohtunik. Selle eelnõuga antakse kõigile kas sama astme või kõrgema astme kohtunikele võimalus kohtupiirkonna esimeheks kandideerida ja valituks osutuda, et selle kaudu ka konkurentsikeskkonda parandada.
Kõrge kogu, palun seda eelnõu arutada ja menetleda. Aitäh!

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh austatud ettekandja! Teile on ka küsimusi. Jaanus Karilaid, palun!

17:04 Jaanus Karilaid
Aitäh, juhataja! Hea ettekandja! Teie ettekandest tuli välja, et kohtuniku elukutse on devalveerumas, ja siin suures saalis me määrame riigikohtunikuks ka juba inimesi, kellel pole üldse kohtunikutöö kogemust. Nüüd te väidate, et proovite selle eelnõuga anda kohtunikukutsele rohkem kaalu. Mis võivad olla need põhjused, miks kohtuniku elukutse populaarsus teeb n-ö vähikäiku?

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Ma ütleksin nõnda, et oma osa on siin nii nagu üldse avalikus sektoris nendel valikutel, mida riik on teinud. Mis inimesi motiveerib, eriti eeldatava eluaegse karjäärimudeli puhul, nii nagu see ka kohtunikuametis võiks olla? Loomulikult teatud tagatised, mida siin aga masu järel kahandati. Ennekõike on kohtuniku n-ö majanduslikud motivaatorid sissetulek, mis minu arvates on normaalne, ja lisaks selle ameti eeldatavalt garanteeritud eluaegsus. Selle kõrval on ka piiranguid, jäigemaid piiranguid, mida avalikus teenistuses üldiselt ei ole. Kohtunik tohib lisaks põhitööle teha näiteks ainult pedagoogilist või teaduslikku tööd.
Mis puudutab kohtuteenistusse minekut, siis on üks väga oluline asjaolu, mida me peame arvestama. Kohtunikekorpus – see puudutab eriti põhiseaduslikkuse järelevalvet ja kohtupraktika ühtlustamist – ei tohi kindlasti muutuda mingiks suletuks süsteemiks. Seetõttu ma pean mõistlikuks, et Riigikohtu liikmete puhul ei kehti see loogika, et nad kõik peaksid tulema kohtusüsteemi seest. Siin on oma tasakaalupunkt.
Teine küsimus on seotud demograafilise struktuuriga. Kui me vaatame näiteks Riigikohut, siis ka seal peame arvestama, et tagatud oleks n-ö ealine mitmekesisus. Muidu võib välja kujuneda olukord, et ka, ütleme, nooremas keskeas inimesed on seal ametis maksimaalselt lubatud 70. eluaastani. See tähendab, et nad oleksid poolteist inimpõlve ametis ühes kohtuteenistuses. Neid asjaolusid tuleb kindlasti arvesse võtta.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

17:04 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Seletage mulle ära selline kummaline vastuolu, et te hakkate muutma kohtute seadust, aga kohtute ettepanekud olete saatnud valdavalt prügikasti. Viieteistkümnest ettepanekust, mis maakohtud ja ringkonnakohtud on teile saatnud, pole enamikku, 12 arvestatud. Samas on Riigikohtu 19 ettepanekust arvestatud 15. Milles on asi? Kas siis Riigikohus ütleb, kuidas peaks tegema, aga maakohtud peavad lõuad pidama ja edasi teenima? Seletage, miks tehakse sellist vahet.

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Tõsine küsimus. Eks iga seaduse tegemine on ju kollektiivne looming. Kõige viimasena küpsetab seda rooga 101 kokka siin seadusandja saalis. Valitsuse nimel on selle eelnõu oma parema äranägemise järgi ette valmistanud Justiitsministeerium. Mis puudutab neid ettepanekuid, siis ka parlamendi põhiseaduskomisjonil on võimalik neid kaaluda ja arutada. Need on siia lisatud, siin ei ole midagi salajast, neid võib hakata kohe konkreetselt vaatama. Kindlasti ei ole eesmärk olnud lähtuda mingisugusest proportsionaalsest häälteõigusest, et olenevalt sellest, kui palju keegi ettepanekuid teeb, võetakse neid n-ö mediaantasakaalu põhimõttel arvesse. Ma arvan, et samamoodi oleks ebaõiglane, kui justiitsminister ütleks, et me arvestame pooli Riigikohtu ettepanekuid, muidu läheb nende limiit või kvoot üle. Eks me vaatasime ettepanekuid ikka sisuliselt, mis ongi mõistlik, st mitte vaadata seda, kes ettepaneku esitas, vaid lähtuda ettepaneku sisust.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Jüri Adams, palun!

17:04 Jüri Adams

Härra minister! Mis on ikkagi see põhjus, et ülikoolilõpetajate hulgas ei ole kohtunikukarjäär, kohtunikuna töötamine populaarne? Selle maine on alla käinud ja täiesti arusaamatutel põhjustel on kohtunikuamet hulga ebapopulaarsem kui näiteks prokuröriamet.

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Ei maksa nüüd ka liiga dramaatiliseks minna – sõnad "alla käinud" jne. Niiviisi jääb mulje, et tegemist on millegi mandunuga ja ehku peal püsiva asjaga. Ei, vastupidi. Just täna avaldati Euroopa Liidu õigusemõistmise tulemustabel, mis näitab, kuidas liikmesriikides on tagatud õigusemõistmise kvaliteet ja usaldusväärsus. Pole midagi öelda, me oleme kõige konkurentsivõimelisemad selles mõttes, kui palju me SKT-st selleks raha kulutame ja millise õigusemõistmise kvaliteedi me vastu saame. Me oleme Euroopas tšempionid, võime uhkusega öelda, siin pole midagi häbeneda. Kui vaatame näiteks, kui palju üle Euroopa kulub aega tsiviilvaidluste lahendamiseks, siis on meil Leedu ja Luksemburgi järel kolmas tulemus. Haldusasjades on meil neljas tulemus Euroopa Liidus. Sõltumatuse koha pealt on meil väga mõistlikud hinded. Probleemina on raportis välja toodud mees- ja naiskohtunike suhe kõigis kolmes kohtuastmes. See on kõige suurem probleem, mis raport meie kohtusüsteemi puhul välja toob.
Miks on mingid muud õigusametid noorte seas, kes on omandanud õiguselukutse, atraktiivsemad kui kohtunikuamet? Kui vaadata ka seda survet, mida me näeme noorte puhul advokaadiametis, siis oleks kindlasti lihtsustatud otsida vastust üksnes n-ö palgamotivaatoris. Me näeme, et kui noor inimene läheb tööle advokaadibürosse, siis ei kullata teda seal kuskil üle. Ta peab esialgu ikkagi tegema suhteliselt väikse sissetuleku eest õpipoisi tööd. Alles pärast on lootust, et ta saab partneriks, elu läheb siis helgemaks ja ta võib osta endale toredaid asju selle raha eest, mis on ausalt teenitud. See on n-ö potentsiaalne eeldus, mis noortel inimestel advokaadiametisse minnes on. Tegelikkuses on nii, et õigusteaduskonna lõpetanud noortel, kes lähevad algul tööle avalikku sektorisse, on sissetuleku tase iseenesest kõrgem, oluliselt kõrgem.
Miks on muud ametid atraktiivsemad? Ma ei pea mõistlikuks – ja tegelikult on sama põhimõte ka eelnõus –, et noored inimesed kohe kohtunikukohale hüppaksid. Jumal hoidku selle eest, et inimene, kelle ainukene kogemus on ülikooliharidus, hakkab otsustama inimeste elu ja õiguste üle, otsustama, milline trahv määrata jne. Tuleb teha õiglane otsus, kaaluda, tegutseda paindlikult, ei tohi trahvida liiga karmilt ega liiga vähe. Karistus peab olema mõjus. Kui seda arvesse võtta, siis ongi tegelikult loogiline ja mõistlik, et noored lähevad enne advokaadiks või prokuröriks, paljud töötavad ettevõtte või näiteks Riigikogu Kantselei juristina või siis notarina, ja alles pärast seda lähevad kohtunikuks. Me ei eeldagi seda, et keegi on n-ö tohutult äge, ja siis ütleme, et mine kohe kohtunikuks. Loomulikult tuleb kohtunikuameti prestiiži hoida ja järelikult peab motivaatorite, sotsiaalse prestiiži ja ka sissetuleku tase olema veidikene kõrgem, võrreldes muude riigiteenistuse ametitega, ka prokuröriametiga. Erasektoriga ei ole siin loomulikult võimalik võrrelda, nii ei ole üheski riigis, et erasektori tipu ja avaliku sektori palgad saaksid konkureerida.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Peeter Ernits, palun!

17:04 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! See seadus on tegelikult ju 20 kohtuniku seadus, kes nüüd iga aasta võivad pensionile minna. Te olete otsustanud lahendada olukorra n-ö kolme akvaariumi kaudu, kus ühes ujuvad prokurörid, valdavalt noorukesed, teises valdavalt vananevad kohtunikud ja kolmandas seinast seina advokaadid. Mõte on see, et saaks vabalt ühest akvaariumist teise ujuda. Kas muid takistusi ei ole – eksamid, mida ühes või teises ametis nõutakse, ka palgavahed –, et neid 20 kohta täita?

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Küsimus ei ole 20 konkreetse koha täitmises. Me oleme näinud, et konkursid on luhtunud ja et konkursside resultatiivsus on madal. See on signaal, et midagi tuleb ette võtta, ja selle eelnõuga me tahamegi ühe sammu astuda. Aga lõppkokkuvõttes on need kohad ju täidetud, ega meil ei valitse õigusemõistmise kohtades tühjus. Just hiljuti kuulutasin välja konkursi üheksa kohtunikukoha täitmiseks ja ma eeldan, et see võib ka osaliselt õnnestuda. Pärast seda tuleb paraku aga järgmine konkurss jne. Milles see küsimus laiemalt seisneb? Ma arvan, et laiemas mõttes tuleneb selle eelnõu loogika sellest, et

me oleme väike riik. Ma arvan, et kõrgemate õigusametite kvaliteedinõuded, nii eetikanõuded kui ka erialase ettevalmistuse nõuded, peaksid olema üsna sarnased, kui teatud nüansid välja arvata. Ehitada väikeses riigis eraldi kitsaid plokke – ma arvan, et arvestades ühiskonnas kasutada olevate ressursside mahtu ei ole see lihtsalt ratsionaalne. Kõige ohtlikum oleks see, kui me laseksime kvaliteedinõuded alla, ütleksime näiteks, et ka lõpetamata kõrgharidusega võib kohtunikuks saada. Seda ei tohi kindlasti teha. Kui kvaliteedinõudeid alla ei lasta, siis on kaks võimalust. Esiteks, motiveerida inimesi hüppelise sissetuleku kasvuga või mingite sotsiaalsete hüvedega, mis inimlikult tekitavad paratamatult positiivset survet. See on igati loogiline. Teiseks võib püüda leida lahendust süsteemi paindlikumaks muutmise teel. Me oleme valinud praegu selle paindlikumaks muutmise lahenduse, aga ma ei välista, et tulevikus võib seista ees ka debatt sotsiaalsete tagatiste üle. Igal juhul on Riigikohtu esimees seda probleemi nii väljendanud.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Krista Aru, palun!

17:04 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Saades teie murest täiesti aru, küsin ma, kuidas te hindate meie kohtute töötingimusi ja -keskkonda laiemalt. Kas selles võib olla mingi probleem, miks kohtuniku elukutse ei ole nii populaarne kui näiteks prokuröri oma?

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Kui ma vaatan Eesti keskmist olukorda, siis kohtumajad on korda tehtud ja on normaalsed. Niisugust ebakvaliteetset või prestiiži alandavat, selle kõrge õiguselukutse prestiiži alandavat töökeskkonda suures plaanis ei ole. Probleem on tegelikult ainult Tallinnas. Kui me vaatame seda Liivalaia tänava maja – minu mälu järgi oli mingisugune veneaegne kohtumajade tüüpprojekt, selline paneelidest kobakas –, siis seal töötavad väga toredad inimesed, aga maja ise ei ole üldse tore. See ongi üks viimane mahajäämus. Hea uudis on, et lähiaastatel peaks Tallinnas avatama uus kohtumaja.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Palun, Külliki Kübarsepp!

17:04 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Kas selle eelnõu raames lahenevad ka probleemid, mis on seotud 1. septembril jõustuvate karistusseadustiku muudatustega? Kohtunikke oleks vaja juurde, et aidata prokuröre jälitustegevuses. Hiljaaegu oli meil õiguskomisjonis sel teemal arutelu ja seal toodi välja, et kohtuniku töölevõtmiseks läheks aasta – sellise kohtuniku, kes suudaks seda funktsiooni täita. Selle aasta jooksul tuleks kohtunik ka välja koolitada. Murekoht oli, et loodud ei ole vastavaid ametikohti. Kas see eelnõu aitab seda probleemi lahendada? Ma vaatan, et eelnõu jõustumise aeg on määratud s.a 1. juuliks.

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Vahetult sellist eesmärki see eelnõu ei täida, aga oma mõju tal on. Kõigi kavandatud protseduuridega peaks see praegu peaaegu aastane tsükkel ligi kaks korda vähenema. Me eeldame, et paindlikkus kasvatab ka konkurentsi. Kui leitakse lisaressurss nende ametikohtade loomiseks, mis on vajalikud täitmaks 1. septembril jõustuva seaduse nõudeid nii, et tõe tuvastamine ei satuks löögi alla, siis teenib praegu arutatav seadus ka seda eesmärki.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Arno Sild, palun!

17:04 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Me teame, et täna arutatud karistusseadustiku kohta oli kohtunikel oma arvamus. Kas te ütleksite mõne sõnaga, milles teie ja kohtunike arvamus selle seaduseelnõu puhul lahku lähevad? Teie toetate seda kõvasti, aga kohtunikud esitasid oma arvamuse, et ei oleks õige seda eelnõu vastu võtta?

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Põhipoleemika selle teise eelnõu puhul on ikkagi olnud küsimuse üle, kui piisavalt menetlejad suudavad neid asju karistustundlikult arvesse võtta. Räägime sellest, mida parlament tegi. Parlament ütles, et 1. jaanuarist 2015 ei ole see enam kuritegu, kui ma võõra inimese koju sisse tungin. Kõigi teie kodudesse võidakse sisse tungida ja see ei ole kuritegu, vaid on väärtegu. Keskmine karistus selle eest on 100 eurot. Seadusandja ütles, et jah, keskmine karistus 100 eurot, ja seda tüüpi väärtegude puhul ei ole vajadust öelda, et karistustundlikkuse ruum võiks olla suurem. Ma müün alaealisele viina või õlut – praegu on moes sellest rääkida, see on tõsine teema, mis puudutab alkoholikahjude vähendamist – ja keskmine karistus on 100 eurot. Ma varastan alla 200-eurose mobiiltelefoni või teie auto talvekummid – keskmine karistus on alla 100 euro.
Ma arvan, et selle arutelu fookus on kaldunud sinna, et kurja teinud inimene ei peaks liigselt kannatama, et karistus, mis määratakse tekitatud kahju eest, ei peaks teda liigselt traumeerima. Mulle tundub, et ma ei kuulnud selles arutelus mitte ühegi inimese suust, ka mitte tänases debatis, küsimust, mis oleks puudutanud ohvrit. Ohvrit, seda inimest, kellelt võetakse mobiiltelefon, seda inimest, keda ähvardab oht, et talle sõidetakse purjuspäi otsa, inimest, kelle koju võidakse sisse tungida, ei eksisteeri. Ohvrid, ausad inimesed, on need, keda seadus peab kaitsma. Hirmu peavad tundma need inimesed, kes teevad kurja, mitte ausad inimesed.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Jüri Adams, palun!

17:04 Jüri Adams

Härra minister! Meie advokatuuri liikmete ametlik nimetus on vandeadvokaadid. See liitsõna vihjab sellele, et kunagi oli aeg, kus advokaate oli rohkem kui üht liiki ja neid oli vaja omavahel ka terminoloogiliselt eristada. Eestis kujunes pärast iseseisvuse taastamist millegipärast välja nii, et meil on ainult üht tüüpi advokaate. Mul ei ole küll väga täpset ülemaailmset pilti ees, aga paljudes vanades demokraatlikes riikides on neid vist kaht või kolme tüüpi. Kas te oskate anda mingisuguse seletuse, miks Eestis nii läks, et meil on ainult üht tüüpi advokaate? Kas see ongi Eesti ühiskonnas optimaalne ja see peakski nii jääma?

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu

Aitäh! Selle üle on tegelikult ju arutatud ja juristide liit on pakkunud välja, et vandeadvokaatide või advokatuuri liikmete kõrval peaksid olema ka riigi litsentseeritud juristid, kes annavad ennekõike õigusnõu. Sellisel juhul võiks ka nendel olla teatud kutse-eelised ja võimalus pääseda ligi kohtumenetlusele.
Kui nüüd küsida, kas meil on advokatuuris piisavalt liikmeid ühiskonna teenindamiseks, siis ma võin öelda, et *per capita* on meil oluliselt rohkem advokaate kui näiteks Soomes, aga palju vähem kui Moldovas, kelle parlamendi delegatsioon meil täna külas käis. Ma arvan, et korrelatsioon ühiskonna jõukuse taseme ja ühiskonna usalduse või usalduse puudumise ning juristide, õigusteenindajate arvu vahel võib mingit pidi olla ka pöördvõrdeline. Aga kui rääkida kehtivast advokatuurisüsteemist, mis omal ajal loodi avalik-õigusliku korporatsiooni põhimõttel, siis ma arvan, et maksujõuline inimene Eestis saab kvaliteetse õigusabi kätte küll. Järelevalve selle kvaliteedi üle üldjoontes toimib. On erandeid, kuid erandeid, kus on mingi jama, tuleb ette ka paremates peredes. Põhiküsimus, olemuslik küsimus on aga ikkagi selles, kas õigusabi on kättesaadav maksujõuetutele inimestele, eriti inimestele, kes elavad teatud regioonides, ennekõike Ida-Virumaal, maapiirkondades. Formaalselt, paberi peal süsteem toimib, aga tegelikkuses, ma väidan, on see süsteem lünklik. Eriti, mis puudutab nende inimeste esmast õigusalast nõustamist. Riigi pakutava abi maht on ainult paar tuhat juhtu aastas. Ma arvan, et seda on liiga vähe. See õigusabisüsteem vajab olemuslikku reformi, aga mitte niivõrd selle loogika järgi, et meil peaks olema mitut liiki kutselisi õigusnõustajaid. Lähtekoht on minu arvates see, et advokatuur vastutab selle

kohustuse täitmise eest, aga olemuslikult tuleb süsteem ehitada selliseks, et ta oleks paindlikum ja ka vähekindlustatud inimestele rohkem kättesaadav. Minu meelest on probleem see, kuidas heauskne vähekindlustatud inimene saab oma õiguste eest seista, mitte see, et roolijoodikul oleks ikka raha, kui ta vahele jääb, ja ta suudaks trahvi ära maksta. Loomulikult, elus tuleb tasakaalu otsida kõigis juhtumites, aga praegu on minu meelest probleem selles, et korralikel inimestel – neil, kes on enese teadmata väga keerukas, moodsas õigussuhtestikus, mis on tänapäeva ühiskonnas paratamatu – oleks koht, kus neile antakse esmast nõu, et nad piltlikult öeldes puusse ei paneks, kui nad korraldavad oma pärimisasju, töösuhtega seotud asju või elukondliku varaga seotud asju.

17:04 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Külliki Kübarsepp, palun!

17:04 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Seletuskirjas toote mõjude analüüsis välja, et suureneb kohtunikuks kandideerijate arv ning kohtunikukohad saavad täidetud. Toote välja ka selle, et seaduse rakendamisega riigile kulusid ei kaasne. Aasta aega tagasi käisime õiguskomisjoniga mitmes allasutuses, sealhulgas Harju Maakohtus, kus on probleem, et kõiki kohtunikukohti pole võimalik täita, sest ei ole finantsilist katet. Prokuratuuris öeldi samamoodi, et võimalik oleks võtta tööle pea 200 prokuröri, aga 30 kohta jääb vakantseks, sest ei ole palgafondi. Kas te vaataksite üle selle väite, et seaduse rakendamisega kulusid ei kaasne, ja põhjendaksite seda? Tegelikult on ju vajadus olemas. Seletuskirjas on öeldud, et töökoormus peaks vähenema, aga ei vähene ju, kui kõiki kohti ei saa täita.

17:04 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Ma arvan, et mõjuanalüüsis peeti silmas seda loogikat, et täidetakse need koosseisulised kohad, milleks on raha olemas. Nii palju, kui on raha, nii palju koosseisulisi kohti saab täita. See, kas konkurents on suurem või väiksem, ei too iseenesest raha kaasa. Kui sul on juba raha taskus ja sa ütled, et kuulge, tulge kohtunikuks, siis on ükskõik, kas sul on null, üks või kaks kandidaati. Kui on null kandidaati, siis jääb raha muidugi pigem üle. Eesmärk on koosseisulised kohtunikukohad ikka täita. Nagu ma ütlesin, üheksale kohale kuulutati konkurss välja. Paratamatult tuleb siin aga arvestada n-ö töötajate käivet: osa läheb ära, osa tuleb juurde. Inimesed lähevad lapsehoolduspuhkusele, pensionile või lahkuvad mingitel muudel asjaoludel. See käive on nii erasektoris kui ka riigiasutustes – need on suured organisatsioonid – keskeltläbi 4–5%, ka muide palgafondist. Mingid kohad on kogu aeg tühjad, lihtsalt objektiivselt, ilma et keegi püüaks nendega mängida.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Andres Anvelt, palun!

17:05 Andres Anvelt
Aitäh, juhataja! Hea minister! Kommenteeri natukene advokatuuriseaduse muudatusi. Paragrahvi 37 punkt 2 puudutab advokatuurist väljaheitmist. Ava natukene seda tausta, miks advokatuur on oma kirjas, mille ta on Justiitsministeeriumile saatnud, selle vastu.

17:05 Justiitsminister Urmas Reinsalu
Aitäh! Kust see asi alguse sai? Me mäletame, et oli üks juhtum, mis tekitas avalikku poleemikat. Oli üks advokatuuri liige, kes mõisteti kriminaalkorras süüdi kõigis kohtuastmetes õigusemõistmise kuriteos. Tehiolud tehioludeks, neid hindab kohus. Aga fakt on see, et isik on süüdi mõistetud õigusemõistmise valdkonna kuriteos, piltlikult öeldes kutsekuriteos. Tekkis arutelu, otsekui advokatuuril oleks kaalutlusõigus, kas see isik võiks advokatuuri edasi jääda või mitte. Lõpuks see lahenes, ma arvan, advokatuuri juhatuse tõlgendusega, aga seal oli kaalumisruumi.
Minu loogika on selles, et kui me võtame akvaariumist vaheseinad ära, siis peaks ka see elementaarne, üldine kutse-eetika loogika olema kõigil võrdne. Ei saa tekkida hüpoteetilist olukorda – ma loodan, et praktikas seda tulevikus ette ei tule –, et õigusemõistmise kuriteo sooritanud inimene vastab seatud nõuetele ja saab kandideerida kohtunikuks. Siis sõltub kõik sellest, kas ta valitakse või ei valita kohtunikuks. See oli minu jaoks see loogika, mis tuleks seaduses selgelt ära määratleda. Advokatuuri

esindajad leidsid, et õigustehniline lahendus peaks olema teistsugune. Objektiivsetel põhjustel ei tahtnud ma selle seaduseelnõuga viivitada. Ja kuna see küsimus võib küll psühholoogilises mõttes olla põhimõttelise tähendusega, kuid ei ole selle eelnõu kontseptsiooni keskne küsimus, siis ei tohiks see menetlust pidurdada. Ma ütlesin advokatuuri esindajatele, et edastan advokatuuri kirja parlamendile. Põhiseaduskomisjonis, ma olen kindel, tehakse kõik hästi – mis taat teeb, on hästi tehtud.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Aitäh, lugupeetud minister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Palun nüüd ettekandjaks põhiseaduskomisjoni liikme Andres Anvelti!

17:05 Andres Anvelt

Juhataja! Head kolleegid! Riigikogu põhiseaduskomisjonis toimus kohtute seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu esimese lugemise arutelu 5. aprillil. Kutsutud olid justiitsminister Urmas Reinsalu, justiitshalduspoliitika asekantsler Marko Aavik, Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja Rasmus Karja ja sama talituse nõunik Maret Saanküll. Ma ei hakka peatuma ministri sissejuhataval ettekandel, küll aga annan teile ülevaate sellele järgnenud arutelust, kus komisjoni liikmed esitasid küsimusi ja ministeeriumi esindajad vastasid neile.
Kõigepealt tunti huvi, mis siis praegu takistab advokaatidel ja prokuröridel kohtunikuks saada. Justiitsministeeriumi asekantsler vastas, et advokaadid ei taha kohtunikuks kandideerida seetõttu, et neilt nõutakse topelteksameid. See on paljudele headele advokaatidele, kes võib-olla tahaksid kohtunikuametit proovida, psühholoogiliseks barjääriks. Mainekad advokaadid ei soovi võtta riski, et nad mingil põhjusel kandideerijate seast välja langevad, näiteks võivad nad kohtunikueksamil läbi kukkuda. Selleks, et kohtunikukohale kandideeriksid ka paremad advokaadid ja prokurörid, oleks vaja topelteksami sooritamise nõue ära kaotada.
Küsiti, kas noored saavad kohe pärast ülikooli lõpetamist kohtuniku ametikohale kandideerida. Justiitsminister vastas, et äsja ülikooli lõpetanu saab võtta kursi kohtuniku ametikohale, hakates esialgu tööle kohtujuristina. Kohtujuristi amet annab tulevastele kohtunikele hea ettevalmistuse. Justiitsministeeriumi nõunik lisas, et eelnõu kohaselt peaks isik, kes tahab kohtunikuks saada, olema vähemalt viis aastat töötanud magistrikraadi nõudval ametikohal. Kehtiva regulatsiooni kohaselt on nende isikute ring, kes saavad kohtunikuks kandideerida, väga piiratud. Kohtunikuks saavad kandideerida vaid kohtunikukandidaadid, kes on läbinud ettevalmistusteenistuse, aga see kaheaastane n-ö õpipoisi aeg kohtusüsteemis ei ole väga motiveeriv, kuna palk ei ole seal kõrge. Samas ei anna kandidaadina töötamine ka kindlust, et isik kohtunikuks saab, see annab vaid võimaluse kandideerida.
Samuti tunti komisjonis huvi, miks üldse kunagi kehtestati selline regulatsioon, mis teeb kohtunikuks saamise nii keeruliseks ning praegu enam ei toimi. Justiitsminister vastas, et kui kohtute seadus kunagi 90. aastate alguses vastu võeti, siis oli tõenäoliselt eeskujuks mõne Kesk-Euroopa riigi mudel. Selle loogika kohaselt võttis isik kursi üksnes kohtunikuteenistusele. Tänapäeval on elu ja seisukohad muutunud ja leitakse, et inimesed peaksid kõrgemate õiguselukutsete vahel rohkem liikuma.
Üks komisjoni liige küsis, kuivõrd kohtunikud, prokurörid ja advokaadid erinevad üksteisest keskmise vanuse ning sissetuleku poolest ja kui erinevad on nende õigusametite kutsestandardid. Justiitsminister vastas, et eelnõu peamine mõte ongi selles, et advokaadid ja prokurörid oleksid rohkem motiveeritud kohtunikuks saama. Demograafiline probleem on tekkinud sellest, et varases keskeas inimesed, kes 90. aastate alguses kohtunikuks said, on jõudnud pensioniikka. Advokaatide puhul demograafilist probleemi üldiselt ei ole. Pigem on siin probleemiks riigi õigusabi osutavad advokaadid, kes hakkavad samuti lähiajal pensionile minema. Aga seda probleemi tuleb vaadata laiemalt kui ainult õigusabireformi valguses. Prokuröridega ei tohiks lähiaastatel demograafilist probleemi tekkida. Mis puudutab kõnealuste õigusametite kutse-eetika nõudeid, siis need peaksid olema üldjoontes samad, erinevused võivad olla üksnes nüanssides. Palkade kohta võib öelda, et prokuröride palgad ei ole praegu seotud kohtunike palkadega, aga põhimõtteliselt need võiksid seotud olla. Advokaatide palgad paneb aga paika turg. Siit ka üks probleem: maapiirkondades on advokaatide palgad väga ebaühtlased. Palkade põhjal on keeruline öelda, milline on see sihtrühm, kust kohtunikuks kandideeritakse. Prokuröride puhul on see aga väga loogiline karjäärisamm.
Samuti tunti huvi, et kui kohtunikuks soovib kandideerida magistrikraadiga jurist, kes on küll töötanud heal ning professionaalsel ametikohal, aga sellel ametikohal ei ole näiteks magistrikraadi nõuet, kas siis selline isik kohtunikuks kandideerida ei saagi. Justiitsministeeriumi nõunik selgitas, et kohtunikuks

kandideerijaid hindab Riigikohtu juures olev eksamikomisjon, kellel on teatud kaalutlusõigus. Isikud, kes ei ole advokaadid ega prokurörid, peavad selleks, et kohtunikuks saada, igal juhul sooritama vastava eksami. Küsiti ka, kuidas tagada seda, et erinevate õigusalade kutse-eetikaeksamid vastaksid enam-vähem ühtedele samadele standarditele. Kas Justiitsministeerium plaanib eksaminõuete ühtlustamisel võtta endale koordineeriva rolli? Justiitsminister vastas, et pärast eelnõu vastuvõtmist võiks järgmise sammuna kehtestada prokuröridele, advokaatidele ja kohtunikele ühe ühtse eksami. Lisaks tuleb edaspidi tegeleda akadeemilise õigushariduse kvaliteedi probleemiga, sest näiteks Tartu Ülikooli professorite puhul on tekkinud samuti demograafiline lõhe. Vanemad professorid peavad minema pensionile ja sisuliselt ei ole enam täiskohaga professorit leida. Praegu käib noorem põlvkond lihtsalt oma põhitöö kõrvalt üliõpilastele loenguid pidamas, aga sellega ei saa tagada ülikoolile kvaliteetset teadustaset.
Mitmed komisjoni liikmed leidsid, et eelnõuga planeeritud muudatused on õiged ja on viimane aeg hakata tegelema kohtunike puuduse probleemiga. Tunti huvi, kas Justiitsministeerium on uurinud, kas eelnõuga tehtavad muudatused motiveerivad advokaate teoreetiliseltki kaaluma kohtunikuks saamise võimalust. Justiitsministeeriumi nõunik vastas, et Riigikohus tellis 2014. aastal uuringu, kus advokaatide, prokuröride ja üliõpilaste käest küsiti, mis on need takistused, miks ei taheta kohtunikuks saada. Peamine argument, mis uuringust ilmnes, oli see, et kardetakse määramatust, sest ei olda kindlad, kas eksam tehakse ära või mitte. Kui eksamit ei oleks, siis kaaluksid paljud advokaadid kohtunikuks saamist, sest kohtunikuamet on ikkagi kõige kõrgem juristiamet ning sellel ametikohal on väga hea maine.
Veel tunti huvi, kui palju on praegu kohtunikukohti täitmata. Justiitsminister vahetult enne mind seda teemat küll valgustas, aga kordan üle, et just on algamas konkurss 11 kohtuniku leidmiseks. Minister avaldas lootust, et konkurss õnnestub.
Komisjoni liikmed küsisid, kas tegemist on kobarseadusega, kuna sellega muudetakse lisaks kohtute seadusele ja advokatuuri seadusele ka kinnistusraamatu seadust, pankrotiseadust, tsiviilkohtumenetluse seadustikku ja äriseadustikku. Justiitsminister vastas, et tegemist ei ole otseselt kobarseadusega, aga siin on siiski lisanduvaid muudatusi, mis on väiksema tähendusega. Justiitsministeeriumi nõunik lisas, et kinnistusraamatu seaduse puhul on tegemist puhtvormilise muudatusega, sest alles hiljuti muutus pankrotiseadus, millega omakorda muudeti laevakinnistusraamatu pidajat. Äriseadustiku muudatus on samuti seotud pankrotiseaduse muudatusega ning laevakinnistusraamatu pidaja muutumisega. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku muudatus puudutab maksekäsu kiirmenetlust ja asjaolu, et kunagi on seadusega kehtestatud kindel piir, milleni tohib maksekäsu kiirmenetluses elatisasja esitada. See piir muutus käesolevast aastast väiksemaks, kui on minimaalne sissetulek, mistõttu ei saanud formaalselt maksekäsu kiirmenetluses elatisasju esitada. Seepärast tehakse eelnõus vastav muudatus ja sätestatakse, et maksekäsu kiirmenetluses on võimalik nõuda elatisraha, mille suurus vastab kuni 1,5-kordsele perekonnaseaduse § 1 lõikest 1 tulenevale määrale. Seesama säte ütleb, et ühe lapse igakuine elatis ei või olla väiksem kui pool Vabariigi Valitsuse kehtestatud kuupalga alammäära. Vabariigi Valitsuse seaduse muudatus puudutab seda, et Justiitsministeerium on koostanud iga aasta mahuka ülevaate riigi esindamisest kohtus – Vabariigi Valitsuse seaduse § 44^1 lõiked 9 ja 10 –, millel tegelikult sisulist eesmärki ei ole. Kasu ei ole sellest olnud ja see koormab asjatult nii Justiitsministeeriumi ametnikke kui ka Vabariigi Valitsust. Eelnõuga kaotatakse nimetatud ülevaate koostamise kohustus ära.
Komisjon otsustas teha ettepaneku võtta eelnõu täiskogu 13. aprilli päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva ehk 27. aprill 2016 kell 17.15. Ettekandjaks otsustati määrata siinkõneleja. Kõik otsused olid konsensuslikud. Aitäh!

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud ettekandja, teile on ka küsimusi. Helmen Kütt, palun!

17:05 Helmen Kütt
Tänan, lugupeetud eesistuja! Hea komisjonipoolne ettekandja! Eesmärk on õilis. Kas komisjonis tekkis ka küsimus – osaliselt te küll vastasite sellele –, kui palju tegelikult on pensionile siirdujaid? Kas on loota, et selle seaduse rakendumisel olukord muutub? Kui vaadata seadusi ja eelnõusid, mis on tulemas – elatisabifond ja kõik muud asjad –, siis kohtunike töökoormus vägagi suureneb ja kohtusse pöördujaid on siiski päris palju. Kui suur see pensionile siirdumise probleem tegelikult on?

17:05 Andres Anvelt
Aitäh! Pensionile siirdumise probleem on vägagi tõsine. Siin võiks tuua näite, et Riigikohtust, kõige kõrgemast kohtuastmest, on viimaste aastate jooksul, kolme aasta jooksul lahkunud, kui ma ei eksi, neli riigikohtunikku. Lähiajal on neid veel lahkumas ja sama asi toimub tegelikult kogu kohtunikesüsteemis. Põhjuseid on mitu. Üks asi on, et inimesed jäävad vanemaks ja lähevadki teenitud puhkusele. Aga siin kõrval on üks probleem, mida see eelnõu peaks leevendama, nimelt see, et kuidas saada kohtunikke kohtutesse juurde. Selle eelnõuga, nii nagu näitas ka uuring, mis tehti noorema generatsiooni juristide, üliõpilaste seas, võetakse väga paljud takistused maha. Mõned sammud on juba tehtud, nagu ütles ka justiitsminister, eelmine siinkõneleja. Me alustasime siin näiteks sellega, et lihtsustasime prokuröride liikumist kohtunike ametikohtadele. Juba varem on alustatud nn kohtureformi pluss kohtujuristide reformi, mille tulemusel on kohtumajadesse kohtunike kõrvale tulnud abilistena kohtujuristid. Neid käsitlev uuring näitas, et üle poolte nendest, kui ma ei eksi, siis umbes 60–70%, nimetas kohtujuristiks tulemise motiivina just seda, et see võimaldab sisse elada ja tulevikus lihtsustatud korras kohtunikuna tööle asuda. Nii et mitu asja on juba tehtud.
Küll on aga üks probleem, millest ei saa üle ega mööda vaadata. See on see, et aastaid tagasi, eelmise Riigikogu koosseisu ajal tehti kohtunike pensionisüsteemis päris tõsine muudatus. Ja see on võib-olla üks n-ö negatiivne motivaator, miks inimesed ei taha sellesse süsteemi siseneda. Üks asi, mis mingil määral on seotud ka meiega, on see, et on olemas selline seadus nagu kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadus. Selle seadusega on seotud nii kohtunike kui ka Riigikogu liikmete palga arvutamine. Siin on tekkinud ummikseis. Riigikogu ei ole tahtnud seda seadust muuta ja seetõttu on ka igasugune kohtunike palgatõus olnud välistatud. Ma arvan, et selle küsimuse juurde me peame varem või hiljem tagasi tulema. Informatsioon, et kohtunike palgasüsteemis on selline paigalseis, levib ja see ei motiveeri inimesi sellesse süsteemi sisenema. Praegu arutatav seaduseelnõu annab kindlasti tõsise tõuke, et inimestel oleks õigusemõistmise süsteemis rohkem võimalusi liikuda, ükskõik kas siis kaitsja poole pealt süüdistaja poole peale või kohtunikuks või veel mõnes teises suunas. See parandab meie õigusemõistmise kvaliteeti ja annab inimestele võimaluse planeerida endale palju mitmekesisemat karjääri kui seni.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kalvi Kõva, palun!

17:05 Kalvi Kõva
Aitäh! Hea Andres! Ma ei ole fraktsiooni koosolekutel veel teemasse väga süüvinud, aga nüüd ma kuulasin toas arutelu ja ruttasin kohe alla saali küsima. Me teame ju kõik, et kohtunikkond vananeb, see on see põhiline mure. Aga kui vaadata seda seaduseelnõu, siis kas teile ei tundu, et me tegeleme mingi pseudoprobleemiga? Mida siis nüüd ikkagi paindlikumaks muudetakse?

17:05 Andres Anvelt
Hea kolleeg, sa vist ei kuulanud minu ega ministri ettekannet. Paindlikkus ongi ju selles, et inimene, kui ta on asunud teenima mingisse õigusemõistmise harusse, ei pea seal jätkama kõrge eani, vaid tal on võimalus liikuda. Siin on üks hea näide, mille minister tõi komisjonis ja mida ma ka siin väga põgusalt puudutasin. Mispärast paljud advokaadid, on nad siis vähem või rohkem tuntud, ei taha minna kohtunikuks? Siin on just seesama asi, et ta on oma senises õigusametis saavutanud juba teatud autoriteedi. Tal on olemas ka võimalus minna kohtunikueksamit tegema ja kindlasti on tal kohtunikuametiks väga head eeldused, ta on saanud väga hea õiguspraktika, on tugev õigusteoorias ja on ennast pidevalt täiendanud. Aga ta peab sisuliselt ikkagi täiesti nullist alustama, minnes seda kohtunikueksamit tegema. Ja kui ta siis eksamil põrub, siis ta kohtunikuks ei saa ja tal tuleb jätkata advokaadina. Aga meie väikses Eesti ühiskonnas, kus ühe valdkonna head spetsialistid on ju kõik teada, levib kulutulena uudis, et sa ebaõnnestusid, ja sul on märk küljes. Nii et see märk tuleb maha võtta. Me kõik teame, mis võib juhtuda kõige lihtsamal liikluseksamil: sa oled endale kõik selgeks teinud, aga siis korraldatakse sõidueksamil selline väikene provokatsioon, ja sa keeradki kogemata sinna märgi alla. Nii see on.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder

Heljo Pikhof, palun!

17:05 Heljo Pikhof
Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Äkki sa loetleksid need varasemad sammud, mis on tehtud, et kohtunikukohti täita. Sa oled ju olnud ise justiitsminister.

17:05 Andres Anvelt
See on väga keeruline küsimus. Tegelikult on Eesti õigussüsteem ja Justiitsministeerium tegelnud sellega aastaid. Ei saa öelda, et siin on keegi midagi väga erilist ära teinud, kõik on liikunud ühes suunas, et seda olukorda leevendada. Minu arvates on kõige olulisem samm, mis selle eesmärgi saavutamiseks sai aastaid tagasi ette võetud, kohtujuristi ameti sisseviimine. See on olnud tegelikult kõige olulisem samm, mis on nõudnud ka kõige rohkem raha. Kui ma õigesti mäletan, siis on see summa iga aasta ulatunud ikka mitme miljonini, ja selle uuendusega ei ole veel lõpuni jõutud, sellega tuleb edasi minna. Probleeme on veel Ida-Viru kohtujuristidega, seal peab nende staatus tugevnema.
Üks samm, mis on juba sellele seaduseelnõule eelnevalt astutud ja millest ma ka rääkisin, on prokuratuuri ja kohtu n-ö vahelüüsi lihtsustamine. Aga ma arvan, et ideid, kuidas teha nii, et inimesed ei tunneks ennast süsteemis sunnismaisena ja saaksid rohkem konkureerida kohtadele, mis on eri õigusharudes, on kindlasti veel. Neid ideid tuleb otsida ka väljastpoolt. Olen rääkinud praeguse Riigikohtu esimehega. Näiteks üks asi, mida eelnõus praegu ei ole, aga millele võiks mõelda eelnõu teiseks lugemiseks ettevalmistamise käigus, on see, et riigikohtunike nõunikud ei peaks võib-olla töötama tähtajatu lepingu alusel. Nende suhtes ei peaks kehtima samasugune kord nagu üldiselt avalikus teenistuses, vaid neid võiks võtta tööle tähtajaliselt. Riigikohtuniku nõunik võiks olla palju konkurentsivõimelisem, konkureerida rohkem nii õigussüsteemi sees kui ka väljaspool. On palju samme, mida astuda selleks, et meie kohtunikkond nooreneks, et noored ei pelgaks seda tööd ja tahaksid seda ametikohta saada, et nad näeksid selles tõsist väljakutset ja püüdleksid selle kui õiguselukutsete kõige kõrgema taseme poole. Ma arvan, et kui see eelnõu vastu võetakse, siis tuleb vaadata, kuidas selles kavandatu hakkab ellu minema, seda tuleb analüüsida. Kindlasti on võimalik edasi liikuda ja peabki astuma järgmisi samme, et me aastal 2020, kui ühel kolmandikul kohtunikest peaks teoreetiliselt tekkima õigus minna pensionile, ei satuks olukorda, kus meil enam ei ole õigusemõistjaid kuskilt võtta.

17:05 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud ettekandja, rohkem teile küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soov avada läbirääkimised? Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun! Viis pluss kolm minutit.

17:05 Jüri Adams
Lugupeetud rahvaesindajad! Selle eelnõu sisust on täna päris palju räägitud. Sellepärast ma räägin natukene üldisemalt, sest probleemid, mille taustal see eelnõu on vajalikuks osutunud, on natukene üldisemad. Me peame hakkama peale sellest, et Eestis kujunesid iseseisvuse taastamise järel välja erinevat juristiharidust eeldavate elukutsete praktiseerijate tsunftid või kastid, millesse pääses sisse ainult vastava erialaeksamiga. Ideoloogia oli selline, et kui inimene on ühel hetkel saanud kas kohtunikuks, prokuröriks või notariks, siis ta jääb selle ameti peale eluks ajaks.
Nendest kastidest. On ka paar väiksemat kasti, on olemas pankrotihaldurid ja täitevametnikud, aga suuremaid on neli. Üks suuremaid ja kahtlemata kõige arvukama liikmeskonnaga on advokatuur. Kohtunike üldarv on seadusega määratud ja see ei saa kunagi eriti oluliselt muutuma. Ilmselt on see 200 ringis, võib-olla aja jooksul väheneb. Kaadri kasv on pigem toimunud abipersonali kaudu.
Kui Eesti Vabariigi iseseisvus taastati, siis esialgu ei olnud kasutada mitte kedagi peale nõukogudeaegsete kohtunike, kellest mitte kõik ei tahtnud jätkata iseseisvas Eestis kohtunikuna ja mitte kõik ei sobinud ka. Enam-vähem saadi need kohad siiski komplekteeritud ja oli lootus, et sedamööda, kuidas uusi kohtunikke juurde tuleb, vahetatakse vanemaid välja. Seaduses oli ette nähtud üks kolmeaastane tähtaeg, mille järel alles see kohtuniku eluaegsus sai oma juriidilise garantii. Aga elu läks teistmoodi. Nimelt olid 1992. aastal ja hiljem ülikooli lõpetanud noored juristid mingil põhjusel sügavalt veendunud, et nad on nõus ükskõik millega tegelema, aga nad ei hakka mitte kunagi elus kohtunikuks ega prokuröriks. Ja see tekitas niisuguse peaaegu kümme aastat kestnud kaadrikriisi, mille tagajärjel kusagil 90-ndate lõpul ja 2000-ndate alguses toimus üks kummaline pööre. Nimelt muutusid nii

kohtuniku- kui ka prokuröriamet noorte juristide hulgas äkki väga prestiižseks, nendele kohtadele taheti minna. Kui ma oma eelmises poliitilises elus siit 2003. aasta alguses lahkusin, siis ei osatud üldse ette näha, et meil võiks kunagi veel tulla kohtunike puudus, sellepärast et tahtjaid oli rohkem, kui vabanes kohti. Sama lugu oli ka prokuratuuris.
Vahepeal on 12 aastat möödunud ja olukord on äkki jälle niisugune, et millegipärast just kohtunikuks ei taha noored saada. Mis see päris põhjus on, on raske ütelda, aga üks poliitiline järeldus on kindlasti see, et siin on kõige pehmemalt öeldes tegemist vahepealsete justiitsministrite või komisjoni esimeeste tegemata jätmisega. Komisjoni esimeeste koha pealt võin ma öelda, et aastal 2003 oli selle eelnõu probleemistik veel kindlasti õiguskomisjoni traditsioonilises teemavaldkonnas. Ma ei oska ütelda, kunas see liikus põhiseaduskomisjoni, aga niimoodi on see asi olnud. Praegu on aga karjuv häda käes ja selle karjuva häda tekitanud vead tuleb võimalikult kiiresti parandada. Aga vead on ilmselt olnud ka laiemad, tegu pole mitte ainult n-ö peenhäälestamise elementidega, millega kedagi kas meelitatakse mingisugust karjääri tegema või peletatakse sellest eemale. Hoopis olulisem on see, et ilmselt oli selline suletud seintega kastide süsteemi väljakujunemine Eestis algusest peale päris vale. Mul on väga hea meel, et selle eelnõuga tahab Justiitsministeerium osaliselt lammutada seinu – vähemalt karjääriküsimustes – prokuratuuri kasti, kohtunike kasti ja advokaatide kasti vahel. Aga kardan, et see ei ole veel päris piisav. Idee n-ö tõmmata puuduolevad kohtunikud advokaatide hulgast ei ole iseendast ju sugugi mitte mõistusvastane. See võib niimoodi olla, aga see ei ole pikas perspektiivis kindlasti jätkusuutlik idee. Kohtunikuks saamise soovi kasvatamise küsimust tuleb ilmselt eraldi vaadata. Me oleme nüüd 21. sajandis, kus haritud inimese tüüpiline elukäik on selline, et ta üsna tihti, 5–10 aasta tagant vahetab oma töökohta, võib-olla vahetab natukene ka profiili, õpib midagi juurde. Selles valguses on justiitsametnike kastide suletuse probleem päris tõsine.
Kui vaadata, kes me siin Riigikogu XIII koosseisus oleme, siis kui ma ei eksi – andke mulle märku, kui ma eksin –, ei ole meie seas praegu mitte ühtegi endist kohtunikku, mitte ühtegi endist prokuröri ega mitte ühtegi endist advokaati, kuigi varasemates koosseisudes on advokaate olnud. Samal ajal on meil näiteks silmapaistev valik endisi politseiametnikke, millegipärast see amet ei takista neid siin olemast. Võib-olla on Eesti poliitika kvaliteedi paranemise eeldused selles, kui me saavutaksime sama olukorra, nagu on enamikus teistes Euroopa riikide parlamentides, st et väga oluline osa rahvasaadikuid ja poliitikuid tuleks just neid juriidilisi ameteid edukalt praktiseerinute hulgast. Aitäh!

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem läbirääkimiste soovi ei ole, lõpetame läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 203 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud. Määran eelnõu 203 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. aprilli kell 17.15.

---

11. 17:09 Toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu (198 SE) esimene lugemine

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Tänane 11. päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 198 esimene lugemine. Ettekandjaks palun maaeluminister Urmas Kruuse!

18:09 Maaeluminister Urmas Kruuse
Auväärt istungi juhataja! Head Riigikogu liikmed! Kõnealuse eelnõu peamine eesmärk on viia eritoidu esmakordsel Eestis turule viimisel teavitusnõue vastavusse Euroopa Liidu õigusega. Muudatusega tagatakse eritoidu valdkonda reguleerivate õigusaktide jätkuv kohaldamine riigisiseses õiguses, andes õigusaktide kehtestamise volituse Vabariigi Valitsuselt maaeluministrile. Alates 20. juulist 2016. aastal rakendub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega seni eritoidu valdkonda reguleerinud õigusaktid koondatakse ühte õigusakti. Peale selle kehtestab Euroopa Komisjon nimetatud määruse alusel eritoidu gruppide täpsemad nõuded delegeeritud õigusaktidega. Lähtuvalt nimetatud määruse sõnastusest ja delegeeritud aktide eelnevast kohaldamisajast, s.o juuli 2015, muudeti vastavalt ka toiduseadust, mis võeti vastu 23. septembril 2014, ning kehtestati eritoidu teavitusnõue kõigile eritoidu

gruppidele. Uued eritoitu käsitlevad sätted jõustuvad 20. juulil 2016.
Delegeeritud aktide väljatöötamise käigus otsustas komisjon rakendada teavitusnõuet üksnes osale eritoidu gruppidest, täpsemalt siis piimasegudele ja meditsiinilisel näidustusel kasutamiseks ettenähtud toidule. Seega on meil jõustamata toiduseaduse eritoidu teavituskohustust käsitlevad sätted liiga ranged ja muudatused on vajalikud Euroopa Liidu õiguse nõuetekohaseks rakendamiseks. Tulenevalt delegeeritud aktide kohaldamise hilisemast tähtajast vahemikus 2019–2022 antakse maaeluministrile võimalus kehtestada eritoitude koostise ja toidualase teabe esitamise nõuded. Nimetatud nõuded on ajutised ja need kehtivad kuni delegeeritud õigusaktide kohaldamise alguse tähtpäevani. Nõuded on praegu Euroopa Liidu direktiividest riigisisesse õigusse üle võetud kahe Vabariigi Valitsuse määrusega ning nende kehtivus lõpeb 19. juulil 2016.
Seega ei ole tegemist uute nõuete kehtestamisega ja käitlejatele ei kaasne uusi kohustusi. Seaduses tehtavate muudatuste rakendamisega ei kaasne riigile ega kohalikele omavalitsustele täiendavaid tegevusi ega lisakulusid, samuti ei kaasne tulusid. Muudatusega hoitakse ära nii riigiasutuste, näiteks Veterinaar- ja Toiduameti, kui ka sihtrühma, eritoidukäitleja halduskoormuse suurenemine, kuna muudatuste jõustumise korral ei pea teavitama kõikidest eritoidu gruppidest, vaid üksnes osast. Seadus ja selle alusel kehtestatavad maaeluministri määrused jõustuvad 20. juulil 2016. aastal.
Palun auväärt Riigikogul esimene lugemine lõpetada!

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Lugupeetud minister, teile on ka küsimusi. Peeter Ernits, palun!

18:09 Peeter Ernits
Lugupeetud juhataja! Hea minister! See on huvitav eelnõu, kuhu on kokku pandud imikutoidu ja dieettoidu direktiivide nõuded. Ma küsin teilt selle kohta, miks ei tohi pärast 20. juulit imikutoidu peal olla lapse pilt ja sõnad "rinnapiimasarnane" või "emapiimasarnane".

18:09 Maaeluminister Urmas Kruuse
Aitäh! Mul on isiklikult väga keeruline sellele küsimusele vastata, sellepärast et spetsialistid on nende imikutoitudega väga kaua tööd teinud nii Euroopa tasandil kui ka Eesti riigi sees. Aga selge on see, et kui me vaatame üldist ideoloogiat, siis rinnapiimaga toitmine iseenesest on parim variant ja igasuguseid segusid võiks kasutada vaid äärmise vajaduse korral.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Raivo Põldaru, palun!

18:09 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Mul on palju lihtsam küsimus. Kas te olete tänapäevase põllumajanduspoliitika juures ikka täiesti kindel, et Eestis üldse toidutootmine jätkub?

18:09 Maaeluminister Urmas Kruuse
Aitäh! Ma olen isegi rohkem kui 200% kindel, et Eesti Vabariigis toidutootmine jätkub. Eestis on piisavalt palju tublisid ja toimekaid põllumehi, kes sellega hakkama saavad, lähtudes ka globaalsest nõudmisest. Nõudlus toidu järele on järjest kasvamas. Küsimus on ainult turu ajutisest volatiilsusest ja sellest tulenevatest pingetest majandamisel.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

18:09 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Teine küsimus puudutab neid, kes tahavad endal kilosid maha võtta. Pärast 20. juulit peab nendel segudel olema peal kiri "Päevase toidu asendaja kehakaalu alandamise eesmärgil" või "Toidukorra toidu asendaja kehakaalu alandamise eesmärgil". Kui palju turul üldse niisugust kraami on, millele võib sellise sildi peale panna?

18:09 Maaeluminister Urmas Kruuse
Aitäh! Mitmesuguseid toidusegusid ja -lisandeid on turul piisavalt palju ja see trend on kasvanud. Selle tõttu tõuseb iga päev ikka rohkem üles küsimus, milline informatsioon peab nende segude pakenditel olema, et tarbijat mitte petta. Kui te olete tähele pannud, siis pahatihti võib selliste segude ja toiduainete puhul näha ka reklaami, kus minnakse juba meditsiini ja teaduse tasemele ja öeldakse, et need on kas südamele või üldse tervisele head. Selle tõttu peab kõik, mis pakendil öeldakse, olema tõenduspõhine, mitte tarbijat eksitav.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Arno Sild, palun!

18:09 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Kas see seaduseelnõu puudutab ainult meil kohapeal kasvatatud toiduainetest valmistatavaid toidusegusid või hõlmab see ka sissetoodavaid toiduaineid? Kuidas sel juhul nende kontroll toimub ja nende kasutamine?

18:09 Maaeluminister Urmas Kruuse
Aitäh! Selle konkreetse eelnõu puhul me ei räägi lihtsalt Eesti toidust, vaid räägime toidust kui sellisest, mis koosneb paljudest komponentidest või osadest. See tähendab kõigepealt seda, et kui see toit ühele või teisele turule tuleb, kaasa arvatud Eesti turule, siis peab see olema vastavuses kõikide seadustega, mis Euroopa Liidus kehtivad, et toidu ohutus inimese jaoks oleks tagatud. Selle seaduse puhul on sekundaarne, teisejärguline ühe või teise komponendi osa. Aga ministrina oleksin ma loomulikult väga õnnelik, kui nendes toodetes oleks järjest rohkem eestimaiseid toiduaineid.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Monika Haukanõmm, palun!

18:09 Monika Haukanõmm
Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Seletuskirjast loen, et olete korrektselt esitanud eelnõu kooskõlastamiseks huvirühmadele, ja olete ka välja toonud, keda te olete kaasanud. Üllatuslikult selgub, et ükski erialaorganisatsioon ei ole ühtegi ettepanekut teinud. Samas on sellel eelnõul neile siiski ka majanduslik mõju, vähemalt 30 eritoidu turuleviijale. Kas teie ametnikud tundsid huvi selle vastu, miks see sihtgrupp või need, keda eelnõu puudutab, sellesse nii leigelt suhtusid? See tundub lihtsalt natukene kummastav.

18:09 Maaeluminister Urmas Kruuse
Aitäh! Ega seal midagi väga kummastavat ei ole. Teatud regulatsioon on meil ju aastaid kehtinud. Lihtsalt see seadus, mille auväärt Riigikogu on vastu võtnud, läks natuke üle nende piiride, mida Euroopa Liit oma direktiivaktidega hiljem kehtestas. Selle tõttu, et mitte panna meie ettevõtjatele ja toidutootjatele ülemääraseid kohustusi, on mõistlik praegu need muudatused teha, et vältida nii bürokraatiat kui ka lisakulusid. On loomulik, et toiduohutusega tegeleb meil Veterinaar- ja Toiduamet, ning paljudki regulatsioonid on üsna selged ja arusaadavad.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Austatud minister, rohkem teile küsimusi ei ole. Palun nüüd ettekandjaks maaelukomisjoni liikme Terje Trei!

18:10 Terje Trei
Hea juhataja! Lugupeetud kolleegid! Meil seisab taas ees vajadus toiduseadust pisut muuta. Maaeluminister tutvustas eelnõu nii põhjalikult, et ma ei hakka seda kõike üle kordama. Annan ülevaate komisjoni istungist ja tehtud otsustest.
Maaelukomisjon arutas Vabariigi Valitsuse algatatud toiduseaduse ja toiduseaduse muutmise seaduse muutmise seaduse eelnõu 198 oma 22. märtsi istungil. Komisjonis andis seaduseelnõust ülevaate Maaeluministeeriumi toiduohutuse osakonna juhataja Martin Minjajev. Ta märkis, et tegemist on

pretsedendiga, kus nad on sunnitud esitama seaduse muutmise eelnõu seetõttu, et Euroopa Komisjon ei täida neid kohustusi, mida nad algselt lubasid, nad täidavad neid vaid osaliselt. Meie olime aga natuke ette rutanud. Seetõttu ei kehtestata delegeeritud õigusakte kõikidele toidugruppidele. Teatavasti tehti 2014. aasta sügisel toiduseaduses muudatus, millega kehtestati teavitamisnõue kõikidele Euroopa Liidu määrustega hõlmatud eritoidu gruppidele. Kuna Euroopa Komisjon ei jõua vastavaid õigusakte kehtestada, siis on vaja muuta 20. juulil 2016 jõustuvat toiduseaduse eritoidu turule viimise ja teavitamise regulatsiooni ning viia see kooskõlla Euroopa Liidu õigusega. Tegemist on tegelikult tehnilise muudatusega.
Arutelu komisjonis oli põgus ja eelnõu kohta sisulisi küsimusi ei esitatud. Oli küsimus, kas seadusega on mõistlik reguleerida eritoidu koostise- ja kvaliteedinõudeid, kuid nii nagu siin juba enne ministri vastuses kõlas, ei puuduta see küsimus otseselt seadust, vaid on maaeluministri määruse pädevuses. Seega ei ole see otseselt seaduseelnõuga seotud.
Küsimusele, kas määruses kehtestatud tehnilised reeglid võivad tekitada ebavõrdse olukorra, vastas ministeeriumi esindaja, et kogu Euroopa Liidus kehtivad ühesugused reeglid. Ministri määruse aluseks on Euroopa Liidu direktiivid ning uusi nõudeid sellega ei kehtestata. Niisiis selle seaduse jõustumisega midagi päris uut kellegi jaoks ei sünni.
Arutelu lõpetuseks tehti järgmised otsused. Tehti ettepanek võtta eelnõu 198 täiskogu 2016. aasta 13. aprilli päevakorda, esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 26. aprill 2016 kell 17.15. Eelnõu 198 ettekandjaks määrati maaelukomisjoni liige Terje Trei. Kõik otsused võeti vastu konsensusega. Tänan tähelepanu eest!

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Lugupeetud ettekandja, teile on ka küsimusi. Külliki Kübarsepp, palun!

18:10 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea ettekandja! Nagu ma aru sain, siis eelmine regulatsioon oli rohkem ette nägev tegevus, kui nüüd võetakse nõudeid tagasi. Kas komisjonis anti ka ülevaade, kas asjasse puutuvad osapooled on juba pidanud tegema oma töös ümberkorraldusi ja investeeringuid varasema regulatsiooni nõuete täitmiseks? Kas seetõttu on tekkimas ka mingid kahjunõuded, et vastavalt Riigikogu karmimatele otsustele on nad korraldanud oma töö ümber ja nüüd seatakse natuke nõrgemad tingimused?

18:10 Terje Trei
Otseselt sellist küsimust keegi ei esitanud, sest me saime komisjonis üsna üksmeelselt aru, et mingeid nõudeid ei vähendata ega suurendata. Küsimus on hoopis teavitamise korras. Kui varem oleks kõik võetud üle Euroopa Liidu direktiividega ja ei oleks olnud meie ministri pädevuses, siis nüüd jäeti need küsimused meie ministri määruste tasandi pädevusse. Tegelikult ükski nõue, kuidas tuleb sildistada-märgistada, mis seal peab täpselt olema, ei muutu kuidagi ei karmimaks ega leebemaks. See on puhtalt tehniline eelnõu.

18:10 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Rohkem teile küsimusi ei ole. Kas fraktsioonide esindajatel on soov avada läbirääkimised? Läbirääkimiste soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 198 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõpetatud ja määran eelnõu 198 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 26. aprilli kell 17.15.

---

12. 17:25 Riigikogu otsuse "Euroopa ühtsele kriisilahendusnõukogule laenu andmine" eelnõu (197 OE) esimene lugemine

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Kaheteistkümnes päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Euroopa ühtsele kriisilahendusnõukogule laenu andmine" eelnõu 197 esimene lugemine. Ettekandja rahandusminister Sven Sester, palun!

18:09 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Käesolevaga annan ülevaate esimesel lugemisel olevast otsuse eelnõust, mis kannab numbrit 197. Valitsus on esitanud Riigikogule selle eelnõu, mis võimaldab valitsusel anda laenu Euroopa ühtsele kriisilahendusnõukogule. Selgitan teile siinkohal, milleks see on vajalik ja mis sellega kaasneb.

Pärast 2008. aastal alguse saanud finantskriisi on otsitud võimalusi, kuidas suurendada Euroopa Liidu, sh euroala majandus- ja finantssüsteemi võimet kriisidele vastu panna. Samamoodi on otsitud ka võimalusi, kuidas kriisilahenduse otsest koormat maksumaksjale minimeerida. Finantssektori kriisiennetus ja -lahendus on olnud panganduslIidu projekti kandvad osad. Praeguseks on loodud üleeuroopaline pangandusjärelevalve ning alates 1. jaanuarist kehtib ka ühtne kriisilahendusmehhanism. Kriisilahenduse rakendamise küsimuses olen teie ees seisnud juba meie Tagatisfondi seaduse muutmisega ning mehhanismi osaks oleva ühtsesse kriisilahendusfondi tehtavaid makseid reguleeriva riikidevahelise lepingu ratifitseerimisega.

Nagu öeldud, mehhanism ehk siis reeglid ja nende rakendamist korraldav struktuur toimib alates 1. jaanuarist. Riigid on esimesed finantsasutustelt kogutud maksed ühtsesse fondi üle kandnud. Fondi sihttasemeks on määratud 55 miljardit eurot, mis kogutakse kokku kaheksa aasta jooksul. Eesti finantsasutuste maksete arvestuslik osa fondis on 22 miljonit. Kriisilahendusmehhanismi kokkuleppe üks osa oli riikide lubadus ka fondi kogumisperioodil kindlustada kriisilahendusvahendite olemasolu maksimaalses sihttaseme mahus, mis on siis 55 miljardit eurot. Sisuliselt tähendab see sekkumist veel laekumata finantsasutuste sissemaksete ulatuses. Selle lubaduse praktiliseks täitmiseks lepiti kokku, et kõik osalevad riigid võimaldavad fondi haldavale ühtsele kriisilahendusnõukogule krediidiliini oma tingliku osa ulatuses. Eesti maksimaalne laen on seega 22 miljonit eurot ning see väheneb vastavalt fondi juba laekunud finantsasutuste maksetele.

Vastavad laenulepingud pidi sõlmitama nii kiiresti kui võimalik. Kriisilahendusnõukoguga on laenulepingu sõlminud juba Saksamaa, Prantsusmaa, Leedu, Läti ja Sloveenia ning riigid järjest siin ühinevad. Soovin rõhutada, et riikide krediidiliini kasutamine on kriisilahenduse arsenalis viimane võimalus. Enne seda peavad finantsasutuste restruktureerimiseks olema kasutatud kõik kriisilahendusdirektiivis ettenähtud võimalused, sh kapitaliseerimine turult, võlausaldajate kohustuste konverteerimine. Seejärel võivad kasutusele tulla fondi kogutud finantsasutuste maksed ja fonditurult laenamise võimalused ja alles siis, kui kõik need võimalused on ammendatud, võib riikide võimaldatava laenu kasutusele võtta.

Veel on tähtis silmas pidada, et riigi poolt viimase võimalusena antud laenu saab kasutada ainult selle riigi finantsasutuste kriisilahenduskulude katmiseks. Meil kogutakse makseid pankadelt, kes on konkreetselt kas peapangad või tütarpangad, mitte filiaalid. Seega saab laenu kasutada ainult nende pankade kriisilahenduse puhul. Kriisilahendusnõukogule võimaldatav laen on formaalselt välislaen, mistõttu on selle andmiseks vajalik Riigikogu otsus, vaatamata sellele, et kasutamine on mõeldud sisetarbeks.

Kordan veel üle laenu peamised parameetrid. Laenu maksimaalne summa on 22 miljonit eurot, tegelik laenulimiit jääb iga aastaga väiksemaks, kuna laenu saab võtta ainult finantsasutuste veel laekumata maksete kompenseerimiseks. Kasutada olev krediidiliini jääk ehk siis laenulimiit võrdub 22 miljonit miinus laekunud maksed. Laenu antakse 24 kuuks. Seda aega on võimalik pikendada 12 kuu võrra etteteatamisel ja veel 12 kuu võrra laenu andva riigi nõusolekul. Kriisilahendusnõukogu maksab laenu tagasi finantsasutustelt laekuvatest osamaksetest ja neile määratud täiendavatest maksetest. Kriisilahendusnõukogu maksab laenu võimaldavale riigile aastas kasutustasu 0,1% aasta tegelikust laenulimiidist. Kasutuselevõetud laenult makstakse intressi vastavalt laenuandja määratud intressile, mis põhineb laenuandja laenu andmise kuludel või sarnase instrumendi turunoteeringul.

Laenu andmise tehniline korraldus on riigikassa ülesanne ja nii nagu ka teiste riigi antavate laenude puhul tehakse seda likviidsusreservist. Tavaolukorras ei mõjuta laen eelarve tasakaalu ega riigivõla arvestust. Eelarve tasakaalu arvestuses tuleb see arvele võtta vaid siis, kui laen tagasi ei tule või me hindame tema tagasisaamist mõistliku aja jooksul ebatõenäoliseks. Võlaarvestust mõjutab see juhul, kui peaksime laenu andmiseks ise laenu võtma.

Lõpetuseks kordan veel üle, et laen võetakse kasutusele ainult kriisiolukorras ning seda Eestis tegutsevate pankade kriisilahenduseks, seega otseselt meie finantsstabiilsuse kindlustamiseks. Tänan!

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Aitäh! Lugupeetud minister, teile on ka küsimusi. Martin Helme, palun!

18:09 Martin Helme
Aitäh, lugupeetud asespiiker! Lugupeetud minister! Küsin üle. Me oleme andnud raha ju teistelegi finantsasutustele, nagu ESM-ile või EFSF-ile. Mille poolest nüüd see asutus erineb neist? Kes valitseb seda raha, mis nüüd kokku korjatakse? Kuidas need inimesed ametisse saavad, kes neid ametisse nimetab? Kelle ees nad kannavad demokraatlikku vastutust? Kui see on n-ö avalik raha, siis peaks selle üle olema ka selgelt avalik kontroll.

18:09 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Tegemist on ühtse paketiga, mis hõlmab endas kogu ühtset kriisilahendusmehhanismi, ja antud näite puhul on tegemist Euroopa ühtse kriisilahendusnõukoguga.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

18:09 Peeter Ernits
Hea juhataja! Hea minister! Ma tahaks sama liini jätkata. Brüsselis on asutus SRB, kus on esimees, neli juhatuse liiget ja 300 ametnikku. Nemad hakkavad meie 22 miljoniga midagi ette võtma. Rääkige meile, millisel juhul need 300 Brüsseli ametnikku hakkavad meie 22 miljoniga midagi ette võtma. Mis peaks juhtuma?

18:09 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Nagu ma ütlesin, on esmane eesmärk pöörata tähelepanu sellele, et kriise ennetada. Me peaksime tegutsema selle nimel, et kriise ei tekiks. Kõnealuse näite puhul on tegemist olukorraga, kus mingil põhjusel on kriis tekkinud, ennetusmehhanismid ei ole toiminud ja on kujunenud olukord, kus kriisile tuleb reageerida. Kriisile reageerimiseks on Euroopas kokku lepitud uus süsteem. Et maksumaksja ei kannaks kulusid, on pangad sunnitud enda osamaksete näol kaheksa aasta jooksul kokku koguma 55 miljardit eurot võimaliku kriisikolde likvideerimiseks. Eesti osa sellest on 22 miljonit, nagu ma nentisin. Kõik riigid korjavad selle summa kokku pankade osamaksete kaudu. Esmane eesmärk, ütlen veel kord, on raha kontsentreerimine konkreetsesse fondi, selle raha hoidmine. Võimalike kriiside puhul võib alles peale seda, kui kõik mehhanismid on enne ära kasutatud – alates osanike võimalikest sissemaksetest, võla kontsentreerimisest jne –, kasutada konkreetset fondi. Kui see fond võetakse kasutusele ja seoses likviidsusprobleemides oleva pangaga tehakse makseid – me lähtume olukorrast, et probleem tekib enne kaheksat aastat, kuna kaheksa aasta pärast on fondil juba täismaht käes –, siis sel juhul on kõik ülejäänud pangad kohustatud ka oma maksete kaudu taastama fondi likviidsuse ehk täitma konkreetse riigi laenulimiidist tuleneva kohustuse.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Arno Sild, palun!

18:09 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud aseesimees! Lugupeetud minister! Praegu on meie põllumajandus – piima tootmine ja seakasvatus – täielikus kriisis, aga selleks, et seda kriisi leevendada, ei leita mitte kuidagi ühtegi senti. Kui Eesti riik annab nüüd laenu kriisilahendusfondile, kui palju siis see meie riigi võlga suurendab või kust see raha tuleb?

18:09 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma tahan juhtida teie tähelepanu sellele, et loodetavasti teie igapäevane poliitika on ikkagi seesama Eesti poliitika, mille eesmärk on, et Eesti riigis oleks turvaline elada, et Eesti ettevõtted tahaksid siin olla ning meie enda soov siin elada saaks maksimaalselt realiseeruda. Ma eeldan, et ka teie ajate iga päev sellist poliitikat.
Kui te küsite konkreetselt seda, kas ja kuidas on see laen kajastatud meie võimalikes

tasakaalupositsioonides, siis selle kohta ma ütlesin oma sissejuhatavas kõnes, et eelarvetasakaalu või riigivõla arvestust see ei mõjuta, kuna me alles loome limiidi ega pea praegu konkreetset raha välja käima. Võlaarvestust mõjutaks see vaid juhul, kui me peaksime ise laenu võtma, selleks et laenu anda.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Mart Helme, palun!

18:09 Mart Helme
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Tõepoolest, meie poliitika lähtub sellest, et Eestis oleks võimalik elada, ja sellepärast me tunneme muret ka nende rahade pärast, mida meie valitsus järjekindlalt lubab küll EFSF-ile, küll ESM-ile ja nüüd siis jälle ühele fondile. Samal ajal me ju kuuleme kogu aeg, kuidas kröönitakse laste koolilõunate ja muude asjadega. Nii et meie kohustus on olla kriitiline ja jõuda selgusele, mida milleks kasutatakse. Küsimus on selline: millal, kus ja milliste otsuste või kooskõlastustega nõustus Eesti kriisilahendusfondi loomisega ja millal nõustus Eesti sellele fondile laenu andma? Kas parlament on selles küsimuses varem oma seisukoha andnud või paneb valitsus meid fakti ette, et oleme lubanud ja tuleb täita?

18:09 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma hakkan kaugemalt pihta, nii nagu tegite ka teie oma sissejuhatuses. Te tõite välja sellised märksõnad nagu kriitika ja debatt. Mina olen alati debati poolt ja arvan, et debatt on edasiviiv, nii nagu ka kriitika. Küsimus on selles, kas kõik see, mida te räägite, on õige ja õigesti kajastatud. Ma lugesin ka ühte reportaaži sellest, kui te käisite mööda Eestit ringi ja rääkisite, et rahandusminister varjab midagi jne. Ma kindlasti respekteerin teie arvamusi, aga kui te valetate, siis tuleb ka see siit kõnepuldist maha öelda, et inimesed aru saaksid. Valel on lühikesed jalad, ka see tuleb ära öelda. See on kindlasti oluline nüanss, mida tasub siin ära mainida, et mis asja te siis ajate.
Aga kui rääkida sisu poole pealt, siis tõsilugu, me oleme täna tegelikult ju teises etapis. Ma mainisin siin enne ka sissejuhatavas kõnes, et loodud on üleeuroopaline pangandusjärelevalve, mis kehtib 1. jaanuarist ühtse kriisilahendusmehhanismi näol. Me oleme siinsamas Riigikogus need otsused koos teiega ja teie kaasabil vastu võtnud.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Uno Kaskpeit, palun!

18:09 Uno Kaskpeit
Aitäh, härra eesistuja! Härra minister! Kui vaadata olukorda seal lõunapool, Kreekas, siis see paistab minevat kogu aeg halvemaks. Kuidagi ei ole paremaks läinud, vaatamata suurele abile, mis on antud. Kui suur on ikkagi risk, et Kreekast saab alguse uus finantskriis, mis puudutab kogu Euroopa pangandust ja tekitab meile kohustusi lähemas tulevikus, näiteks selle aasta jooksul? Mis siis saab?

18:09 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile küsimuse eest! On väga oluline, milliseid otsuseid üks või teine riik teeb – kas võimule pääsevad selgelt vasak- või parempopulistlikud erakonnad. Kui nemad on võimul, siis selle võrra suureneb hiljem populistlike otsuste mõju majandusele, ja see mängib kindlasti väga olulist rolli. Kuna te nimetasite konkreetselt Kreekat, siis praegu võib küll öelda, et väga pingsalt jälgitakse, kuidas nad täidavad lubadusi, mida nad on andnud võlausaldajatele. Nagu me mäletame ESM-i menetluse ajast, et enne lubaduste täitmine ja siis raha. Nagu te teate, tegemist on kolmeaastase projektiga.

18:09 Aseesimees Helir-Valdor Seeder
Peeter Ernits, palun!

18:10 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Te ütlesite, et valitsus n-ö ei pista kätt oma inimeste taskusse ja finantsasutused, pangad annavad selle 22 miljonit Brüsseli SRB-nimelise asutuse 300-pealise ametnikkonna kätte. Kas pangad annavad siis hea meelega need 22 miljonit ära? Kas selle tulemusena ei hakka nad mitmesuguste teenustasude tõstmisega sirutama vaikselt kätt ka meie taskusse?

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Loomulikult on iga koormise puhul – ja mitte ainult panganduses, vaid ma arvan, et igas sektoris – alati ju küsimuse all, kas üks või teine osapool on valmis koormist kandma. Aga võiks ju küsida ka vastupidi, et kui meil ei oleks mehhanismi, mis näeb ette konkreetsesse fondi sissemaksete tegemist, siis suure tõenäosusega tuleks võimaliku kriisi korral arvestada maksumaksja rahaga, nii nagu me nägime seda tegelikkuses aastatel 2008–2009, kui kriisiaeg hakkas saabuma. Praegu loodud mehhanismi puhul on pankadel kohustus sissemakseid teha. Ja ärgem unustagem, et finantskriisi saavad tekitada ikkagi need, kes sellel konkreetsel turul ehk finantsturul on, st üldjuhul on tegemist pankadega. Nii et meede on selles mõttes suunatud väga selgelt nendele, kes on turuosalised. Imelik oleks ju finantskriisi kontekstis küsida fondi raha näiteks toidupoodidelt, kes kindlasti ei ole finantskriisi tekitajad. Neil võib olla oma osa mingi muu kriisi tekitamisel, toiduainetööstus võib põhjustada näiteks seda, et mingil hetkel meil ei ole ühte või teist toorainet, aga kindlasti ei ole nad finantskriisi tekitajad. See meede on suunatud ikkagi konkreetselt nendele, kes ühel või teisel põhjusel võivad selle kriisi esile kutsuda. Ja nagu ma ütlesin oma kõne sissejuhatavas osas, veelgi suuremat tähelepanu peaksime pöörama kriisi ennetamisele. Selles osas teevad riigid väga tõsist tööd, alates iga riigi enda fiskaalpoliitikast, n-ö kulude-tulude ülevaatamisest. Me oleme ka siinsamas Riigikogus rohkem kui üks kord rääkinud, et kulud võivad ületada tulusid, kui mingil aastal või mingil ajaperioodil on tegu majanduse elavdamisega. Kui tegemist on permanentse olukorraga, siis see tekitab riigile kindlasti ühel hetkel väga suure võlakoormuse ja see omakorda võib pankade kaudu tekitada finantskriise. Nii et ennetustegevus on kindlasti väga oluline meede, millele Euroopa riikides praegu tähelepanu pööratakse.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Raivo Põldaru, palun!

18:10 Raivo Põldaru
Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud minister! Kriisilahendusfond loodi ilmselt selle mõttega, et maksumaksjad ei peaks võtma endale pankade riske, aga nüüd läheb kõik vist sinnapoole, et maksumaksja peab siiski need riskid võtma. Miks see ikka nii on, et risk läheb maksumaksja õlule?

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Nagu ma oma sissejuhatavas kõnes mainisin, kogutakse kogu summa – 55 miljardit – kaheksa aasta jooksul pankadelt. Praegu me räägime võimalikust sildfinantseerimisest. Oletame, et hoolimata meetmetest, mis on võetud kasutusele selleks, et üht või teist kriisi ei tekiks, on mingis konkreetses riigis mõne pangaga siiski probleem tekkinud. Ja kui selleks hetkeks on mööda läinud aasta, kaks või kolm aastat, kuid mitte kaheksa aastat ning fond ei ole oma täismahtu veel saavutanud, mistõttu fondist ei ole võimalik võtta nii palju raha, et kriisi täies ulatuses leevendada, siis saab kasutada sildfinantseerimist ning võtta pankadelt tagasi seesama raha, mis nad tegelikult peaksid kaheksa aasta jooksul maksma. Ma arvan, et lõppkokkuvõttes on see korralik *back-up* ka riigi maksumaksjatele, st et olukord ei kujuneks selliseks, et lõpuks on maksumaksja sunnitud selle summa kinni maksma. Nüüd on ikkagi pank see, kes selle kinni maksab, kui ta on ka finantskriisi esile kutsunud.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Martin Helme, palun!

18:10 Martin Helme
Aitäh, härra asespiiker! Hea minister! Mul on tunne, et te vihjasite siin minule, rääkides, kuidas keegi on öelnud, et minister varjab midagi. Ma arvan – parandage, kui ma eksin –, et jutt käib Türgi kokkuleppe rahastamisest. Ma küsisin rahanduskomisjonis kaks korda, kas konkreetselt see 2,8 miljonit tähendab,

et Eesti peab mingi raha juurde maksma, ja mulle vastati kaks korda, et ei pea. Euroopa Liidu asjade komisjonis öeldi, et jah, Eesti peab selle raha ühekordse maksena juurde maksma. Mina ei tea, kummas komisjonis räägiti tõtt, aga oli kaks erinevat juttu.
Ma pöördun ikka tagasi sama küsimuse juurde, mida ma ka alguses küsisin: mis fond see selline on, kuidas ta toimib, kes selle fondi juhatuse nimetab. Te vastasite väga napisõnaliselt, ma palun natuke põhjalikumat selgitust.

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Hea Riigikogu liige! Ma soovitan teil tulevikus vaadata seletuskirja mitte ainult vormiliselt, vaid süveneda ka sisusse. Seletuskirjast te näete väga selgelt, milline on selle fondi strateegia ja millisena on ette nähtud tulevane käitumismudel.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Mart Helme, palun!

18:10 Mart Helme
Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ega me siin vastuseid väga ei saa, kuuleme ainult ümmargust juttu. Kui te süüdistate meid valetamises, siis ma viskaksin palli tagasi. Teie erakonna esimees ütleb täna Postimehes, et meie kaabime Putini kintsu. Meil ei ole isiklikku suhet Putiniga, me ei saa tema kintsu kaapida ja me kindlasti ei ole üldse mingid Vene vasallid, nagu teie erakond püüab oma päästepaketis meid tembeldada. Te ei vastanud küsimusele, mille ma esitasin. Ma küsisin väga selgelt: millal, kus ja milliste otsuste või kooskõlastustega nõustus Eesti kriisilahendusfondi loomisega? Millal nõustus Eesti sellele fondile laenu andma? Kas parlament pannakse praegu fakti ette? Palun vastake nendele küsimustele konkreetselt!

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Mina ei oska öelda, kelle kintsu te kraabite ja mitu korda te olete kraapinud. Kindlasti ei ole ma selle kintsukraapimise juures olnud, küll aga ei ole ma alati kindel, kas kõik teie ettepanekud, mis te teete, ja käitumismudel, mida te ellu kutsute, on Eestile kasulik. Aga eks seda otsustavad tulevikus valijad, see ei ole minu otsustada. Mis puudutab kriisilahendusmehhanismi ellukutsumist, siis kriisilahendusmehhanismi te olete ise ellu kutsunud. See, et luuakse mehhanism, mille alusel kogutakse 55 miljardit üle Euroopa ja sellest 22 miljonit Eestis, on otsustatud vabariigi parlamendi tasemel.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Mul on palve, et me jääksime eelnõu 197 piiridesse. Jaak Madison, palun!

18:10 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu aseesimees! Hea minister! Ma lugesin seletuskirja ja küsin nüüd täpsustuseks. Te kindlasti vastate väga konkreetselt ja selgesõnaliselt küsimustele, mitte ei sarnane peaministriga, kes ei vasta küsimustele. Ses suhtes me hindame teid palju kõrgemalt. Nagu ma näen, pakub Eesti laenugarantiid vastavalt vajadusele maksimaalselt 22 miljonit eurot, mis makstakse välja nelja tööpäeva jooksul, kui SRB-l selline vajadus tekib. Ma küsin lihtsalt remargi korras: kas ma saan õigesti aru, et Eesti valitsuse reservfondis on alati olemas, niisama kuskilt võtta 22 miljonit eurot, mille saab nelja tööpäeva jooksul vastavalt vajadusele välja maksta? Kas Eesti valitsuse reservfondis on alati kuskil vedelemas sellised summad, mida saab mingi nõude tekkimisel ära anda?

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Ma tänan! Tõesti, seekord oli väga mõistlik küsimus ja rõõm on ka vastata. Asjalikud küsimused ja hea debatt – seda ma naudin alati. Vastus küsimusele on jaa, aga ma ei vasta mitte ainult lühidalt jaa, vaid räägin veidi pikemalt. Eestis on põhimõtteliselt kaks reservi, mida võiks lahus hoida. Üks on stabiilsusreserv ja teine on likviidsusreserv. Stabiilsusreservi suurusjärk on 400 miljonit eurot ja see raha on tõesti paigutatud pikemaajalistesse positsioonidesse, sealt väljatulek on tunduvalt pikemaajalisem. Stabiilsusreservi saab kasutada tõesti vaid erakorralistes olukordades. Teine asi on likviidsusreserviga. Likviidsusreservi puhul on osaliselt tegemist kassavooga riigikassas ja osaliselt ka

lühiajaliste võlakirjadega, kust on võimalik kiiremini väljamakseid teha. Likviidsusreservi enda olemuse kõrval on talle iseloomulik veel see, et maht kõigub aegade jooksul vastavalt sellele, millised on sissemaksed Euroopa Liidu poole pealt ja millised on konkreetselt väljamaksed sellest reservist. Kui on näiteks tagasimaksed tulumaksutagastuste näol, siis läheb likviidsusreservi tasakaal allapoole. Üldiselt on selle reservi suurusjärk praegu pool miljardit. Nenditakse, et see on likviidsusreservi madalaim tase, ilmselgelt püütakse seal hoida üle poole miljardi. Ma võin eksida, aga praegu võib likviidsusreservi suurusjärk olla üle 700 miljoni. Vastuseks teie küsimusele aga ütlen veel kord, et jah, see konkreetne summa on tõesti võimalik maksta välja lühikese aja ehk nelja päeva jooksul.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Arno Sild, palun!

18:10 Arno Sild
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Ma küsin täna arutatavaga paralleelse teema kohta. Kas te ministrina oskate öelda, kuidas Kreeka praegu tegelikult täidab neid tingimusi, mis talle laenu andmisel seati? Kas on näha paremuse poole minekut või läheb asi halvemuse poole? Milline on teie kui ministri arvamus?

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Juhataja tegi enne märkuse, ma ei tea kas teile või mulle, et jääme selle eelnõu piiresse. Aga kuna te olete juba küsinud, siis püüan anda teile vastuse, kuigi küsimus ei ole seotud konkreetse eelnõuga. Praegu käib Kreekas nn institutsioonide ehk vana nimega troika ülevaatus, esimese ülevaatuse lõpetamise protsess. Peaasjalikult vaadatakse silma võimalikele tulevikumeetmetele. Kui vaadata neid meetmeid, mida Kreeka tahtis ellu viia, mille kohta ta oli andnud novembris-detsembris lubaduse, siis see lubadus on täidetud. Kuna tegemist on kolmeaastase tsükliga, siis praegu vaadatakse järgmist perioodi – millised tegevused on tulevikus vajalikud selleks, et riigi finantspositsioonid tõesti paraneksid, et tulud ja kulud tasakaalustuksid, sest siiani ületavad kulud väga selgelt tulusid, et tehtaks ära pensionireform ja muud reformid. Kindlasti tähendab see ka seda, et kui asjad on konkreetsed, siis on võimalik teha järgmised laenumaksed. Kui olete tähele pannud, siis vahepeal ei ole Kreeka ühtki laenumakset juurde saanud.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Henn Põlluaas, palun!

18:10 Henn Põlluaas
Aitäh, hea eesistuja! Lugupeetud minister! Nagu te ütlesite, valel on lühikesed jalad. Tõepoolest. Teie eelkäija Jürgen Ligi ütles, et ESM toob meile suurt rahalist tulu. Nüüd ta väidab, et pole seda öelnud. Teie väidate, et finantskriis, mille tõttu me võime oma rahast ilma jääda, võib tekkida paremäärmuslaste süül. Kes on need paremäärmuslased, kes on süüdi Kreeka olukorras, maksejõuetuses ja räägivad juba Kreeka laenude kustutamisest? Või on need hoopis liberaalid ja vasakpoolsed, kes on nõus meie maksumaksja raha lihtsalt tuulde viskama?

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Ma vaatasin, et te lugesite oma küsimuse kuskilt niimoodi soravalt maha, ju see oli teil pikalt ette valmistatud. Ma tunnen, et suure tõenäosusega avan ma järjest rohkem seda akent, mis läheb eelnõu 197 raamest väljapoole. Eks ma olen sunnitud ise seda akent uuesti koomale tõmbama ja tulema tagasi konkreetse eelnõu juurde.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Jaak Madison, palun!

18:10 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu asespiiker! Hea minister! Ma tuleksingi tagasi selle eelnõu juurde ja ütleksin, et ESM, selle n-ö põhjaminek ja Kreeka olukord on väga otseses seoses ka arutatava eelnõuga ning sellele

heakskiidu andmisega või mitteandmisega. See on ju järjekordselt maksumaksja rahaga mingile fondile garantii andmine, nii nagu oli ka ESM-i puhul. Muidugi, mastaabid on tunduvalt väiksemad, aga asi on põhimõtteliselt samasugune. Seepärast rahvasaadikud tahavadki seda kindlust, et me investeerime oma maksumaksjate raha õigesse kohta. Seega on siin väga otsene seos ja ma arvan, et eelmisele, st härra Põlluaasa küsimusele oleks kohane vastata, anda oma hinnang. Kuid ma kasutan oma 20 sekundit ära ja küsin veel juurde. Nagu ma aru saan, on stabiilsusreservis 400 miljonit eurot pluss veel paarsada miljonit likviidsusreservis, täpset summat te ei öelnud. Ma saan aru, et Eesti rahandus on siis ülimalt heas korras ja n-ö erakorralised eraldised Eesti riigikaitse parandamiseks oleksid täiesti reaalsed, kui oleks poliitiline tahe.

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh teile! Ma püüan jääda selle eelnõu konteksti ja mitte viia arutatavat teemat riigi eelarvestrateegia ega riigieelarve enda konteksti. Debatti nende üle me alustame siin juba varsti ja siis saame kindlasti diskuteerida, millistes sektorites, millistele meetmetele, millises summas me peaksime täiendavat raha kulutama.
Mis puudutab konkreetset eelnõu, siis ma kutsun ka Riigikogu konstruktiivselt kaasa mõtlema, kuidas tegutseda selle nimel, et võimalikke finantskriise ennetada. Ma arvan, et see on ülioluline. See on ülioluline! See on nii nagu haigusega, et meil on küll võimalik haigust ravida, aga eriti tähtis on, et seda haigust ei tuleks. See on väga oluline! Me peaksime mõtlema sellele, kuidas vältida finantskriise Euroopas, aga ka Eestis. Kui me räägime Eestist, siis siin aitab kindlasti kaasa, kui jälgida erinevaid indikatsioone, kohustusi, mis on pandud pankadele, samuti on tähtis riigi enda käitumine, finantskäitumise mudel. See on väga oluline. Üpris lihtne on võtta enda õlgadele väga suuri kohustusi ja hiljem nentida, et neid kohustusi ei ole võimalik täita. Ma kutsun üles kindlasti jälgima ka seda poolt!

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Henn Põlluaas, palun!

18:10 Henn Põlluaas
Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Lugesin oma küsimuse tõepoolest paberilt ette, aga ma kirjutasin selle siinsamas ilma mingisuguse väga pika ettevalmistuseta, nagu te väitsite. Ma arvan, et kui te esitate selliseid konkreetseid süüdistusi, siis oleks korrektne ka vastata nendega seotud küsimustele, mitte pugeda kuskile akna taha ja rääkida, et nüüd on õige aeg aken kinni panna. Nii et palun ütelge, kes on need paremäärmuslased, kes on süüdi Kreeka kriisis ja selles, et Eesti maksumaksja raha võib hundikurku ära kaduda! Või on selles süüdi hoopis keegi teine?

18:10 Rahandusminister Sven Sester
Aitäh! Mina ei poe kuskile akna taha. Miks ma peaksin seda tegema, ei ole ju põhjust! Pigem ma ütleksin, et kui vaadata tänaste otsuste taset ja mõne partei soovi luua n-ö uut finantspoliitikat, siis küsimus ongi selles, kas üks või teine poliitika, mida tahetakse ellu viia, aitab tegelikult kaasa stabiilsusele või mitte. Ma arvan, et see on valijate silmis kindlasti väga oluline.

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun ettekandeks Riigikogu kõnetooli rahanduskomisjoni esimehe Remo Holsmeri!

18:10 Remo Holsmer
Austatud Riigikogu esimees!

18:10 Aseesimees Jüri Ratas
Me tervitame teda kindlasti.

18:10 Remo Holsmer
Kuidas?

18:11 Aseesimees Jüri Ratas
Me tervitame esimeest.

18:11 Remo Holsmer
Väga meeldiv! Head kolleegid! Debatt Euroopa ühtsele kriisilahendusnõukogule laenu andmise eelnõu üle toimus rahanduskomisjonis 21. märtsil. Dialoogipartneriks oli samamoodi rahandusminister Sven Sester. Nagu minister mainis, on selle eelnõu eesmärk võimaldada laenu andmist Euroopa ühtsele kriisilahendusnõukogule. Laiem eesmärk on vältida kriise, mis võivad pangandussektoris tekkida. Küsimused, mida esitasid nii EKRE saadikud kui ka teised rahvasaadikud saalis, olid väiksemal või suuremal määral ka meil komisjonis arutuse all. Tõsi, debatt nii laiaks ei kiskunud, kuigi komisjonis ei ole mingeid piiranguid, erinevalt Riigikogu saalist, kus me peaksime püsima ühe eelnõu raamides.
Ma markeerin siiski ära need teemad, mida me komisjonis puudutasime. Analoogselt just lõppenud vestlusega rääkisime komisjonis, kuidas kajastub kriisilahendusnõukogule antav võimalik laen riigi võlakoormuses. Kinnituse selle kohta, et Eurostat seda võlakoormuse hindamisel ei arvesta, andis algataja ka komisjoni liikmetele.
Tekkis küsimus, kus seda laenu kasutada võib. Seda krediidiliini eraldatakse ainult konkreetsele pangale konkreetse riigi territooriumil. Veel tekkis küsimus, et kui realiseerub olukord, et on vaja laenu anda, kas vahendid eraldatakse siis reservidest või eelarvest. Nagu minister siin pikalt seletas, siis jah, see eraldis peaks tulema likviidsusreservist, aga selle vajaduse realiseerimise võimalus on ülimalt minimaalne. Vastuseks eespool kõlanud küsimustele ütlen, et on veel kolmas reserv, mis on osa riigieelarvest ja mis on Vabariigi Valitsuse reserv. Nii et lisaks stabiliseerimisreservile ja likviidsusreservile on ka Vabariigi Valitsuse reserv ettenägematute kulude katteks. Kui ma ei eksi, siis sel aastal on see nõks alla 50 miljoni euro.
Kes osalevad selles mehhanismis ja nõukogus? Kokku osaleb 19 euroala riiki. Milliseid panku see puudutab? Kuigi see sai siin ka vastuse, kordan veel üle. Eestis jäävad välja filiaalid, nagu Nordea ja Danske, aga see puudutab teiste pankade tütarettevõtteid, nagu SEB, Swedbank, LHV. LHV ei ole küll tütarettevõte, aga teda see siiski puudutab, samamoodi Bigbanki, analoogselt LHV-ga.
Kes teistest riikidest on juba vastava otsuse vastu võtnud? Näitena toodi komisjonile, et sellise otsuse on teinud Läti, Saksamaa, Prantsusmaa, Leedu ja Sloveenia.
Komisjon langetas järgmised otsused: võtta eelnõu päevakorda kolmapäeval, 13. aprillil 2016 (konsensusega) ja teha ettepanek esimene lugemine lõpetada (poolt 6, vastu 3, erapooletuid 2). Muudatusettepanekute tähtajaks määras komisjon 27. aprilli kell 17.15 ehk kümme tööpäeva. Tänan!

18:11 Aseesimees Jüri Ratas
Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Palun Riigikogu kõnetooli Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni esindaja Martin Helme!

18:11 Martin Helme
Lugupeetud asespiiker! Head kolleegid! Ma pean kurvastusega ütlema, et härra minister ei olnud täna oma tavapärasel tasemel, ei olnud head debatti. Kahjuks me ei saanud ühelegi oma küsimusele sisulist vastust. Me ei saanud vastust küsimusele, kes, kus, miks ja millal Eesti nimel nendes asjades kokku leppis. Me võime seda vaid oletada või ise ajaloolist uurimistööd teha, aga minister oleks võinud ju ka seda teada. Ei saanud me vastust küsimusele, kuidas valitsetakse seda raha, mis Eesti maksumaksja peab ära andma. Kuidas need inimesed ametisse saavad? Kelle ees nad vastutavad ja kuidas see üldse on seotud demokraatliku vastutusmehhanismiga, kui valitsetakse avalikku raha? Veelgi enam, me ei saanud tegelikult vastust põhiküsimusele: miks see on vajalik? Kui lepitakse kokku luua pankade omavaheline fond, mis peab päästma maksumaksjad hädast, kui pangad hakkavad pankrotti minema, siis miks ikkagi tullakse mõne aja pärast justkui salaja maksumaksjate raha järele? Ja veelgi enam. Meil on juba olemas terve hulk mitmesuguseid fonde, millega n-ö kriisi lahendatakse. Kui palju neid fonde veel tuleb ja miks neid nii palju peab olema – kõik see jääb arusaamatuks. Korduvate küsimuste peale, kui suur on ikkagi risk, et midagi juhtub lähemas või kaugemas tulevikus, ei saanud ka vastust, isegi umbkaudset hinnangut mitte. Ja ei saanud vastust küsimusele, miks eelistatakse mingit suvalist nurgatagust ebademokraatlikku fondi, kui samas keeldutakse kategooriliselt toetamast strateegilist

majandusharu ehk Eesti põllumajandust, mis on sisuliselt viimase 20 aasta suurimas kriisis.
Kuna me ei saanud ühtegi mõistlikku vastust, siis meie arvates ei ole otsus põhjendatud ja me teeme ettepaneku see eelnõu menetlusest välja hääletada.

18:11 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Palun Riigikogu kõnetooli Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni esindaja Kalvi Kõva!

18:11 Kalvi Kõva
Hea Riigikogu aseesimees! Head ametikaaslased! Ikka tuleb ette, et siit puldist öeldakse, et ega ma täna ei kavatsenudki siia tulla. Fraktsiooni koosolekul, kui me arutasime, mis eelnõud saali tulevad, ei kavatsenud ka mina täna siia tulla. Aga kuulates küsimusi selle otsuse eelnõu kohta, ei suutnud ma seda tahet alla suruda ja siin ma nüüd olen.
Siia Riigikogu saali tahanurka on peale viimaseid valimisi tulnud üks seltskond inimesi, kes tõenäoliselt ei tea, et saali tagaosas olevalt riiulilt saab eelnõusid võtta, et eelnõudel on seletuskirjad ja nendes seletuskirjades on üsna täpselt kirjas, mis üks või teine asi on. Ma saan aru, et teid on vähe, aga ikkagi nii palju, et te olete rahanduskomisjoni oma esindaja suunanud. Martin on meil rahanduskomisjonis väga tubli liige, saab asjadest aru, aga ta ei ole suutnud fraktsiooni koosolekutel teile selgeks teha, mis seadusega ühel või teisel juhul tegemist on. Te küsite selliseid asju, mis tõesti ühegi seaduseelnõuga seotud ei ole. Palun vabandust, et ma nii ütlen, aga nii see tõesti on ja seda on kurb siin tõdeda.
Head sõbrad! Sellest eelnõust tuleb ilusasti välja, et see on meie enda maksumaksjate, meie enda pangaklientide kaitseks. Kui Eesti pangad ei ole veel suutnud nii palju raha sinna ühtsesse Euroopa kriisilahendusnõukokku – jah, teile tõesti ei meeldi see sõna "Euroopa" – kokku korjata, siis tuleb riik appi päästma meie endi maksumaksjaid, kes on nende pankade kliendid. Sõbrad, saage ükskord üle sellest foobiast sõna "Euroopa" suhtes! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon küll kaitseb meie maksumaksjaid ja on väga nõus selle seaduseelnõu menetlust jätkama. Saage oma foobiast üle, sõbrad tagareas! Aitäh!

18:11 Aseesimees Jüri Ratas
Aitäh! Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 197 esimene lugemine lõpetada. Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioonilt on tulnud Riigikogu juhatusele ettepanek Riigikogu otsuse eelnõu 197 esimesel lugemisel tagasi lükata. Alustame selle ettepaneku hääletamise ettevalmistamist.
Head ametikaaslased, panen hääletusele Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 197 esimesel lugemisel tagasi lükata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!
Hääletustulemused
Tulemusega poolt 9, vastu 33 ja 4 erapooletut ei leidnud ettepanek toetust. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku lõpetada eelnõu 197 esimene lugemine. Määran eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. aprilli kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 12. päevakorrapunkt käsitletud.

---

13. 18:07 Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (199 SE) esimene lugemine

18:09 Aseesimees Jüri Ratas
Liigume edasi 13. päevakorrapunkti juurde. See on Vabariigi Valitsuse algatatud riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 199 esimene lugemine. Ma palun Riigikogu kõnetooli sünnipäevalapse sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna! (Aplaus.)

18:09 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Lugupeetud juhataja, aitäh õnnitluste eest! Head Riigikogu liikmed, kes te olete minu sünnipäeva tähistamiseks veel siia saali jäänud! Ma loodan, et tuhande aasta pärast loetakse stenogramme ja imestatakse, kui mõnusasti ja hästi me toona siin Eesti Vabariigis elasime, ühtselt ja sõbralikult.
Aga läheme asja juurde. Riikliku pensionikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste

seaduste muutmise seaduse eelnõu 199 on märgiline eelnõu. Märgiline sellepärast, et Eesti Vabariigil on esimest korda plaanis hakata maksma pensioni nendele inimestele, kes on Eesti Vabariigis oma pensioni välja teeninud, ka väljaspool Eestit. Kui senimaani on pensioni saamise üks tingimus olnud see, et inimene elab Eestis alalise elanikuna või tähtajalise elamisloa või elamisõiguse alusel – pensioni makstakse nendele inimestele, kes on Eestis oma pensioni välja teeninud ja kes peavad ka siin elama –, siis nüüd me laiendame oluliselt pensioni väljamaksmise valdkonda. Me võime nimetada seda Eesti diasporaateemaliseks otsuseks. Need inimesed, kes on Eesti Vabariigis oma pensioni välja teeninud, ükspuha millises riigis nad elavad, hakkavad saama Eesti pensioni.
Selle seaduseelnõu vajadus tulenebki sellest, et inimeste piiriülene liikumine on suurenenud. Ka meie inimesed, kes on pensioniikka jõudnud, ei jää kõik Eestisse, vaid liiguvad Eestist välja, näiteks oma perekonna, oma laste, oma lastelaste juurde. Senimaani on olnud nõndamoodi, et me maksame pensioni nendele inimestele, kes elavad Eesti Vabariigis. Siin on olnud ka erandeid. Need on olnud seotud Euroopa Liidu riikides elavate inimestega, kellele me maksame pensioni seetõttu, et nad on Euroopa Liidu riikides elavad Eesti kodanikud. Samuti oleme maksnud pensioni nendele inimestele, kes elavad Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni lepingu alusel Euroopaga sidemetes olevates riikides ja nendes riikides, kes on Eestiga eraldi pensionilepingud sõlminud – need on Venemaa, Moldova, Ukraina ja Kanada.
Meil on läbirääkimised käimas mitme riigiga, näiteks ka Ameerika Ühendriikidega. Ma tunnistan siit Riigikogu puldist täiesti ausalt, et praeguse ettepaneku üks põhjus on, et me oleme pidanud Ameerika Ühendriikidega läbirääkimisi selle üle, kuidasmoodi sõlmida Ameerika Ühendriikidega pensionileping. Läbirääkimised on viinud meid nii kaugele, et oleme arutlenud, mispärast me üldse piirame nii konkreetselt Eestis välja teenitud aastate eest pensioni maksmist inimestele, kes on Eestist välja elama läinud. Seepärast ongi Riigikogu ees ettepanek n-ö eksportida Eesti pensione nendele inimestele, kes on oma staaži Eestis välja teeninud, aga on otsustanud minna elama mujale. Ja kui me selle muudatuse ellu viime, siis lisanduvad neile 35 riigis elavatele inimestele, kellele me praegu pensioni maksame, veel umbes 160 riigis elavad inimesed, kes on Eestis pensioni välja teeninud.
Selle seadusega me kehtestame ka vastava regulatsiooni. Ainuke nõue on, et need inimesed peavad kord aastas teatama, et nad on elus. Tundub kummaline, aga tõepoolest, kui selle inimesega, kellega meil on selline suhe tekkinud, on midagi juhtunud või ta on näiteks surnud kuskil välisriigis, siis me, st Eesti riik ei maksaks tühja. See on kohustus, mis on selle seaduse järgi kokku lepitud – kord aastas peab inimene teatama, et ta on elus. Kui ta oma elusolekust ei teata, siis me eeldame, et see inimene ei taha oma pensioni saada või et ta on surnud. See on see loogika. Ma saan aru, et see teeb nalja, aga tegelikult nii see on. Seda tõendit ei pea edastama isiklikult, ei pea reisima Eestisse ega minema Sotsiaalkindlustusametisse, vaid teate saab meie seadustega ette nähtud korras edastada kas digitaalselt allkirjastatuna või ka näiteks meie riigi esindusele nendes riikides, kus meil esindus on. Nii et bürokraatiakoormus on inimese jaoks minimaalne.
Kui küsida, kui palju neid inimesi tegelikult on, siis me oleme arvestanud, et näiteks 2018. aastal on 360 taotlejat ja aastal 2022 umbes 500. Nii et me ei räägi väga suurtest arvudest, kui vaadata meie pensionäride koguarvu, vaid räägime tegelikult põhimõttest. Kui inimene on Eestis oma pensionistaaži välja teeninud ja meie süsteemi makse maksnud, siis vaatamata sellele, kas ta elab Eestis või mitte, on tal õigus meilt pensioni saada. Ma arvan, et see on ka üks osa sellisest riigi väärikusest, et me oleme suured. Ükskõik kus Eesti inimesed elavad, me tunnustame seda, et nad on Eesti inimesed, nad on meiega seotud ja seetõttu saavad nad ka meilt pensioni. Minu poolt kõik.

19:15 Aseesimees Jüri Ratas
Austatud minister, ma tänan! Läheme küsimuste juurde. Külliki Kübarsepp, palun!

19:15 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Palju õnne, hea minister! Mul on selline küsimus. Te toote prognoosides välja, et 2018. aastal võiks see süsteem minna maksma *ca* 1,2 miljonit ja 2022. aastal natuke üle 2 miljoni. Kui vaadata eelarve kogumahtu, siis ei ole summad ju väga suured. Millest tuleb siis see, et eelnõu võiks jõustuda alles 1. jaanuaril 2018, mitte näiteks 2017. aastal?

19:15 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna

Aitäh! Küsimus ei ole ju rahas, vaid nendes inimestes, kes on sotsiaalmaksu maksnud, kes on oma staaži välja teeninud. Küsimus ei ole rahalises koormuses Eesti pensionisüsteemile. Küsimus on pigem selles, et me peame ka vastava teavituse, infovahetuse ette valmistama. Me räägime ikkagi 160 riigist ja kogu sellest põhimõttest, mida tuleb järgida üle maailma. Selleks on vaja üleminekuaega, et me suudaksime tehnilise poole ette valmistada. Siin ei ole küsimus selles, kas meil on rahalist võimekust või mitte. Need inimesed on oma pensioni välja teeninud ja üldist pensionikoormuse määra vaadates ei ole see raha väga suur.

19:15 Aseesimees Jüri Ratas
Helmen Kütt, palun!

19:15 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud minister, soojad ja südamlikud õnnitlused sünnipäevaks! Te tõite välja, et 2018. aastal võiks olla selliseid inimesi 360. Huvitav, kui palju neid inimesi tegelikult praegu on? Kas nemad on ka selle 360 sees? Kuus päevakorrapunkti tagasi me ratifitseerisime sotsiaalkindlustuslepingu Austraaliaga. See on üks osa küsimusest. Teiseks jäi natukene morbiidselt kõlama, et üks kord aastas peab teatama, et oled elus. Eesti riigis on nii, et kui juhtud surema 1. kuupäeval, siis üldiselt selle kuu pensioni ei saa. Kui ma teatan jaanuaris näiteks Austraaliast, et ma olen elus, kas siis on minu lähedastel lootust 11 kuud, järgmise jaanuarini pensioni saada, kui ma peale jaanuari lõppu peaksin surema?

19:15 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Aitäh! Kõigepealt, mis puudutab neid arve, siis ma annan teile selle aasta esimese kvartali lõpu seisuga ülevaate, kui paljudele inimestele makstakse pensioni väljaspool Eestit. Neid inimesi on 18 617. Kui me vaatame riigiti, siis olemasolevate lepingute raames on Kanadas 33 pensionisaajat, Venemaal 815, Ukrainas 729, Moldovas 1 ning mujal Euroopas on neid 17 039. Üks teema veel. Nimelt, kui me selle seaduse vastu võtame, siis hakkame maksma n-ö Eesti riigi pensioni Eesti riigi tingimustel, aga me ei lõpeta ära läbirääkimisi näiteks Ameerika Ühendriikidega. Kui kahe riigi vahel suudetakse saavutada mingisugune kokkulepe ehk sõlmida leping, siis on tingimused alati soodsamad kui selle põhimõtte puhul, mida me praegu arutame. Mis puutub sellesse, kui inimene tõesti lahkub aasta jooksul elust peale seda, kui ta on teavitanud, et ta on elus, siis teavitamise tähtaeg on 1. märts. Seal tekib paratamatult teatud lõtk. Kui ei ole sellist heatahtlikku suhtumist, et omaksed kohe surmast teatavad, siis lihtsalt see lõtk tekib. Aga kuidagi teistmoodi ei suuda me seda organiseerida.

19:15 Aseesimees Jüri Ratas
Martin Helme, palun!

19:15 Martin Helme
Aitäh, härra asespiiker! Hea minister, ma tahan soovida veel kord palju õnne ja öelda, et meie fraktsioon toetab seda eelnõu. Ühtlasi tahan öelda, et tulge peale siinset esinemist sünnipäeva puhul meie fraktsioonist läbi. Pakume torti ja saame klaasikese juures arutada, kuidas olla idioot nii, et on kasulik, ja kuidas õige kintsukaapimine käib. Ma tahan lihtsalt küsida, kas te teate, et meie fraktsiooni uksed on IRL-i liikmetele alati avatud.

19:15 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Aitäh! Vastan sellele küsimusele nõnda, et esiteks ma tahan kõiki Riigikogu liikmeid tänada, et te mulle täna õnne soovite. Oma esimesed tunnid veetsin ma täna hambaarsti juures, mistõttu minu diktsioon ei ole kõige parem. Aga ma tulen EKRE fraktsioonist läbi ja arutame siis, kelle kintsu te kaabite ja kelle kintsu te ei kaabi.

19:15 Aseesimees Jüri Ratas

Ma olen kindel, et riikliku pensionikindlustusega käivad kaasas nii parem hamba tervis kui ka uste avamine, ja seda on alati vaja, aga head ametikaaslased, püüame siiski jääda eelnõu 199 piiridesse. Külliki Kübarsepp, palun!

19:15 Külliki Kübarsepp
Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Sageli need inimesed, kes ühel või teisel põhjusel lähevad Eestist ära, tahaksid, et neil säiliks teatud side. Ja üks olulisemaid sideme hoidmise võimalusi on ravikindlustus. Teatavasti on ka teenused Eestis kvaliteetsemad ja tihtilugu odavamad. Te näete ette, et need, kes saavad Eestis pensioni, saavad ravikindlustuse, aga need, kes ei ela Eestis, saavad küll Eesti pensioni, kuid ei saa enam Eesti ravikindlustust. Millega see põhjendatud on? Kõiki Eesti inimesi võiks ju ühetaoliselt kohelda.

19:15 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Aitäh, hea küsija! Kui me räägime ravikindlustusest, siis see on ikkagi seotud selle kohaga, kus inimene elab, st on seotud elukohariigi ja selle kindlustussüsteemiga. Täna me räägime nendest inimestest, kes on läinud Eestist ära, kes ei ole Eesti residendid. Võib-olla on nad juba aastaid eemal olnud, aga nad on Eestis oma pensionistaaži välja teeninud ja nüüd neil tekib võimalus saada väljateenitud staaži eest pensioni. Need inimesed on ju maksnud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osas ja neil on õigus saada pensionihüvitist, ükskõik kus nad elavad. Kui me räägime näiteks rahvapensionist, siis selle mõte on tagada inimese eluline toimetulek. Ja see on seotud just nimelt sellega, kus ta elab. Kui inimene elab näiteks Ameerika Ühendriikides või näiteks Tais ja haigestub seal, siis on vaja, et tal oleks seal ravikindlustus. Eesti riik ei muuda selle konkreetse seadusega ravikindlustatuse staatust. Me räägime konkreetselt pensioni maksmisest nendele inimestele, kes on Eestist lahkunud.

19:15 Aseesimees Jüri Ratas
Krista Aru, palun!

19:15 Krista Aru
Aitäh, härra juhataja! Austatud minister, minagi soovin teile palju õnne, jõudu ja tervist ka muidugi! Minu küsimus jääb aga täiesti selle seaduseelnõu piiresse. Seletuskirjast leidsin ma ilusasti lahti kirjutatuna ühe selgituse teise piirangu kohta, aga ma tahaksin väga, et te ise selle siiski veel kord üle räägiksite. Teise piirangu kohaselt ei ekspordita eelnõu alusel riiklikke pensione endise NSVL-i territooriumil omandatud staaži eest. Kust tuleb selline vahetegemine, kui samas Eestis elava isiku pensioniõigusliku staaži hulka arvatakse tegevus endises NSVL-is? Palun selgitage seda osa!

19:15 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Aitäh! See oli ka üks põhiküsimusi, mida sotsiaalkomisjonis küsiti. Loogika seisneb selles, et Eesti Vabariik arvestab seda, mida Eesti Vabariigile on makstud sotsiaalmaksu näol, ja me oleme võtnud üle ka Eesti NSV aegsed sotsiaalmaksu põhjal pensioni maksmise põhimõtted. Kuidas see siis tegelikult praegu Eesti Vabariigis käib? Kui Eesti inimene on näiteks töötanud 15 aastat Eestis ja viis aastat Valgevenes, siis maksab Eesti riik pensioni välja põhimõttel 15 + 5 aastat, aga pensioni ekspordi puhul arvestame ainult seda 15 aastat. Ehk siis loogika on selles, et me hakkame eksportima neid pensione, mis on arvestatud Eesti Vabariigi territooriumil makstud sotsiaalmaksu põhjal. Erisus tuleb sellest, kas meil on sõlmitud teiste riikidega omavahelised pensionilepingud. Nendest tuleb siis see, kes maksab mingi osa. See loogika kehtib ka praeguses pensionisüsteemis. Nii et me ei lähe selle seadusega muutma juba kehtivat pensionisüsteemi, mis võib-olla tundub mõnele inimesele ebaõiglasena, kuid mingid piirid – saate isegi aru, et meil on olnud 50 aastat okupatsiooniaega – on tekkinud. Me oleme tegelikult pidanud silmas oluliselt suuremat perspektiivi, võiks öelda, et käitunud isegi suuremeelsena. Kui Eestis on välja teenitud 15 aastat pensionistaaži, siis me katame ära ka mujal, endise Nõukogude Liidu territooriumil väljateenitud staažiaastad, st Eesti riik maksab nende eest.

19:15 Aseesimees Jüri Ratas
Vilja Toomast, palun!

19:15 Vilja Toomast
Aitäh, härra juhataja! Hea minister! Ei saa minagi alustada teistmoodi kui õnnesoovidega. Mu küsimus puudutab aga seda, et komisjonis ei kõlanud see elust lahkumise teema nagu niimoodi. Me üldse ei arutlenud sellel teemal. Kui te selle siit puldist välja ütlesite, siis tekitas see kuidagi kõhedust, kuigi kõik on arusaadav. Mis saab aga siis, kui inimene on märtsikuus teate edastanud, kuid juunis või juulis juba elust lahkunud? Pensioni on talle ikka edasi makstud, sest surmateade võib tulla alles juulis või augustis. Kas te siis küsite raha tagasi? Mis juhtub selle valesti makstud rahaga?

19:15 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Aitäh, hea küsija! Seaduse mõttes ei ole seda tõesti reguleeritud, kas me küsime selle raha tagasi või mitte. Aga me teame ju ka Eesti riigist neid juhtumeid, kus inimene on elust lahkunud ja tema omaste käest ongi valesti makstud raha tagasi küsitud. See on see koht, millele me peaksime selle eelnõu menetluse käigus tähelepanu pöörama ja arutama, kuidasmoodi seda käsitleda. Kas me esitame nõude kellelegi, kes võib-olla ei teadnudki, et tema lähedane on saanud pensioni? Praeguse eelnõu loogika on aga tõepoolest niisugune, et 1. märtsiks peab inimene teatama oma olemasolust ja siis makstakse talle pensioni. Kui hiljem tuleb muu informatsioon, siis pensioni maksmine küll peatatakse. Aga see ei ole tõesti mitte ainult pensionide ekspordi küsimus, sest ka meil Eestis on olnud juhtumeid, kus pensioni on makstud surnud inimesele, ja pärast nõutakse siis raha tagasi. See on Riigikogu sotsiaalkomisjonile üks teema, mis tuleks koos ministeeriumiga konkreetselt läbi käia, et ei tekiks valearusaamu.

19:16 Aseesimees Jüri Ratas
Helmen Kütt, palun!

19:16 Helmen Kütt
Tänan, austatud eesistuja! Lugupeetud minister! Enam ma teid ei õnnitle. Vilja Savisaar-Toomast esitas sama küsimuse, millele ka mina viitasin. Ma tahangi väita just seda, et Eestis ei ole selle raha tagasisaamine probleem, sest surm registreeritakse Sotsiaalkindlustusametis ja see on kohe märgatav. Me oleme näinud "Pealtnägijas" lugusid, kus tütar ei teadnud, et panka ema arvele oli laekunud pension, ja hiljem pidi ta selle tagasi maksma. Küsimus ongi selles, et ebavõrdselt ei koheldaks eakaid, kes elavad Eestis, ja neid eakaid, kes elavad mujal.

19:16 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Nagu ma oma eelmises vastuses ütlesin, me käime need detailid veel läbi. Me teeme kogu süsteemis väga suure muudatuse. Mina ütlen ausalt: mul on hea meel, et me oleme jõudnud sellisele tasemele, kus me väärtustame kõiki inimesi, ükspuha kus nad Eestist väljaspool elavad. Nad on andnud oma panuse Eesti riigi ehitamisse ja peavad oma pensioni saama. Need detailid me viimistleme viimase peale.

19:16 Aseesimees Jüri Ratas
Jaak Madison, palun!

19:16 Jaak Madison
Aitäh, austatud Riigikogu asespiiker! Hea minister! Ka minu poolt palju-palju õnne, tarkust, jõudu, erksat meelt ja kaalukust, eriti oma sõnavõttudes, mis puudutab Postimeest! Küll te mõistate, mida ma silmas pean. Kuid mu küsimus on selle seaduseelnõu kohta. On tõesti väga suur rõõm, et ka meie saame seda toetada. See on ääretult positiivne, et meil on rohkem kandepinda kujundada ühiseid arvamusi, mis puudutab IRL-i ja EKRE fraktsiooni, see on väga konstruktiivne ja edasiviiv jõud Eesti poliitikas. Äkki te selgitate, miks ei ole varem tehtud sellist head ja kasulikku algatust, mille te õnneks nüüd oma produktiivse tööga lõpule viite. Mille taha see varem on toppama jäänud ja mis on põhjused, et me alles praegu selle asjaga siiamaani oleme jõudnud?

19:16 Sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna
Aitäh! Ma arvan, et see saal ei ole selline laamendamise koht. Kui mõelda, siis selles saalis olijatel on väga suur vastutus. Aga kui sa küsid konkreetse asja kohta, siis see ei olegi kuskile toppama jäänud. See

mõte on kasvanud ja täna olen mina sotsiaalkaitseministrina selle ettepaneku siia teie ette toonud. Selle tagasiside põhjal, mis ma olen täna saanud, eriti vaadates siiapoole saali, tundub mulle, et vähemalt selles küsimuses me saavutame konsensuse. Tegelikult see saal on püha saal, ilma naljata. Jätame kõik muud teemad fraktsiooni ruumidesse ja vähemalt maksame pensioni Eesti inimestele, ükskõik kus nad Eestist väljaspool elavad.

19:16 Aseesimees Jüri Ratas

Austatud minister, ma tänan teid! Rohkem küsimusi ei ole. Ma palun nüüd Riigikogu kõnetooli ettekannet pidama sotsiaalkomisjoni aseesimehe Monika Haukanõmme!

19:16 Monika Haukanõmm

Härra Riigikogu aseesimees! Lugupeetud rahvasaadikud ja hea minister! Riigikogu sotsiaalkomisjon arutas riikliku pensionikindlustuse seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 199 oma 2016. aasta 4. aprilli istungil. Eelnõu tutvustasid komisjoni liikmetele sotsiaalkaitseminister Margus Tsahkna ja Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak. Kuna sotsiaalkaitseminister juba andis põhjaliku ülevaate eelnõust, siis ma keskenduksin pigem sellele, mida arutati ja mida küsiti sotsiaalkomisjonis.
Kõige suuremat diskussiooni tekitasid eelnõu puhul just nn erisused. Nii nagu siin Riigikoguski küsiti, kas endises NSV Liidus omandatud tööstaaži arvestus on territooriumipõhine või tööandjapõhine. Saime vastuse, et arvestus on territooriumipõhine. Ühtlasi lisati, et see on eelkõige vormistamise küsimus. Näiteks, kui inimene oli lähetatud Gruusiasse ja ta oli vormistatud kui Eesti töötaja, kes töötas Gruusias, siis arvestatakse töötamise aeg Eesti NSV staaži sisse.
Küsiti ka puuduva töövõimega isikutele makstava töövõimetoetuse eksportimise kohta. Ministeeriumi esindaja vastas, et töövõimereformi käigus asenduvad töövõimetuspensionid nn töövõimetoetusega ning tegemist on eelkõige töövõimetoetuse seaduse küsimusega, millest me lugesime välja, et selle teema juurde on võimalik hiljem tagasi tulla.
Tunti huvi, miks ei ekspordita rahvapensioni. Ka see vastus kõlas juba täna siin saalis. Nimelt selgitati nii meile komisjonis kui ka täna siin, et rahvapensioni makstakse inimesele, kes elab Eestis, st seda makstakse elamispõhiselt, mitte töötamispõhiselt. Sellest tulenevalt seda ka ei ekspordita.
Lõpetuseks küsiti soodustingimustel ja ennetähtaegsele vanaduspensionile kehtestatud piirangute kohta. Me saime vastuseks, et tegemist on esimese sammuga ja uue põhimõtte rakendamisega ning pensione hakatakse siseriikliku seaduse alusel maksma kõikides välisriikides elavatele inimestele. Sellest tulenevalt otsustatigi eelnõu puhul lähtuda vanaduspensionieast.
Peab tunnistama, et sotsiaalkomisjon oli selle eelnõu puhul väga üksmeelne. Tegemist on mõistliku ja vajaliku algatusega ning kõik olid selle eelnõu positiivse menetlemise poolt. Sotsiaalkomisjon tegi ka menetluslikud otsused, mis kõik olid konsensuslikud. Esiteks tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu 13. aprilli päevakorda. Teine otsus oli, et esimene lugemine lõpetada. Kolmas otsus oli teha ettepanek määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva ehk 27. aprill 2016 kell 17.15. Viimane otsus oli see, et määrata ettekandjaks siinkõnelenud isik Monika Haukanõmm. Aitäh!

19:16 Aseesimees Jüri Ratas

Hea ettekandja, ma tänan teid! Küsimusi ei ole. Head ametikaaslased, kõik fraktsioonide esindajad, võimalus on avada läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud peale arutelu ettepaneku, et eelnõu 199 esimene lugemine lõpetada. Määran eelnõu 199 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks s.a 27. aprilli kell 17.15. Esimene lugemine on lõpetatud ja 13. päevakorrapunkt käsitletud.
Head ametikaaslased! Meie tänane istung on lõppenud. Ma tänan teid ja soovin teile jõudu meie töös!

Istungi lõpp kell 18.36.